

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID
DECANAAT
TIENSESTRAAT 41
3000 LEUVEN
Academiejaar 2013 - 2014

Het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden.

Promotor: Prof. L. PAOLI

Verhandeling, ingediend door ULRIKE SEYNAEVE, bij het
eindexamen voor de graad van MASTER IN DE
CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

Samenvatting

Aan media-aandacht ontbreekt het cannabis niet, zeker nu met de recente voorbeelden van legalisering in de VS. Hoewel de bestaande literatuur met betrekking tot cannabis ver van schaars is, is bijkomend onderzoek op een aantal punten nodig. Zo bestaat er weinig kennis over de daadwerkelijke toepassing van de (Belgische) cannabiswetgeving en beleid in de praktijk. Daarnaast is er, zowel in België als in het buitenland, slechts in geringe mate onderzoek verricht naar de houding van stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur met betrekking tot dit thema. Deze vaststellingen maken het interessant om hier, in het kader van deze meesterproef, een onderzoek aan te wijden. Deze meesterproef wil enerzijds meer inzicht verkrijgen in de manier waarop opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden. Anderzijds wil ze dit optreden onderwerpen aan een kritische beoordeling door drie soorten informatiedragers die verantwoordelijk zijn voor de preventie, controle en vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in stedelijke contexten. Twee steden, Kortrijk en Oostende, worden nader bestudeerd. Vanuit iedere stad werden telkens drie soorten informatiedragers geselecteerd: stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Om de resultaten te verkrijgen werden, per onderzochte stad, vijf semi-gestructureerde interviews uitgevoerd en werd er een beperkte documentenanalyse gedaan.

De resultaten tonen zowel gelijkenissen als verschillen tussen beide steden wat betreft het optreden. Op vlak van het wettelijk kader en het lokaal beleid vertonen beide steden grote gelijkenissen. Wat betreft het praktijkoptreden kunnen enige verschillen geobserveerd worden. De beoordeling van het optreden reikt een aantal nuttige inzichten aan over de houding van de respondenten ten opzichte van cannabiswetgeving, beleid en praktijk. In essentie komen er vooral twee grote knelpunten naar voor. In de eerste plaats werd aangegeven dat veel verwarring bestaat bij de bevolking over cannabis, zowel over de regelgeving alsook over de kennis van het product. Sommige respondenten pleiten dan ook voor duidelijke communicatie over de regelgeving en benadrukken het belang van preventie en sensibilisatie. Verder werd door verschillende respondenten gewezen op een gebrekkig vangnet aan drughulpverlening voor meerderjarigen. Om die reden wordt door de respondenten gepleit voor een uitbreiding van het hulpverleningsaanbod in hun regio.

Dankwoord

Naast mezelf zijn verschillende personen mede verantwoordelijk voor het uiteindelijke resultaat dat ik u hier kan presenteren. Via deze manier zou ik dan ook graag enkele personen uitdrukkelijk willen bedanken voor hun bijdrage aan de realisatie van deze meesterproef.

Eerst en vooral wil ik graag mijn dank uitbrengen aan mijn promotor professor L. Paoli voor de goede ideeën en kritische kanttekeningen doorheen het schrijfproces.

Een speciaal woord van dank gaat verder uit naar alle respondenten die hun medewerking wilden verlenen aan het onderzoek. Zonder hen was het onmogelijk geweest om het empirisch gedeelte van deze meesterproef tot stand te laten komen.

Tot slot wil ik u, als lezer, bedanken voor uw interesse in deze meesterproef.

Dankwoord	I
Lijst van afkortingen	V
Lijst van tabellen	VI
Lijst van bijlagen	VII
Algemene inleiding	1
DEEL 1: LITERATUURSTUDIE	5
Hoofdstuk 1: Cannabis in internationaal en nationaal perspectief	5
1.1. Inleiding	5
1.2. Het internationaal kader	5
1.2.1. De Verenigde Naties	5
1.2.1.1. <i>Het Enkelvoudig Verdrag van 30 maart 1961 zoals gewijzigd bij protocol 1972....</i>	<i>6</i>
1.2.1.2. <i>Het Verdrag van Wenen van 21 februari 1971 inzake psychotrope stoffen</i>	<i>7</i>
1.2.1.3. <i>Het Verdrag van Wenen van 20 december 1988 tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen</i>	<i>7</i>
1.2.1.4. <i>Een beschouwing van de VN-verdragen.....</i>	<i>8</i>
1.2.2. De Europese Unie	9
1.2.2.1. <i>De Schengenovereenkomst van 1990</i>	<i>9</i>
1.2.2.2. <i>Andere regelgeving en initiatieven op Europees niveau</i>	<i>11</i>
1.2.2.3. <i>Conclusie internationaal kader.....</i>	<i>11</i>
1.3. Wetgeving en beleid in België	13
1.3.1. De Belgische drugswetgeving	13
1.3.2. Het Belgisch drugsbeleid	16
1.4. Conclusie	19
Hoofdstuk 2: Theoretische beleidsmodellen.....	20
2.1. Inleiding	20
2.2. Volledige prohibitie	20
2.3. Gedeeltelijk verbod	22
2.4. Legalisering.....	25

2.5.	Harm reduction	27
2.6.	Conclusie	30
Hoofdstuk 3: Implementatie van cannabiswetgeving en beleid		31
3.1.	Inleiding	31
3.2.	Onderzoek naar implementatie van drugswetgeving en beleid	31
3.3.	De samenwerking tussen justitie en (drug) hulpverlening.....	36
3.4.	Conclusie	38
Hoofdstuk 4: Houding ten aanzien van drugs of drugsbeleid		39
4.1.	Inleiding	39
4.2.	Onderzoek in België.....	39
4.3.	Onderzoek in andere landen	41
4.4.	Conclusie	44
DEEL 2: EMPIRISCH LUIK.....		45
Hoofdstuk 1: Onderzoeksdesign.....		45
1.1.	Probleemstelling.....	45
1.1.1.	Onderzoeksonderwerp en onderzoeksdoelstellingen	45
1.1.2.	Onderzoeksvragen.....	48
1.2.	Onderzoekseenheden	48
1.3.	Dataverzameling.....	51
1.3.1.	Een kwalitatief explorierend onderzoek	51
1.3.2.	Verloop dataverzameling	53
1.4.	Data-analyse.....	53
1.5.	Methodologische kwaliteit.....	54
Hoofdstuk 2: Resultaten en discussie: 'Het optreden'		57
2.1.	Wettelijke en beleidsvoorschriften	57
2.1.1.	Minderjarigen	58
2.1.2.	Meerderjarigen.....	59
2.1.3.	Discussie	60
2.2.	Het lokaal beleid.....	62
2.2.1.	Oostende	62
2.2.2.	Kortrijk.....	65
2.2.3.	Discussie	67
2.3.	Het praktijkoptreden.....	69

2.3.1.	Oostende	69
2.3.2.	Kortrijk	81
2.3.3.	Discussie	92
Hoofdstuk 3: Resultaten en discussie: ‘De beoordeling van het optreden’		98
3.1.	Beoordeling door stadsambtenaren	98
3.2.	Beoordeling door politieambtenaren.....	103
3.3.	Beoordeling door vertegenwoordigers van de magistratuur.....	108
3.4.	Discussie	114
Hoofdstuk 4: Resultaten en discussie: ‘Verbeteren van het optreden’		118
4.1.	Verbeteringssuggesties van stadsambtenaren	118
4.2.	Verbeteringssuggesties van politieambtenaren.....	122
4.3.	Verbeteringssuggesties van vertegenwoordigers van de magistratuur	125
4.4.	Discussie	130
Hoofdstuk 5: Algemeen besluit en aanbevelingen		135
5.1.	Algemeen besluit.....	135
5.2.	Beperkingen en aanbevelingen	141
Bibliografie		144
Bijlagen		159

Lijst van afkortingen

ANG	Algemene nationale gegevensbank
APO	Ambtshalve politieel onderzoek
CGG	Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg
COL	College van procureurs-generaal
EMCDA	European Monitoring Centre for drugs and Drug Addiction
EU	Europese Unie
GAS-sanctie	Gemeentelijke administratieve sanctie
KB	Koninklijk besluit
OM	Openbaar Ministerie
MSOC	Medisch Sociaal Opvangcentrum voor Druggebruikers
PV	Proces-verbaal
THC	Tetrahydrocannabinol
VN	Verenigde Naties
ViDA	Vroeginterventie Drugs en Alcohol
VPV	Vereenvoudigd proces-verbaal
VS	Verenigde Staten

Lijst van tabellen

Tabel 1	Steekproefkader
Tabel 2	Aantal PV's politiezone Oostende
Tabel 3	Aantal PV's Kortrijk

Lijst van bijlagen

Bijlage 1 Uitnodigingsbrief

Bijlage 2 Topiclijst

Algemene inleiding

De tijd dat het gebruiken van cannabis voornamelijk geassocieerd werd met hippies is voorbij. In het EMCDA rapport van 2012 wordt het aantal Europeanen dat ten minste één keer cannabis gebruikte in hun leven ruw geschat op 80.5 miljoen (Thanki, Matias, Griffiths, Noor, Olszewski, Simon & Vincente, 2012, p. 6). Zowel in België als in Europa blijkt cannabis de meest gebruikte drugssoort te zijn (VAD, 2013, p. 1). Cijfermateriaal voor de periode 2010-2013 van de lokale politie VLAS blijkt deze vaststelling te ondersteunen. Een groot aandeel van de processen-verbaal die opgesteld werden door de interventiepolitie voor drugs hadden betrekking op cannabis. Specifiek wat betreft het bezit en het gebruik van cannabis, blijkt uit het cijfermateriaal dat het aandeel PV's dat opgesteld werd voor deze handelingen relatief hoog is in verhouding tot het aantal PV's dat opgesteld werd voor drugs in het algemeen (PZ VLAS, 2014). Ook cijfermateriaal van de politiezone Oostende blijken deze vaststellingen te bevestigen (PZ Oostende, 2014).

Verder staat cannabis de laatste tijd opnieuw sterk in de belangstelling. De recente voorbeelden van legalisering van cannabis in Washington en Colorado hebben het debat over hoe idealiter zou moeten opgetreden worden bij cannabis opnieuw doen oplaaien. Volgens Nadelmann (09.10.2013) beperkt het legaliseringsdebat zich niet enkel tot de Verenigde Staten. In verschillende Europese landen zou er volgens de auteur een groeiende interesse te vinden zijn voor het legaliseren van cannabis. In dit verband blijkt ook in België het legaliserings-idee zijn ingang te vinden. Zo kan het pleidooi van Decorte, De Grauwe en Tytgat (18.11.2013) voor een kritische evaluatie van het Belgische cannabisbeleid alsook het feit dat de legalisering van softdrugs als agendapunt wordt opgenomen door bepaalde politieke partijen, hierbij als voorbeeld aangegeven worden.

De belangstelling voor het product cannabis wordt ook weerspiegeld in de wetenschappelijke literatuur. Deze is ver van schaars, doch insufficiënt op een aantal punten. Zo is slechts weinig onderzoek verricht naar de concrete implementatie van drugs- of cannabiswetgeving en beleid in België. Hoe interpreteert en past men cannabiswetgeving en beleid toe in België op het niveau van de stad? Dit is een interessante vraag die tot nog toe slechts geringe aandacht kreeg in wetenschappelijke literatuur. Politieambtenaren zijn binnen een stad bevoegd met de controle van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk

gebruik. Formeel gezien, althans in België, beschikken politieambtenaren niet over discretionaire bevoegdheden. Buitenlands (May, Warburton, Turnbull & Hough, 2002) alsook Belgisch onderzoek (Ballotta, Dorn, De Ruyver, Black, Impe & Vander Beken, 2002) wijst echter uit dat politieambtenaren in de praktijk wel degelijk over beoordelingsvrijheid beschikken en deze ook (af en toe) aanwenden met betrekking tot het bezit en gebruik van cannabis. Dit soort studies zijn interessant maar ook eerder schaars in de Belgische literatuur. Door verder onderzoek toe te wijden aan dit thema zou onder meer inzicht verkregen kunnen worden in de beweegredenen van politieambtenaren om al dan niet formeel te reageren bij het aantreffen van kleine hoeveelheden cannabis. Verder hebben verschillende studies, zowel in België als in het buitenland, getracht om de houding of attitudes ten aanzien van drugs en of het gevoerde cannabis- of drugsbeleid in kaart te brengen. Voornamelijk gaat het dan over onderzoek bij de publieke opinie. Echter, onderzoek in België dat zich specifiek richt op de houding van politieambtenaren, de magistratuur en stadsambtenaren ten aanzien van drugs of cannabis en of het gevoerde beleid inzake drugs of cannabis, is eerder schaars. Hun zienswijze kan mogelijk interessante invalshoeken en aanbevelingen aanleveren. Dit omwille van het feit dat deze actoren een belangrijke rol spelen in de dagdagelijkse uitvoering van de cannabiswetgeving en het beleid.

Gezien de actualiteit van het thema en de bovenvermelde lacunes in wetenschappelijk onderzoek werd geopteerd om cannabis als onderzoeksthema te nemen van deze meesterproef.

Wereldwijd hebben landen wetgeving en beleid ontwikkeld om om te gaan met de drugsproblematiek. Niet enkel op landelijk niveau maar ook tussen steden kunnen verschillen bestaan in de manier waarop gereageerd wordt op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Deze meesterproef vertrekt dan ook vanuit de stedelijke context en probeert in kaart te brengen hoe gereageerd wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in twee Vlaamse steden. Dit zowel ten aanzien van meerderjarigen als minderjarigen. Naast het wetgevend en het beleidskader alsook het lokaal beleid dat gevoerd wordt, is het verder relevant om te gaan kijken hoe er in de praktijk opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Binnen de stedelijke context kunnen drie instellingen of actoren geïdentificeerd worden die verantwoordelijk zijn voor de preventie, controle en vervolging van

cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik namelijk stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Voor elk van deze wordt dan ook het lokaal beleid alsook het praktijkoptreden geschetst. Naast het in kaart brengen van de manier waarop opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, wil deze meesterproef dit optreden onderwerpen aan een kritische beoordeling door de drie informatiedragers die centraal staan in dit onderzoek.

Concreet staan drie hoofdonderzoeksvragen centraal. De eerste onderzoeksvraag luidt als volgt: *“Hoe wordt opgetreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?”* De tweede onderzoeksvraag: *“Hoe beoordelen de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?”* en tot slot de derde onderzoeksvraag: *“Hoe of op welke manier zouden de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik willen verbeteren?”*. Twee Belgische en West-Vlaamse steden, Kortrijk en Oostende, worden nader bestudeerd. Vanuit iedere stad werden telkens drie soorten informatiedragers geselecteerd: stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Om een antwoord te verkrijgen op de bovenvermelde onderzoeksvragen werd een (beperkte) documentenanalyse gedaan en werd een kwalitatief empirisch onderzoek uitgevoerd. Daarbij werden, per onderzochte stad, vijf semi-gestructureerde interviews gedaan met de drie groepen van informatiedragers die centraal staan in dit onderzoek.

Om dit alles te kaderen werd allereerst een diepgaande literatuurstudie uitgevoerd. Het eerste deel, waarin de literatuurstudie wordt weergegeven, kan opgedeeld worden in vier hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt begonnen met een beeld te schetsen van een aantal internationale initiatieven op het vlak van samenwerking voor de aanpak van de drugsproblematiek. Deze hebben een belangrijke invloed gehad op de manier waarop de Belgische drugswetgeving en het beleid daaromtrent zich hebben ontwikkeld. Zo wordt vervolgens wat dieper ingegaan op de ontwikkeling van de Belgische drugswetgeving en beleid. Uiteraard gaat hierbij specifieke aandacht uit naar cannabis en vooral, gezien de relevantie voor deze meesterproef, naar cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Een drugsbeleid kan gebaseerd zijn op een aantal theoretische beleidsmodellen. Hoofdstuk twee gaat wat dieper in op een aantal van deze modellen. De prohibitie, de gedeeltelijke prohibitie, de legalisering en tot slot de harm reduction benadering worden in dit hoofdstuk

besproken. In het derde hoofdstuk wordt vervolgens stilgestaan bij de specifieke implementatie van de wetgeving en het beleid omtrent cannabis. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk stilgestaan bij een aantal bestaande onderzoeken met betrekking tot de houding van politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur ten opzichte van drugs en het gevoerde drugsbeleid.

Het tweede deel, namelijk het empirisch luik, kan opgedeeld worden in vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt het onderzoeksdesign uiteengezet. De volgende drie hoofdstukken omvatten een weergave van de resultaten en een discussie per onderzoeksvraag. Het vijfde hoofdstuk tot slot, geeft het algemeen besluit weer en gaat tevens nog even in op enkele beperkingen en aanbevelingen voor verder onderzoek.

Aanvullend dient bij het lezen van deze meesterproef in acht genomen te worden dat het onderzoek vooral een explorerend doel dient. In die zin kan het bepaalde inzichten aanreiken die aanleiding kunnen geven tot verder onderzoek. Persoonlijke houdingen en meningen staan centraal in deze meesterproef, het formuleren van algemene antwoorden is om die reden dan ook niet mogelijk.

DEEL 1: LITERATUURSTUDIE

Hoofdstuk 1: Cannabis in internationaal en nationaal perspectief

1.1. Inleiding

Vooraleer de Belgische drugswetgeving en het beleid hieromtrent geschetst kunnen worden dient stilgestaan te worden bij een aantal belangrijke internationale initiatieven. Het internationale kader heeft namelijk een invloed gehad op de ontwikkeling van de nationale, Belgische aanpak van drugs. In dit hoofdstuk wordt om die reden eerst en vooral stilgestaan bij een aantal verdragen van de Verenigde Naties alsook worden een aantal initiatieven van de Europese Unie weergegeven. Daarna wordt wat dieper ingegaan op de ontwikkeling van de Belgische drugswetgeving en beleid. Uiteraard gaat hierbij specifieke aandacht uit naar cannabis en vooral, gezien de relevantie voor deze meesterproef, naar cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

1.2. Het internationaal kader

Hieronder wordt een ruimer internationaal kader geschetst met betrekking tot de samenwerking voor de aanpak van de drugsproblematiek. Het drugsprobleem is van internationale aard en het volstaat niet om het probleem uitsluitend vanuit nationale invalshoek te benaderen (De Ruyver, Vermeulen, Vander Beken, Vander Laenen & Geenens, 2002, p. 8). Hieronder zal eerst ingegaan worden op de verdragen van de VN en vervolgens op de initiatieven van de EU.

1.2.1. De Verenigde Naties

Er wordt eerst even stilgestaan bij een drietal belangrijke verdragen van de Verenigde Naties. Deze verdragen werden geratificeerd door België, wat impliceert dat deze van invloed zijn op de manier waarop vorm gegeven wordt aan de Belgische drugswetgeving en beleid. De volgende VN verdragen: het Enkelvoudig Verdrag van 30 maart 1961 inzake verdovende middelen zoals gewijzigd bij protocol 1972, het Verdrag van Wenen van 21 februari 1971 inzake psychotrope stoffen en tot slot het Verdrag van Wenen van 20

december 1988 tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, worden hieronder kort besproken.

1.2.1.1. Het Enkelvoudig Verdrag van 30 maart 1961 zoals gewijzigd bij protocol 1972

Nog steeds kan het Enkelvoudig Verdrag beschouwd worden als de belangrijkste bepaling op vlak van beleid inzake drugs (Blom, 2008, p. 76). Vanuit het vertrekpunt dat verslaving nefast is voor het individu en voor de maatschappij, beoogt dit verdrag de strijd hiertegen aan te gaan (Blom, 2008, p. 87). Het Enkelvoudig Verdrag van 30 maart 1961 zoals gewijzigd bij protocol 1972, ook wel 'Single Convention' of 'Enkelvoudig Verdrag' genoemd, heeft globaal gezien twee doelstellingen. Enerzijds beoogt dit verdrag het gebruik van drugs te reduceren tot uitsluitend gebruik bedoeld voor medisch en of wetenschappelijk oogmerk (Taylor, 2007, p. 560). Anderzijds was het de bedoeling om internationaal een stelsel te creëren om de teelt, de productie, de vervaardiging, de import en export, de verdeling, de handel in, het gebruik en het bezit van verdovende middelen, waaronder ook cannabis, te controleren (De Ruyver et al., 2002, p. 8; De Ruyver, Vander Beken, Vermeulen, Vander Laenen, 2003, p. 32).

Het verdrag voorziet in een indeling van verdovende middelen aan de hand van vier lijsten. Afhankelijk van de classificatie in één van deze vier lijsten, zijn andere maatregelen van controle van toepassing. Cannabis, in de zin van bloeiende en vruchtdragende cannabistoppen en hars, bevindt zich in zowel lijst één als lijst vier (Blom, 2008, p. 78; van Kempen & Federova, 2014, p. 17). Dit betekent dat volgens het verdrag, cannabis tot één van de meest gevaarlijke drugs wordt gerekend. Verder impliceert dit dat ten aanzien van cannabis het strengst dient opgetreden te worden wat betreft controle. Enerzijds dienen alle maatregelen van toezicht, die het verdrag genereert, toegepast te worden. Daarboven moeten er nog extra maatregelen getroffen worden ten gevolge van de classificatie van cannabis in lijst vier (De Ruyver et al., 2002, p. 9). Een voorbeeld van dergelijke extra maatregel is dat de verdragspartijen het verbod op het bezit van cannabis invoeren (Blom, 2008, p. 79). Doch laat het verdrag de landen enige vrijheid bij de beoordeling van de noodzaak van dergelijke strenge maatregelen (EMCDDA, 2008, p. 104).

Concreet met betrekking tot cannabis stelt het verdrag dat, naast nog een aantal andere handelingen, zowel het gebruik als het bezit van cannabis verboden zijn. Enkel een medisch

of wetenschappelijk doeleinde kunnen deze handelingen rechtvaardigen.¹ Doch, anders dan bij het bezit van cannabis, is het gebruik van cannabis niet opgenomen in art. 36, welke melding maakt van de plicht tot criminaliseren van bepaalde gedragingen (Blom, 2008, p. 80).

1.2.1.2. Het Verdrag van Wenen van 21 februari 1971 inzake psychotrope stoffen

Het Psychotrope Verdrag kan gezien worden als een aanvulling op het Enkelvoudig Verdrag van 1961. Daar bij het Enkelvoudig Verdrag de focus ligt op verdovende middelen, focust het Psychotrope Verdrag zich op psychotrope stoffen. Toenemende onrust over de nefaste gevolgen van dergelijke stoffen hebben ervoor gezorgd dat ook voor de psychotrope stoffen een internationaal controlesysteem ontworpen werd (De Ruyver et al., 2003, p. 34; Blom, 2008, p. 91; United Nations Office on Drugs and Crime, 2013). Verder verandert dit verdrag niets met betrekking tot cannabis. Gemeenschappelijk bij het Enkelvoudig Verdrag en het Psychotrope Verdrag is dat beide verdragen ervan uitgaan dat activiteiten met betrekking tot verdovende en psychotrope stoffen enkel legitiem zijn voor medische en of wetenschappelijke doeleinden (Blom, 2008, p. 76).

1.2.1.3. Het Verdrag van Wenen van 20 december 1988 tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen

Een derde VN-verdrag, kortweg het Sluikhandel Verdrag, spitst zich toe op de illegale handel van drugs. Het verdrag heeft tot doel een kader te verschaffen voor de coöperatie op internationaal niveau voor de aanpak van de handel in illegale drugs (Blom, 2008, pp. 92-93; De Ruyver et al., 2002, p. 11). Het Sluikhandel Verdrag is een aanvulling op de hierboven beschreven verdragen en voorziet hoofdzakelijk in een verscherping en verruiming van de strafbepalingen (T.M.C. Asser instituut, 2005, p. 11). Het Sluikhandel Verdrag stelt de verplichting in ten aanzien van de verdragspartijen om inbreuken van de verdragsbepalingen, zoals het bezit, de koop en de teelt voor eigen consumptie, te beschouwen als misdrijven in hun nationale wetgeving (Europees Parlement, 2003, p. 3; van Kempen & Federova, 2014, p. 55). In tegenstelling tot de voorgaande verdragen, wordt hier

¹ Art. 4c, 33 en 36 Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen, opgemaakt te New York op 30 maart 1961, inst. W. 20 augustus 1969, B.S. 27 november 1969, zoals gewijzigd door het Protocol, opgemaakt te Genève op 25 maart 1972, inst. W. 4 december 1983, B.S. 14 september 1984.

‘persoonlijk gebruik’ uitdrukkelijk vermeld.² Doch geeft het verdrag blijk van enige openheid om te variëren in het optreden ten aanzien van het bezit voor persoonlijke consumptie naargelang de principes en beginselen die gelden in de lidstaten (De Ruyver et al., 2002, p. 22).

1.2.1.4. Een beschouwing van de VN-verdragen

De verdragen van de Verenigde Naties leggen de nadruk op een prohibitionistische aanpak van de drugsproblematiek. Echter, niet iedereen blijkt zich in dergelijke aanpak te kunnen vinden. Zo stelt Cohen (1999, p. 145) dat de ambitie om drugs quasi compleet te verbieden, hetgeen het Enkelvoudig Verdrag beoogt, ongenaakbaar is. Eerder dan het gebruik van drugs te verbieden, zou het volgens deze auteur beter zijn om het gebruik van drugs wettelijk te reguleren (Cohen, 1999, p. 232). De visie dat een prohibitionistische aanpak van de drugsproblematiek niet efficiënt is, kan ook teruggevonden worden bij Room en Reuter (2012, p. 84). Volgens hen zijn de internationale drugsverdragen er de voorbije 50 jaar niet in geslaagd om hun doelen te realiseren. Deze doelen betreffen het beletten van de globalisering van illegale drugs en het gebruik van drugs beperken tot medische en of wetenschappelijke doeleinden. Ook volgens de European Coalition for Just and Effective Drug Policies (19.03.2011) is het duidelijk: *“After 50 years we must conclude that the UN single convention is worthless”*. Een verbodsbeleid kan volgens hen vandaag de dag niet langer dienen als basis voor het globale drugscontrolesysteem. Dit komt volgens Bewley-Taylor (2013, p. 60) ook tot uitdrukking in het feit dat er de laatste jaren sprake is van een toename van onwil bij de verdragspartijen om zich geheel te conformeren aan de strenge prohibitionistische uitgangspunten van de VN-verdragen. Verder kan de vraag gesteld worden in welke mate de VN-verdragen niet achterblijven op de maatschappelijke realiteit? Zo is het gebruik van drugs volgens de verdragen enkel legitiem voor medische en of wetenschappelijke doeleinden terwijl cannabis, althans in Europa, de meest gebruikte drugssoort is (VAD, 2013, p. 1). In dit verband stellen Kilmer, Kruithof, Pardal, Caulkins en Rubin (2013, p. 1) dat, hoewel de verdragen reeds 25 jaar lang geen veranderingen hebben ondergaan, er wel veranderingen te zien zijn op vlak van wetten en beleid omtrent cannabis in bepaalde lidstaten. Zo hebben verschillende landen, waaronder ook België, reeds

² Art. 3 paragraaf 2 Verdrag van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, opgemaakt te Wenen op 20 december 1998, inst. 6 augustus 1993, B.S. 21 maart 1996.

geopteerd voor een reductie van de straffen gekoppeld aan het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik.

Tot slot, wat betreft de classificatie van de verdovende middelen in het Enkelvoudig Verdrag stellen Bewley-Taylor en Jelsma (2011, p. 17) dat er nood is aan een rationele en evidence based-schaal voor het vaststellen van de schade van de middelen in lijst één en vier. Zo werd cannabis volgens de auteurs zonder degelijke argumentatie in de meest beperkende categorie ondergebracht.

1.2.2. De Europese Unie

In voorgaand punt werd een overzicht gegeven van de belangrijkste verdragen van de Verenigde Naties. Naast deze verdragen gaat er ook een Europese invloed uit op het Belgisch beleid inzake drugs. De initiatieven van de Europese Unie, net zoals de Verenigde Naties, behoren ook tot het internationale kader voor de aanpak van de drugsproblematiek. Zo hebben initiatieven op het niveau van de Europese Unie mede uitwerking op het nationaal drugsbeleid van de verschillende lidstaten. Wat betreft de relatie tussen de Europese maatregelen en de VN-verdragen kan gesteld worden dat de Europese maatregelen in lijn zijn met de VN-verdragen. Dit aangezien het Europees recht dient gecreëerd te worden binnenin de kaders van het internationaal publieksrecht (T.M.C. Asser instituut, 2005, p. 2). Vooreerst wordt ingegaan op het Schengenverdrag en vervolgens op een aantal andere relevante ontwikkelingen op Europees niveau.

1.2.2.1. *De Schengenovereenkomst van 1990*

Reeds in 1985 gaf België zijn akkoord voor de Schengenovereenkomst, doch heeft het nog tien jaar geduurd vooraleer deze in werking is getreden. De Schengenakkoorden werden aangevuld met de uitvoeringsovereenkomst, die ondertekend werd in 1990 (Garoupa, 1997, p. 522). De bedoeling van het akkoord was om een vrij verkeer van personen te realiseren binnen de Schengenruimte waarbij controles aan de binnengrenzen afgeschaft werden. Gelijkijdig werden ook regelingen voorzien om toezicht aan buitengrenzen, visumbeleid en politie en justitie coöperatie in strafzaken te verzekeren. In 1999 trad het Verdrag van Amsterdam in werking, het akkoord van Schengen werd hierin opgenomen (Raad van de Europese Unie, z.d.).

De Schengenovereenkomst behandelt een ruimere inhoud dan enkel de drugsmaterie. Hoofdstuk zes van de overeenkomst gaat over de verdovende middelen (De Ruyver et al., 2002, p. 14). Uit artikel 71 van het verdrag kan afgeleid worden dat de partijen, die de Schengenovereenkomst ondertekend hebben, maatregelen dienen te nemen ter voorkoming en ter bestraffing van de verkoop en het bezit bedoeld voor handel of export van verdovende en psychotrope middelen. Deze maatregelen dienen in harmonie te zijn met de bepalingen van de VN-verdragen.³ Het Schengenverdrag haalt enkel het bezit van drugs aan bedoeld voor handel of export. Ten aanzien van het bezit voor persoonlijke consumptie van cannabis behoeven de partijen geen maatregelen te treffen (De Ruyver et al., 2002, p. 15).

Verder wordt van de partijen verwacht dat zij zoveel mogelijk een harmonisatie van wetgeving ambiëren waaronder ook voor de verdovende middelen (T.M.C. Asser instituut, 2005, p. 17). Volgens Garoupa (1997, p. 522) is dit een gecompliceerde kwestie aangezien landen differentiëren in hun wetgeving en verschillen in de mate waarin zij de rechtsregels naleven met betrekking tot het toezicht op de handel en het misbruik van drugs. In het verlengde hiervan is aangegeven in de slotbepaling van het verdrag dat de verschillende partijen weliswaar kunnen afwijken van elkaar wat betreft hun landelijk beleid inzake drugs, onder voorbehoud dat zij maatregelen treffen die ervoor zorgen dat hun beleid andere partijen niet benadeelt (Ruyver et al., 2002, p. 15). Toegepast op het Nederlandse drugsbeleid kan de vraag gesteld worden of het gedoogbeleid dat in Nederland gevoerd wordt niet nefast is voor de omliggende landen? Zo zijn er grensgemeenten in Nederland met coffeeshops die drugstoeristen van andere landen, waaronder ook België, aantrekken. Zo blijkt uit onderzoek dat ongeveer de helft van de klanten die de coffeeshops in Maastricht bezoeken uit België komen (van Eijken & van Harten, 2011, p. 106). Dit heeft tot gevolg dat overlast ontstaat (Surmont, 2007, p. 67).

³ Art. 71 Overeenkomst 19 juni 1990 ter uitvoering van het tussen de regeringen van de Staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland, en de Franse Republiek op 4 juni 1985 te Schengen gesloten akkoord betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen, B.S. 15 oktober 1993.

1.2.2.2. Andere regelgeving en initiatieven op Europees niveau

Andere regelgeving en initiatieven op Europees vlak zijn het Verdrag van Maastricht van 1992 alsook het Verdrag van Amsterdam van 1997. Inzake drugs kan algemeen gesteld worden dat deze verdragen zich vooral toespitsen op de samenwerking tussen lidstaten voor de aanpak van drugs (Charlier, Colman, De Backer, De Ruyver, Legrand, Maebe, Theunis & Verstraete, 2010, p. 138). Gezien deze geen bijkomende consequenties hebben gerelateerd aan cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, wordt hier niet verder op ingegaan.

Verder worden er op Europees niveau ook strategieën en bijhorende actieplannen ontwikkeld om de strijd tegen drugs aan te gaan. De eerste strategie (2000-2004) focust op het reduceren van de vraag en aanbodzijde van drugs, een goede gegevensverzameling en uitwisseling met betrekking tot drugs alsook een verbetering van de internationale samenwerking in de strijd tegen drugs (Raad van Brussel, 12.10.1999). Het daarbij horende Europees Actieplan (2000-2004) voorziet vervolgens in concrete acties en doelstellingen die de lidstaten ten uitvoer dienen te leggen (EMCDDA, 03.12.2009). Na afloop in 2004, werd reeds een nieuwe strategie goedgekeurd door de Europese Raad voor de periode 2005-2012 en nadien ook voor de periode 2013-2020. Dezelfde focus van de eerste strategie en het actieplan werden hier overgenomen, met aandacht voor nieuwe uitdagingen die zich ontwikkeld hebben (European Commission, 29.12.2012).

Afgezien van de Europese strategieën en actieplannen werd in 2004 ook een kaderbesluit aangenomen. Het kaderbesluit gaat over drugshandel en voorziet in een gemeenschappelijke benadering voor de aanpak van illegale drugshandel. Aangezien het bezit, de productie, de aankoop en de verkoop van drugs, waarbij er geen intentie is om winst te bekomen en aldus bedoeld voor persoonlijk gebruik, niet opgenomen zijn in het kaderbesluit wordt hier niet verder op ingegaan (De Ruyver et al., 2002, p. 17).

1.2.2.3. Conclusie internationaal kader

Uit het voorgaande blijkt dat de nadruk van de internationale initiatieven vooral op een prohibitionistische aanpak van de drugsproblematiek ligt. De Europese initiatieven en maatregelen liggen in lijn met de VN-verdragen en houden geen bijkomende beperkingen in ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

Bij het bepalen van hun nationaal drugsbeleid dienen de verdragspartijen rekening te houden met deze internationale initiatieven. Dit maakt dat de prohibitionistische visie, die tot uiting komt in de VN-verdragen, voor een inperking van de vrijheid zorgt bij het bepalen van het nationaal drugsbeleid (Krajewski, 1999, p. 329; De Ruyver et al., 2003, p. 37). Doch dient vermeld te worden dat de VN-verdragen niet 'zelfwerkend' zijn. De lidstaten moeten dus zelf zorgen voor de implementatie van de verdragsbepalingen in de nationale wetgeving waarbij zij rekening kunnen houden met wettelijke en grondwettelijke normen die gelden in hun lidstaat (Krajewski, 1999, p. 331). Dit laat ruimte voor interpretatie (De Ruyver et al., 2003, p. 30).

Specifiek met betrekking tot cannabis zijn het Enkelvoudig Verdrag en het Sluikhandel Verdrag van belang. Met betrekking tot het bezit van cannabis blijkt uit het Enkelvoudig Verdrag, meer bepaald uit artikel 36, dat verdragspartijen het bezit van cannabis dienen strafbaar te stellen.⁴ Toch blijkt het een discussiepunt te zijn of het ook daadwerkelijk de intentie is om het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik te criminaliseren. Volgens De Ruyver et al. (2002, p. 21) zijn sommige auteurs van mening dat het strafbaar stellen van het bezit van cannabis enkel betrekking heeft op het bezit met het oog op handel. Het gebruik daarentegen, in tegenstelling tot het bezit van cannabis, wordt niet expliciet vermeld in artikel 36. Strikt gezien gaat er vanuit het Enkelvoudig Verdrag dus geen verplichting tot strafbaarstelling van het gebruik van cannabis. Niettegenstaande kunnen de verdragspartijen het gebruik van cannabis criminaliseren indien zij dit noodzakelijk achten in het licht van de volksgezondheid en het welzijn (Bewley-Taylor & Jelsma, 2012, p. 5).

Waar in het Enkelvoudig Verdrag de discussie nog kon bestaan of gedragingen met betrekking tot persoonlijk gebruik ook strafbaar gesteld dienen te worden, geeft het Sluikhandel Verdrag expliciet aan dat het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik strafbaar dient gesteld te worden.⁵ Toch, zoals reeds werd aangegeven, laat het verdrag enige openheid wat betreft de gedragingen voor persoonlijk gebruik (De Ruyver et al., 2002, p. 22). Aan de plicht tot criminaliseren is een clause gebonden met inachtneming van de 'grondwettelijke beginselen' van de verdragspartij alsook 'de grondbeginselen van haar

⁴ Art. 36 Enkelvoudig Verdrag, 1961, cit.

⁵ Art. 3 paragraaf 2 Verdrag van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, 1998, cit.

rechtsstelsel'.⁶ Volgens van Kempen en Federova (2014, p. 57) laat deze clause echter slechts weinig ruimte aan de lidstaten om af te wijken van criminalisering van gedragingen voor persoonlijk gebruik. Dit aangezien slechts afgezien mag worden van strafbaarstelling indien dit echt in strijd zou zijn met de fundamentele beginselen. In het licht van de doelstelling van de verdragen om drugs te beperken tot medische en of wetenschappelijke doeleinden, lijkt de gedachte van van Kempen en Federova (2014, p. 57) dan ook plausibel.

De vraag of de verdragen ruimte laten voor decriminalisering van het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik dient negatief beantwoord te worden. Decriminalisering van het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik is uitgesloten in het licht van artikel 3 van het verdrag van 1988. Wel laten de verdragen de depenalisering van overtredingen met betrekking tot persoonlijk gebruik toe. Dit aangezien administratieve maatregelen hierbij als alternatief gebruikt kunnen worden voor strafrechtelijke sancties (De Ruyver et al., 2002, p. 27).

1.3. Wetgeving en beleid in België

In dit deel wordt dieper ingegaan op de Belgische benadering voor de aanpak van drugs. Gezien de relevantie voor deze meesterproef ligt de nadruk vooral op cannabis en meer specifiek op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. In wat hieronder volgt zal eerst ingegaan worden de Belgische drugswetgeving en haar belangrijkste ontwikkelingen. Vervolgens wordt een kort overzicht gegeven van de antecedenten van het Belgisch drugsbeleid. De huidige wettelijke en beleidsvoorschriften met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik komen later in dit werk aan bod in het empirisch gedeelte (Infra 57, 2.1.).

1.3.1. De Belgische drugswetgeving

Om tot de huidige wetgeving inzake cannabisgebruik en of bezit in België te komen wordt hier even kort ingegaan op de fundamenten van de drugswetgeving in België. Als basis voor de Belgische drugswetgeving is de wet van 24 februari 1921 nog steeds van kracht (Van Cauwenberghe, 2009, p. 13). Deze wet werd ontworpen om in overeenstemming te zijn met

⁶ Art. 3 paragraaf 2 Verdrag van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, 1998, cit.

de verplichtingen voortvloeiend uit het Den Haag verdrag van 1912 (De Ruyver, Vander Laenen & Eelen, 2011, p. 1). Aangezien de drugswet een kaderwet is, heeft deze nog verdere concrete invulling door middel van koninklijke besluiten en ministeriële omzendbrieven. In dit verband zijn vooral de KB's van 31 december 1930 en 22 januari 1998 zoals gewijzigd bij het KB van 16 mei 2003 belangrijk (Dangreau, 2012, p. 28). Cannabis was niet opgenomen in de wet van 1921, maar werd pas in 1930 toegevoegd aan de lijst van verdovende middelen (Dangreau, 2012, p. 31).

Hoewel de kaderwet geregeld kleine wijzigingen onderging, werd de wet voor het eerst in 1975 en vervolgens in 2003 grondig aangepast. De wijzigingen die ingevoerd werden in 1975 waren er deels op gericht om de wet in lijn te brengen met de VN-verdragen van 1961 en 1971 (De Ruyver et al., 2011, p. 1). Zoals eerder gezien in dit hoofdstuk lag de nadruk van deze verdragen op de prohibitie van drugs. Er wordt dan ook in de wetwijziging van 1975 geopteerd voor een verscherping van het strafrechtelijk systeem (Verhoeven, 2008-2009, p. 11).

De meest recente aanpassing van de kaderwet van 1921 dateert van 3 mei 2003 en is in werking getreden op 2 juni 2003. Ook wordt sindsdien gesproken van de nieuwe drugswet (Van Cauwenberghe, 2009, p. 13). Het was de federale beleidsnota drugs van 2001, die verder in dit hoofdstuk besproken wordt (Infra 18, 1.3.3.), die het fundament legde voor de wijziging van de wet in 2003. De concrete invulling van deze aanpassingen gebeurde aan de hand van het KB van 16 mei tot wijziging van het KB van 31 december 1930 en de ministeriële circulaire van 16 mei 2003 (De Ruyver, Colman, De Wree, Vander Laenen, Reynders & van Liempt, 2008, p. 15).

De nieuwe drugswet van 2003 en de concrete invulling ervan in het KB van 16 mei 2003 voerden belangrijke innovaties in op vlak van cannabis. Zo werd voor het eerst een differentiatie aangebracht tussen cannabis en overige illegale drugs. Alsook werd een onderscheid aangebracht tussen het bezit voor persoonlijk gebruik en het bezit met het oog op doorverkoop (Serlippens, 2012, p. 5). Ook het gebruik in groep wordt niet langer strafbaar gesteld in de nieuwe drugswet (Bogaerts, Caluwé, De Nauw, Dom, Jorens, Stevens & Van de Wynckel, 2005, p. 26). In essentie komt het er op neer dat een aantal handelingen met betrekking tot cannabis in de nieuwe wet, respectievelijk: invoer, vervaardiging,

vervoer, aanschaf, bezit en teelt voor persoonlijk gebruik van cannabis behoudens de aanwezigheid van verzwarende omstandigheden, aanleiding geven tot lichtere straffen in vergelijking met andere illegale drugs (Dangreau, 2012, p. 49).

Uit de ministeriële omzendbrief van 16 mei 2003 en de gewijzigde drugswet van 2003 blijkt overigens dat wanneer een meerderjarige in het bezit werd aangetroffen met een gebruikershoeveelheid cannabis, niet langer een proces-verbaal werd opgesteld doch enkel werd overgegaan tot politionele registratie. Althans op voorwaarde dat ‘problematisch gebruik’ niet aan de orde was en dat het gebruik of het bezit geen ‘openbare overlast’ veroorzaakte.⁷ De ministeriële omzendbrief van 16 mei 2003 werd al snel bekritiseerd. Dit aangezien zij niet in staat bleek te zijn om de nagestreefde uniformiteit en rechtszekerheid te waarborgen. Als reactie op deze kritiek stelde de minister van Justitie een werkgroep in om de omzendbrief te wijzigen. De gewijzigde omzendbrief werd echter nooit uitgegeven aangezien in 2004 werd beslist door het Arbitragehof om artikel 11 te liquideren uit de drugswet van 2003 (Gelders & Vander Laenen, 2007, p. 106). Het feit dat er geen duidelijkheid was over de hoeveelheid cannabis die een meerderjarige in bezit mocht hebben en het onduidelijke karakter van de begrippen ‘problematisch gebruik’ en ‘openbare overlast’ gaven hiertoe aanleiding (De Ruyver, Pelc & Licaise, 2007, p. 8). Aangezien de invulling van deze begrippen niet eenduidig was, bestond de kans op rechtsonzekerheid (De Ruyver et al., 2008, p. 15). De vernietiging van art. 11 van de nieuwe drugswet impliceerde dat er opnieuw een formeel verslag diende opgesteld te worden bij de vaststelling van het bezit van een gebruikershoeveelheid cannabis bij meerderjarigen (Gelders & Vander Laenen, 2007, p. 106).

Door de vernietiging van artikel 11 heerste nog meer onduidelijkheid over wat wel en wat niet toegelaten was inzake cannabisgebruik en cannabisbezit. In dit verband is een studie van Gelders en Vander Laenen, uitgevoerd in 2004 bij studenten sociale wetenschappen, noemenswaardig. Het onderzoek bevestigt dat er veel verwarring bestond omtrent de cannabiswetgeving en vervolging. De auteurs geven een zevental factoren aan die hierbij mogelijks een rol spelen. Naast het feit dat bepaalde begrippen vaag en ondubbelzinnig omschreven waren, wordt ook vermeld dat de vaak ongepaste berichtgeving via de media

⁷ Ministeriële omzendbrief van 16 mei 2003 betreffende het vervolgingsbeleid inzake het bezit van en de detailhandel in illegale verdovende middelen, B.S. 2 juni 2003.

van invloed kan zijn. Ook de discrepantie tussen enerzijds de relatief tolerante norm in de maatschappij ten opzichte van cannabis en anderzijds de nog steeds illegale status, worden vernoemd (Gelders & Vander Laenen, 2007, p. 113).

Op 31 januari 2005 komt er vervolgens een nationale circulaire omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, die een tijdelijke oplossing moet bieden voor de onduidelijkheid die de vernietiging van artikel 11 van de drugswet met zich mee had gebracht. Dit in afwachting van een wijzing in de wetgeving en de ministeriële omzendbrief. Anno 2014 wordt nog steeds beroep gedaan op de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 (De Ruyver et al., 2007, p. 8).

Wel dient steeds duidelijk het onderscheid tussen meerderjarigen en minderjarigen in acht genomen te worden. Anders dan bij meerderjarigen, wordt bij minderjarigen in geval van drugsgebruik of drugsbezit geen beroep gedaan op de drugswet van 2003. De vernieuwde voorschriften met betrekking tot cannabis in de drugswet van 2003 alsook de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 zijn dan ook niet van toepassing op minderjarigen (Bogaerts et al., 2005, p. 26). Voor minderjarigen is de regel duidelijk: om het even welke illegale drugs, ongeacht welke omstandigheden, blijven verboden (Van Hende, 2008, p. 35).

1.3.2. Het Belgisch drugsbeleid

Daar waar de drugswetgeving en de concrete invulling ervan door KB's hoofdzakelijk voorziet in de strafbare middelen, handelingen en de bijhorende straffen, geeft het drugsbeleid aanwijzingen betreffende de opsporing en vervolg van drugsmisdrijven (Serlippens, 2012, p. 2). Vooraleer te komen tot het huidige beleid inzake drugs wordt eerst even stilgestaan bij de belangrijkste antecedenten van het Belgisch drugsbeleid.

Het is pas sedert de jaren 90 dat de eerste stappen werden genomen voor het ontwikkelen van het Belgisch drugsbeleid. In het jaar 1993 wordt het Globaal Plan ter financiering van de veiligheids- en preventiecontracten geconstrueerd waarmee de regering een eerste belangrijke stimulans gaf aan het Belgisch drugsbeleid (De Ruyver, Pelc, Casselman, Geenens, Nicaise, From, Vander Laenen, Meuwissel & van Dijck, 2004, p. 12). Zo werden aan de lokale overheden de nodige financiële middelen geboden om allerlei initiatieven en projecten te ontwikkelen, waaronder ook op vlak van drugs (Bauwens, 2009-2010, p. 13).

Vervolgens komt in 1995 het actieplan toxicomanie drugs tot stand. Het is pas vanaf dan dat de eerste stappen werden gezet in de richting van een geïntegreerd drugsbeleid, waarbij drugs in al hun facetten benaderd worden. In dat plan stelt de federale regering tien concrete acties voor om een antwoord te bieden op de drugsproblematiek (Balthazar, Christiaens, Cools, Decorte, De Ruyver, Hebberecht, Ponsaers, Snacken, Traest & Vander Beken, 2004, p. 138).

Echter, voordat de parlementaire werkgroep drugs werd aangesteld in 1996, verliepen de initiatieven ondernomen door de Belgische overheid tot de ontwikkeling van een drugsbeleid volgens De Ruyver et al. (2011, p. 1) allesbehalve gecoördineerd. De aanstelling van de parlementaire werkgroep drugs bracht hier verandering in. Het is diezelfde werkgroep die de fundamenteen gelegd heeft van het Belgisch drugsbeleid (Algemene Cel Drugsbeleid, 25.01.2010, p. 5). De werkgroep opteerde voor een geïntegreerd beleid waarbij het fenomeen drugs benaderd wordt in al zijn aspecten. Daarbij legt zij de nadruk op een beleid gericht op normalisering van drugs en drugsgebruik. Daarmee werd erkend dat het niet mogelijk is om drugs en drugsgebruik volledig uit te bannen (Vanvelthoven, 1998, p. 177). Bij de aanpak van de drugsproblematiek dienen preventie en hulpverlening te primeren boven het repressief optreden. Aan het strafrecht wordt dus slechts een ultimatum remedium-positie toegekend (De Ruyver et al., 2008, p. 14). Wat cannabis betreft, wordt geconcludeerd dat de laagste prioriteit dient gegeven te worden aan de vervolging van cannabisbezit voor persoonlijk gebruik (Federale Regering, 19.01.2001, p. 14; De Ruyver et al., 2011, p. 1). Het vervolgingsbeleid, met zijn nieuwe accenten, kreeg al gauw kritiek te verduren. Het werd door sommigen geïnterpreteerd als een vorm van laksheid of machteloosheid van de regering ten opzichte van het als maar toenemende drugsfenomeen (Vanvelthoven, 1998, p. 179).

Hoewel we zagen dat de wetgeving pas in 2003 werd aangepast, wordt reeds in 1998 naar aanleiding van de aanbevelingen van de werkgroep, de Gemeenschappelijke richtlijn van 17 april 1998 over het vervolgingsbeleid inzake bezit en detailhandel van illegale verdovende middelen van het College van procureurs-generaal onder het voorzitterschap van de minister van Justitie, uitgevaardigd. Hierin werd het onderscheid tussen het bezit van cannabis en het bezit van andere drugs voor persoonlijk gebruik voor het eerst officieel erkend (Decorte, Kaminski, Muys & Slingeneyer, 2005, p. 11). Echter, de richtlijn werd

bekritiseerd omwille van het vage en onduidelijke karakter van de begrippen die gebruikt werden (Federale Regering, 19.01.2001, p. 25).

De volgende stap in de ontwikkeling van het Belgisch drugsbeleid is de federale beleidsnota drugs van 2001. De aanbevelingen en conclusies geformuleerd door de parlementaire werkgroep drugs vormden het uitgangspunt van deze federale nota (De Ruyver et al., 2011, p. 3). Uit de federale beleidsnota drugs blijkt dat het fenomeen drugs in eerste instantie benaderd wordt als een probleem van volksgezondheid. Hierbij wordt, net als bij de werkgroep, eerder geopteerd voor een normaliseringsbeleid in plaats van een uitsluitend strafrechtelijke aanpak (Balthazar et al., 2004, p. 138). Ook kan in de drugsnota het idee teruggevonden worden dat drugs deel uitmaken van de permanente sociale werkelijkheid. Om die redenen wordt gekozen voor een beleid dat gericht is op de rationele beheersing van risico's, waarbij het fenomeen drugs in al zijn complexiteit benaderd wordt en waarbij de samenwerking en coördinatie tussen verscheidene relevante actoren voor een geïntegreerde aanpak zorgt (De Ruyver et al., 2011, p. 4; De Ruyver et al., 2008, p. 14). Verder worden er in de federale drugsnota drie algemene beleidsdoelen vooropgesteld. Allereerst wordt een afname van het aantal afhankelijke burgers beoogt. Een tweede doel bestaat eruit om zowel de fysieke als de psychosociale schade van drugsmisbruik te verlagen. Tot slot wil men een afname van de negatieve consequenties van drugs voor de maatschappij bekomen. Deze doelen zijn breed geformuleerd en hebben betrekking op alle soorten drugs, zowel legaal als illegaal. Niettemin zijn dit, ook specifiek voor cannabis, de belangrijkste doelen van het Belgisch cannabisbeleid (Decorte et al., 18.11.2013, p. 3). Opnieuw spelen preventie en hulpverlening een belangrijke rol terwijl repressie slechts als laatste redmiddel dient aangewend te worden (Balthazar et al., 2004, p. 138). Ook met betrekking tot cannabis wordt in de federale beleidsnota drugs geopteerd om de aanbevelingen van de werkgroep te volgen waardoor cannabisbezit voor persoonlijk gebruik in de praktijk niet leidt tot vervolging (Federale Regering, 19.01.2001, p. 14). Hierbij aansluitend werd de defacto depenalisering van cannabisbezit voor persoonlijk gebruik in de federale beleidsnota drugs als een prioritair agendapunt gezien bij de aanpassing van de drugswet (Gelders & Vander Laenen, 2007, p. 105).

Zoals reeds besproken gaven de kernelementen uit de federale beleidsnota drugs aanleiding tot het wijzigen van de Belgische drugswetgeving in 2003, waarmee dan ook het kader verschaft werd voor het Belgisch drugsbeleid (Decorte et al., 2005, p. 1).

1.4. Conclusie

In dit eerste hoofdstuk werd zowel het internationaal kader alsook het nationaal Belgisch kader voor de aanpak van drugs geschetst. De prohibitie van drugs vormt het belangrijkste uitgangspunt van de VN-verdragen. Dit komt ook tot uiting in de Belgische drugswet van 2003 die verschillende handelingen met betrekking tot drugs strafbaar stelt. Toch geven Belgisch drugsbeleid en wetgeving blijk van enige 'mildheid' ten aanzien van cannabis. Zo werd in de nieuwe drugswet een onderscheid gemaakt tussen cannabis en andere illegale drugs en werd geopteerd voor een strafvermindering voor bepaalde gedragingen met betrekking tot het persoonlijk gebruik van cannabis. Ook in het beleid wordt deze mildheid weerspiegeld daar sinds de parlementaire werkgroep het idee van een lage vervolgingsprioriteit voor cannabisbezit voor persoonlijk gebruik kan teruggevonden worden.

Hoofdstuk 2: Theoretische beleidsmodellen

2.1. Inleiding

De theoretische beleidsmodellen, waarop een drugsbeleid gebaseerd kan zijn, kunnen op een continuüm geplaatst worden waarbij het ene uiterste de volledige prohibitie vertegenwoordigt en het andere uiterste de legalisering. Dit hoofdstuk tracht een beeld te schetsen van deze twee uitersten alsook van de gedeeltelijke prohibitie, een alternatief voor deze extremen. Deze indeling werd geïdentificeerd door the National Commission on Marihuana and Drug Abuse (Single, 1999, p. 283). Van belang hierbij is dat deze categorisering niet de enige manier is om beleidsmodellen van drugs te presenteren. Zo bestaan er verschillende classificaties met verschillende niveaus van opdeling binnenin de theoretische modellen. Naast de bovengenoemde theoretische modellen wordt in dit hoofdstuk ook nog even stilgestaan bij harm reduction.

2.2. Volledige prohibitie

De term prohibitie verwijst naar het actueel internationaal beleid dat gevoerd wordt in de strijd tegen drugs. Dit model wil drugsgelateerde activiteiten beperken tot uitsluitend wetenschappelijke en of medische doeleinden. Het reduceren van drugsgebruik en de schade die hieruit voortkomt is wat prohibitie beoogt (Reuter, 2009, ix). Met betrekking tot cannabis bestaat er in de meerderheid van de landen een verbod op zowel het bezit, de teelt en de handel van cannabis, zelfs wanneer bedoeld voor persoonlijk gebruik (Single, 1999, p. 284).

Vooraf in de 20^e eeuw werd het verbod op drugs hoog in het vaandel gedragen door een groot aantal landen (Goode, 1997, p. 51). In lijn met de VN-verdragen onderschreven verscheidene landen het prohibitie-model en werd er een universeel prohibitie-systeem gecreëerd ten aanzien van drugs. Kenmerkend is de criminalisering van verschillende gedragingen met betrekking tot drugs en de afdwinging ervan via politie en justitie (Levine, 2003, p. 145). Voor deze brede steun voor het verbodmodel geeft Levine (2003, p. 145) verschillende beïnvloedende factoren aan. Eén daarvan is de druk van de Verenigde Staten en de Verenigde Naties om een prohibitionistisch drugsbeleid te ontwikkelen (Levine, 2003, p. 145; Levine, 2002, p. 168). Kenmerkend voor het drugsbeleid in de VS is het verbod op

drugs waarbij strenge straffen staan op verschillende gedragingen met betrekking tot drugs (Wood, Werb, Fischer, Hart, Wodak, Bastos, Montaner & Kerr, 2010, p. 5).

Echter, sinds de 21^e eeuw kreeg dit wereldwijd drugsverbod te maken met een aantal crisissen: de opkomst van de harm reduction-beweging, de toenemende weerstand tegen een punitief beleid inzake drugs en het feit dat een prohibitionistische aanpak van de drugsproblematiek niet in staat blijkt te zijn om de teelt en het gebruik van cannabis te doen ophouden (Levine, 2003, p. 145). De visie van Levine, waarbij de ideologie van het prohibitiemodel in vraag wordt gesteld, vinden we terug bij verschillende andere auteurs. Iversen (2001, p. 847) spreekt over *“The sorry story of drug prohibition”*. Het doel om drugs volledig te verbieden wordt niet bereikt aangezien het gebruik van cannabis nog steeds toeneemt. De strenge wetten die cannabisbezit verbieden oefenen volgens Single, Christie en Ali (2000, p. 158) slechts een kleine invloed uit op het weerhouden van mensen om cannabis te gebruiken. Hierbij aansluitend stelt ook Korf (2006, p. 61) dat het verbod op drugs niet in staat is om het gebruik van cannabis te doen ophouden. Dit aangezien er zich sinds de jaren 60 een normalisering van het gebruik van cannabis voordoet (Korf, 2006, p. 61). Ook Wodak en Owens (1996) zijn van mening dat het systeem gefaald heeft. Specifiek met betrekking tot cannabis stelt Single (1999, p. 282) dat een beleid gericht op het verbod van cannabis meer kosten genereert dan baten. Zo kan enerzijds gedacht worden aan de kosten van de rechtshandhaving die een dergelijk verbod met zich meebrengt en anderzijds aan verschillende sociale kosten. Een voorbeeld van dit laatste zijn de nefaste gevolgen voor het individu ten gevolge van een veroordeling. Miron en Waldock (2010, p. 2) komen tot een gelijkaardige conclusie maar leggen vooral de focus op de financiële kant. Volgens hen zorgt het prohibitie-systeem voor veel kosten die aardig teruggedrongen zouden kunnen worden door de legalisatie van drugs. De legalisatie van drugs zou volgens Miron en Waldock (2010, p. 2) de Amerikaanse overheidsuitgaven per jaar doen dalen met zowat 41,3 miljard dollar. De legalisering van cannabis zou volgens diezelfde auteurs de overheidsuitgaven jaarlijks met 8,7 miljard dollar reduceren. Echter Reuter (2009, p. 15) benadrukt dat het verbod op drugs niet enkel onbedoelde en nefaste gevolgen met zich meebrengt doch ook een aantal positieve consequenties genereert. Zo leidt de opsluiting van drugsdealers, die vaak zelf zware gebruikers zijn, ertoe dat de gebruikte hoeveelheid gereduceerd wordt (Reuter, 2009, p. 15).

Het groeiend besef dat het verbod op drugs niet in staat is om zijn doelen te realiseren wordt niet enkel teruggevonden in de academisch wereld maar ook bij organisaties zoals bijvoorbeeld the Global Commission on Drug Policy. Dat ook hier het besef ontstaat dat het prohibitiesysteem niet zo krachtig is als altijd aangenomen wordt geïllustreerd aan de hand van de openingszin van één van hun rapporten van 2011: *“The global war on drugs has failed, with devastating consequences for individuals and societies around the World”* (Global Commission on Drug Policy, 2011, p. 2). Daarbij haalt de organisatie aan dat aanpassingen van zowel nationale als globale drugscontrole-regimes noodzakelijk zijn (Global Commission on Drug Policy, 2011, p. 2).

2.3. Gedeeltelijk verbod

Een tweede theoretisch beleidsmodel betreft de gedeeltelijke prohibitie. Zowel depenalisering als decriminalisering kunnen onder dit stelsel geclassificeerd worden. The European Monitoring Centre for drugs and Drug Addiction hanteert de volgende definitie voor depenalisering *“Relaxation of the penal sanction provided for by the law”* (EMCDDA, 2005, p. 12). Over het algemeen wordt met depenalisering bedoeld dat er geen vrijheidsberovende straffen meer voorzien worden als reactie op bepaalde gedragingen gerelateerd aan drugs of cannabis. Zo blijft prohibitie nog steeds de regel, maar wordt geopteerd voor een minder punitieve aanpak (EMCDDA, 2005, p. 12). Met decriminalisering wordt vervolgens bedoeld dat een bepaalde gedraging of handeling uit de strafwet verwijderd wordt (EMCDDA, 2005, p. 12). Deze handeling of gedraging blijft weliswaar verboden maar er wordt afgezien van vervolging (Svrakic, Lustman, Mallya, Lynn, Finney & Svrakic, 2013, p. 90). Met betrekking tot cannabis kan bijvoorbeeld geopteerd worden voor een decriminalisering van het bezit van kleine hoeveelheden cannabis, wat impliceert dat dit niet langer strafbaar gesteld wordt. Zo kan decriminalisering resulteren in de vernietiging van alle sancties met betrekking tot een bepaalde handeling of gedraging of kunnen niet-strafrechtelijke sancties in de plaats treden van vroegere strafrechtelijke sancties (EMCDDA, 2005, p. 12). Voorbeelden in de Europese sfeer van decriminalisering vinden we terug bij Italië, Spanje en Portugal, die geopteerd hebben om het bezit van kleine hoeveelheden cannabis niet langer strafbaar te stellen (Reuter, 2010, p. 6).

Volgens het EMCDDA is het overigens niet gemakkelijk om een goede definitie te vinden voor deze begrippen die universeel gehanteerd kan worden. Ook worden de termen vaak door elkaar gebruikt. Dit laatste wordt ook bevestigd door Single (1999, p. 285). Beide termen, depenalisering en decriminalisering vertegenwoordigen een breed spectrum aan beleidsmogelijkheden met betrekking tot cannabisgebruikers in landen waar cannabisprovisie voor recreatief gebruik wettelijk verboden is. De verschillende beleidsopties verschillen van elkaar in de manier waarop gereageerd wordt wanneer cannabis vastgesteld wordt in het bezit (Pacula, Maccoun, Reuter, Chriqui, Kilmer, Harris, Paoli & Schaefer, 2004, p. 3).

Eén van de argumenten die vaak aangehaald wordt voor een liberaler cannabisbeleid is het feit dat een strafrechtelijke veroordeling vaak niet proportioneel wordt geacht in verhouding tot de aard van de feiten. Alsook zorgt een strafrechtelijke veroordeling voor verschillende negatieve effecten voor gebruikers (Single et al., 2000, p. 159). Daarnaast zou decriminalisering leiden tot een geringer aantal arrestaties met als gevolg een deel minder kosten die gespendeerd dienen te worden aan rechtshandhaving (Single et al., 2000, p. 157). In dit verband stelt Miron (2008, p. 1) bij de analyse van de Amerikaanse staat Massachusetts dat decriminalisering van cannabis de rechtshandhavingskosten per jaar met 29,5 miljoen dollar zou doen dalen.

De vraag is natuurlijk of deze voordelen opwegen tegen de potentiële schade van een toename in cannabisgebruik ten gevolge van decriminalisering? Zo oordelen tegenstanders van de decriminaliserings-gedachte dat het decriminaliseren van cannabis een verkeerd signaal uitzendt over cannabis (Thies & Register, 1993, p. 388). Het kan de indruk wekken dat cannabis geen risico's inhoudt wat vervolgens kan leiden tot een toename in het gebruik ervan (Single et al., 2000, p. 159). Uit onderzoek blijkt nochtans dat cannabis niet zo onschuldig is als vaak aangenomen wordt: het gebruik van cannabis houdt verschillende risico's in en is nefast voor zowel de lichamelijke als de geestelijke gezondheid (Svrakic et al., 2013, p. 97). Toch zijn Maccoun en Reuter (2001, p. 123) ervan overtuigd dat ten aanzien van cannabis beleidsveranderingen, in de zin van decriminalisering, mogelijk zijn. Voor de evaluatie van de werking en gevolgen van een liberaler cannabisbeleid doen de auteurs beroep op het Nederlandse model. Uit hun analyse van de Nederlandse case blijkt dat het wegnemen van de strafrechtelijke bepalingen ten aanzien van het bezit van cannabis niet

leidt tot een toename van het aantal cannabisgebruikers of andere drugsgebruikers in het algemeen (Maccoun & Reuter, 2001, p. 123). Ook blijkt volgens Kleiman, Caulkins en Hawken (2011, p. 28) uit verschillende studies in diverse staten van de Verenigde Staten dat een verandering in het cannabisbeleid naar decriminalisering slechts weinig invloed uitoefent op het gebruik ervan. In het jaar 2001 werd in Portugal besloten om zowel het gebruik als het bezit voor persoonlijk gebruik van alle drugs te decriminaliseren. Greenwald (2009, p. 11) spreekt over het succes van de Portugese decriminalisering. De verandering in het drugsbeleid blijkt weinig nefaste effecten te hebben op het drugsgebruik. Wanneer afgezien wordt van vervolging, wordt het voor individuele verslaafden volgens Greenwald (2009, p. 28) zelf gemakkelijker om de stap te zetten naar behandeling en komen meer overheidsuitgaven vrij om drugsbehandelingsprogramma's te financieren. Een studie van Donnelly, Hall en Christie (1995) die werd uitgevoerd in Zuid-Australië naar het effect van decriminalisering van cannabis komt tot gelijkaardige conclusies. Zo menen zij vast te stellen dat er zich geen verandering in het gebruik van cannabis heeft voorgedaan ten gevolge van de decriminalisering. Alsook wordt er geen discrepantie gevonden wat betreft het gebruik van cannabis tussen gebieden in Australië die de decriminalisering wel en niet hebben ingevoerd.

Doch blijkt niet iedereen zich in deze conclusies te kunnen vinden. Een studie van Cameron en Williams (2001) toont een verhoogd cannabisgebruik ten gevolge van de veranderde wettelijke status. Verder wijzen Kleiman et al. (2011, p. 27) op een aantal problemen die zich kunnen voordoen bij de decriminalisering van cannabis. Een probleem van logische aard is dat bij een systeem van decriminalisering de gebruikers de toestemming krijgen om (weliswaar in beperkte hoeveelheden) cannabis te kopen terwijl de verkoop van cannabis door drugsdealers verboden blijft. Indien het verwijderen van de strafrechtelijke sancties ten aanzien van cannabis resulteert in een verhoogde vraag voor dergelijke (nog steeds illegale) drugs, maakt dit tegelijk de weg open voor grotere omzetten voor criminelen, dealinggerelateerd geweld etc.

2.4. Legalisering

Een derde beleidsmodel is de legalisering. The United Nations Office for drug Control and Crime Prevention (2000, p. 41) geeft de volgende definitie aan legalisering: *“Removal of the prohibition over a previously illicit activity, e.g. non-medical trade or consumption of psychoactive substances. It does not necessarily imply the removal of all controls over such activity (e.g. restriction on sale to minors)”*. De rol van de overheid in dit alles kan variëren van een heel strikt optreden waarbij de overheid sterk toeziet op de productie en distributie van cannabis tot een minder streng systeem met meer vrijheid ten aanzien van productie en distributie van cannabis (Single, 1999, p. 285). Het onderscheid met decriminalisering ligt vervolgens in het feit dat landen die een beleid van decriminalisering hanteren, een wettelijk verbod hebben op de verstrekking van cannabis voor recreatieve doeleinden. Bij het systeem van legalisering is dit niet het geval (Pacula et al., 2004, p. 3).

De Amerikaanse staten Colorado en Washington zijn actueel bezig met het creëren van een wettelijke gereguleerde markt voor cannabis voor recreatief gebruik (Room, 2013, p. 345). Zo schreef de Amerikaanse staat Colorado op 1 januari 2014 wereldgeschiedenis door de teelt, de commerciële verkoop alsook het recreatieve gebruik van cannabis voor volwassenen te legaliseren (Drug Policy Alliance, 17.12.2013). Sinds 1 januari 2014 is de staat begonnen met het legaal verkopen van cannabis. In Washington zou de legale verkoop starten in de zomer van 2014 (Drug Policy Alliance, 12.02.2014). Ook andere staten in de VS zijn volgens Hawken, Caulkins, Kilmer en Kleiman (2013, p. 837) bezig met het introduceren van wetten om cannabis te legaliseren. In Uruguay, een Zuid-Amerikaans land werd recentelijk ook de stap naar legalisering gezet. Daarmee werd Uruguay het eerste land ter wereld dat de verkoop en productie van cannabis legaliseert en reguleert (Room, 2013, p. 345).

Het discours rond de legalisering van cannabis is in de VS volgens Maccoun en Reuter (2001, p. 39) de afgelopen jaren pas echt binnengedrongen als een prominent beleidstopic. Nadelmann (09.10.2013) stelt dat het legaliseringsdebat zich niet enkel beperkt tot de VS. In verschillende Europese landen en zelfs Marokko zou er volgens de auteur een groeiende interesse te vinden te zijn voor het legaliseren van cannabis.

Echter, een systeem van legalisering wordt niet gedoogd in het licht van de internationale verdragen. Dit aangezien het legaliserings-idee niet strookt met de prohibitionistische visie en bepalingen uit de VN-verdragen (Krajewski, 1999, p. 332). Doch zien we dat verscheidene auteurs alsook de publieke opinie in opkomende mate voor de legalisering van cannabis pleit. Dit laatste wordt geïllustreerd aan de hand van een onderzoek naar de publieke opinie in Amerika (2003). Daar werd gepeild naar de mate waarin mensen akkoord waren met de stelling of de overheid cannabis ongeveer gelijk zou moeten behandelen als alcohol. Dit impliceert dat de overheid cannabis zou moeten reguleren, controleren, belasten en enkel verbieden ten aanzien van minderjarigen. De resultaten tonen dat 41% van de respondenten akkoord gaat met deze stelling (ZOGBY international inc, 2003). Uit een ander onderzoek naar de publieke opinie in Amerika van the Sourcebook of criminal justice statistics van 2009 blijkt dat 44% van de ondervraagde respondenten (n= 488) van mening is dat het gebruik van cannabis gelegaliseerd zou moeten worden (Sourcebook of criminal justice statistics, 2009). In 2013 blijkt de steun voor de legalisatie van cannabis opnieuw toegenomen te zijn. Een nationale survey van het Pew Research Center onder Amerikaanse burgers (n= 1501) geeft aan dat de meerderheid (52%) van oordeel is dat het gebruik van cannabis gelegaliseerd zou moeten worden (Pew Research Center, 04.04.2013). Wat de situatie in België betreft kan het onderzoek van Decorte, Muys en Slock (2003, p. 208) bij ervaren cannabisgebruikers aangehaald worden. Zo blijkt dat bij 63.4% van de bevroegden de voorkeur uitgaat naar de legalisering van cannabis.

Het debat over de legalisatie van drugs of meer specifiek cannabis is een onderwerp dat geregeld in de media verschijnt en waarbij zowel voor als tegenstanders een duidelijk standpunt innemen. Opnieuw zien we bij voorstanders van het legalisatie-idee de financiële voordelen van het regime naar voor komen. Dit argument wordt onder meer bij Miron en Waldock (2010, p. 2) teruggevonden. Zij benadrukken de financiële voordelen voor de staat die legalisering kan opleveren. Legalisering betekent onder meer een reductie in uitgaven om het verbod te handhaven: minder arresten, minder vervolgingen en een daling van de opsluitingen. Zij schatten dat 8,7 biljoen dollar jaarlijks kan uitgespaard worden door de legalisering van cannabis (Miron & Waldock, 2010, p. 1). Hawken et al. (2013, p. 838) relativiseren als het ware deze opvatting door te stellen dat marihuana-gerelateerde opsluitingen al bij al nog geen 10% uitmaken van het totaal aantal opsluitingen wegens

drugsmisdrijven. Verder creëert het verbieden van cannabis een illegale zwarte markt waarbij heel wat geld in handen van criminelen terechtkomt (Kleiman, 13.01.2014). Naast de financiële kant worden door voorstanders nog een heleboel andere argumenten aangedragen die vervolgens weerlegd worden door tegenstanders van het idee. Enkele van deze discussiepunten zijn: de impact van cannabis op de gezondheid, het al dan niet effectief zijn van het prohibitie-model etc. (Nadelmann, 09.10.2013; Mckeganey, 09.10.2013). Maccoun en Reuter (1997, p. 48) benadrukken dat een overgang naar legalisering een diepgaande verandering zou teweegbrengen. Het legaliseren van drugs houdt niet simpelweg een verwijdering in van de straffen of aanhoudingen maar heeft ook een invloed op onder meer de prijs, de kwaliteit en de beschikbaarheid van drugs.

Het debat betreffende de legalisering van drugs of specifiek cannabis is een veel besproken onderwerp. Tal van voorstanders en tegenstanders discussiëren al jarenlang over de legitimiteit van dergelijk systeem. De vraag die echter rijst is of een rationeel debat hierover wel mogelijk is. Volgens van der Stel (1999, p. 3) worden de argumenten tussen voor- en tegenstanders namelijk opgeworpen vanuit verscheidene perspectieven en belangen.

2.5. Harm reduction

Uit het voorgaande blijkt dat heel wat kritiek en vragen rijzen bij de effectiviteit van het huidige drugsprohibitiebeleid. Dit geeft stof tot nadenken over een meer pragmatische en minder punitieve benadering voor de aanpak van het drugsprobleem. Harm reduction dient zich aan als een prominent alternatief (Caulkins & Reuter, 1997, p. 1143).

Bij harm reduction wordt er gefocust op het terugdringen van de negatieve consequenties ten gevolge van het gebruik van drugs voor zowel het individu als zijn omgeving (Riley & O'Hare, 2000, p. 8). In eerste plaats streeft harm reduction er dus naar om drugsgelateerde schade te verlagen en niet zozeer om het drugsgebruik zelf te verlagen (Lenton & Single, 1998, p. 216). In tegenstelling tot uitspraken zoals 'A drug free World, we can do it' is harm reduction een pak realistischer. Zo wordt aanvaard dat drugs een onderdeel uitmaken van de samenleving en dat het gebruik ervan niet geheel weg te denken is (Rikey & O'hare, 2000, p. 8).

De groeiende kloof tussen enerzijds het punitief drugsbeleid in verschillende landen en de realiteit dat de meerderheid van de burgers ooit wel eens illegale drugs geprobeerd heeft, oefent volgens Erickson (2009, p. 137) druk uit om het drugsbeleid te stoelen op een schadebeperkende eerder dan op een strafrechtelijke benadering. Steeds meer en meer landen raken er dan ook van overtuigd dat een meer tolerante manier van optreden ten aanzien van de drugsproblematiek meer effect kan teweegbrengen dan een beleid gericht op het volledig verbieden van drugs (Bewley-Taylor, 2004, p. 483). Het prohibitiemodel legt vooral de nadruk op de reductie van drugsgebruik. Drugsgebruik is volgens dit model schadelijk en aan de hand van een repressieve bestrijding van drugs wordt getracht om het gebruik ervan te minimaliseren.

Tegenstanders van het prohibitiemodel oordelen dat net door de prohibitie van cannabis schade ontstaat (Hall, 2001, p. 167). In hun artikel spreken Tammi en Hurm (2007, p. 84) over de harm reduction-beweging als 'vijand' van het prohibitiesysteem. Ook volgens Bewley-Taylor (2004, p. 483) strookt de op schade beperkende benadering niet volledig met het idee van strikte prohibitie zoals dat tot uiting komt in de VN-verdragen. Dit heeft volgens Levine (2003, p. 149) te maken met het feit dat harm reduction, soms onbedoeld, het beleid inzake drugs in een meer gedecriminaliseerde, tolerantere en gereguleerde richting stuwt. Dit contrasteert met punitieve opvattingen van de VN-verdragen.

Wat dan met de andere theoretische beleidsmodellen, hoe verhouden deze zich tot schadebeperking? Wanneer cannabis gelegaliseerd wordt, zo stelt Hall (2001, p. 170), is het niet ondenkbaar dat meer personen cannabis regelmatig zullen gaan gebruiken. Ook Maccoun en Reuter (2001, p. 11) concluderen dat een overgang van prohibitie naar legalisering zou leiden tot een flinke toename in drugsgebruik. Een toename in gebruik kan vervolgens leiden tot een stijging van cannabisgerelateerde gezondheids of psychologische problemen. In die zin strookt het idee van legalisering niet met de doelen die harm reduction beoogt. Als alternatief voor de volledige prohibitie en legalisering werd in dit hoofdstuk ook de gedeeltelijke prohibitie uiteengezet. In landen die cannabisgebruik of bezit gedecriminaliseerd hebben wordt afgezien van vervolging. Bekeken vanuit het perspectief van de cannabisgebruiker, die zo ontkomt aan het stigma van een veroordeling, wordt door middel van decriminalisering aan schadebeperking gedaan (Hall, 2001, p. 170). Eerder in dit hoofdstuk werd ook gekeken naar een aantal onderzoeken omtrent de impact van

decriminalisering op het gebruik van cannabis (Maccoun & Reuter, 2001; Greenwald, 2009). Uit deze onderzoeken bleek dat decriminalisering van cannabisgebruik slechts weinig impact blijkt te hebben op het gebruik van deze drugs. In die zin lijkt een systeem van decriminalisering te passen binnen de schadebeperking-logica.

Hoewel harm reduction strategieën voor cannabis wel ontwikkeld en toegepast worden, blijft dit een controversieel thema ten gevolge van het nog steeds actuele debat omtrent cannabisgerelateerde schade. In Europa is cannabis zowat de meest gebruikte drugs (VAD, 2013, p. 1). Veel van de gebruikers zijn ervan overtuigd dat cannabis quasi geen negatieve impact heeft op de sociale of fysieke gezondheid. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van een onderzoek naar cannabisafhankelijkheid van Swift, Hall en Copeland (1997) waaruit blijkt dat sommige cannabisgebruikers het gebruik van cannabis zien als een soort van harm reduction op zich. Dit aangezien zij ervan overtuigd zijn dat cannabisgebruik minder problemen oplevert dan bijvoorbeeld alcoholconsumptie. Maar cannabis blijkt wel degelijk geassocieerd te worden met schade. Zo zijn er verschillende studies die de schadelijke effecten van cannabis trachten in kaart te brengen. Zo blijkt uit een studie van Aldington, Williams, Nowitz, Weatherall, Pritchard, Mc Naughton, Robinson en Beasley (2007) dat cannabis een luchtstroomobstructie van de longen teweegbrengt gelijkaardig aan 2,5 tot 5 sigaretten. Ook Taylor, Fergusson, Milne, Horwood, Moffitt, Sears en Poulton (2002) concluderen dat langdurig cannabisgebruik mogelijks kan resulteren in vermindering van de longfunctie. Ander onderzoek van Tashkin, Simmons, Sherrill en Coulson (1997) lijkt dan weer geen impact van cannabisgebruik op het functioneren van de longen te vinden. Ook bij jongeren blijken een toenemend aantal studies vast te stellen dat het (excessief) gebruik van cannabis een negatieve impact kan hebben op de hersenontwikkeling (Meier, Caspi, Ambler, Harrington, Houts, Keefe, Mc Donald, Ward, Poulton & Moffit, 2012, p. 5; Paul, 16.12.2013).

Hoe dan ook, de potentiële schade die cannabis kan teweegbrengen kan of mag niet zomaar genegeerd worden. Zo dient ook bij cannabis nagedacht te worden over harm reduction-strategieën (Swift, Copeland & Lenton, 2000, p. 103). Zoals reeds opgemerkt kan schade en schadebeperking van cannabis ook vanuit een andere invalshoek benaderd worden. Niet de potentiële gezondheidsrisico's van cannabis, maar de nadelige consequenties voor het individu en maatschappij ten gevolge van criminalisering worden dan geacht de oorzaak te zijn van cannabisgerelateerde schade (Erickson, 2000, p. 157).

2.6. Conclusie

In dit tweede hoofdstuk werden een aantal theoretische beleidsmodellen geschetst waarop een drugsbeleid gebaseerd kan zijn. Het prohibitie-model, dat een tijdlang op ruime steun kon rekenen, blijkt meer en meer onder druk te staan. Dit creëert ruimte voor de alternatieve beleidsmodellen: gedeeltelijke prohibitie en de legalisering van drugs of meer specifiek cannabis. Ook blijkt in toenemende mate steun gevonden te worden voor de harm reduction-filosofie. In tegenstelling tot het prohibitie-model, dat voornamelijk het drugsgebruik wil reduceren, vormt het beperken van drugsgelateerde schade bij deze benadering het belangrijkste doel. Het beleidsmodel van de gedeeltelijke prohibitie lijkt het best aan te sluiten bij de harm reduction-benadering.

Hoofdstuk 3: Implementatie van cannabiswetgeving en beleid

3.1. Inleiding

in dit voorlaatste hoofdstuk wordt wat dieper ingegaan op bestaand onderzoek naar de specifieke implementatie van wetgeving en beleid omtrent cannabis. Eerst worden een aantal onderzoeken belicht die een kloof tussen het officiële beleid en het praktijkoptreden omtrent cannabis blijken vast te stellen. Daarnaast wordt even stilgestaan bij de implementatie van een aantal samenwerkingsprojecten tussen justitie en (drug) hulpverlening.

3.2. Onderzoek naar implementatie van drugswetgeving en beleid

Van het Loo, Hoorens, van 't Hof en Kahan (2003, p. 3) stellen dat er sprake kan zijn van een discrepantie tussen enerzijds het formele cannabisbeleid dat nationaal of regionaal bepaald is en de implementatie ervan op het regionaal of lokaal niveau. Volgens hen kunnen verschillende stadia geïdentificeerd worden die de kloof tussen het formele beleid en de concrete implementatie kunnen beïnvloeden. Naast het stadium van de omzetting van het formeel beleid in wettelijke sancties en de discretie van beleidsmakers op verschillende niveaus, wordt de discretionaire ruimte van politieambtenaren en het OM aangeduid als beïnvloedende factor. Hieronder worden de bevindingen weergegeven van een aantal onderzoeken die betrekking hebben op deze laatste twee factoren.

Van het Loo et al. (2003, p. 68) stellen vast dat onderzoek naar de concrete implementatie van het cannabisbeleid eerder beperkt is. Nochtans zijn dergelijke studies volgens hen van belang om inzicht te verkrijgen in de relatie tussen cannabisbeleid, implementatie en de uitkomsten. Ook in België blijkt onderzoek rond dit thema schaars te zijn. Weinig onderzoek lijkt zich toe te spitsen op de concrete implementatie van cannabiswetgeving en beleid. In dit verband is wel de studie van Ballotta, Dorn, De Ruyver, Black, Impe en Vander Beken (2002) noemenswaardig. Echter, dit onderzoek is ondertussen meer dan 10 jaar oud en sindsdien hebben cannabiswetgeving en beleid reeds verschillende aanpassingen ondergaan. Niettemin worden enkele bevindingen van dit onderzoek verder in dit onderdeel behandeld. Eerst en vooral wordt ingegaan op de bevindingen van een aantal buitenlandse studies.

Een eerste onderzoek betreft het onderzoek van May, Warburton, Turnbull en Hough (2002). Het onderzoek heeft als doel om de relatie tussen enerzijds het beleid en anderzijds het praktijkoptreden met betrekking tot cannabis weer te geven. Acht casestudies werden uitgevoerd in verschillende politiekorpsen in Wales en Engeland. Zowel observaties, interviews (n=150) alsook dossierstudies werden uitgevoerd. Hieronder wordt ingegaan op een aantal bevindingen die uit het onderzoek naar voren kwamen.

Wat betreft de vaststelling van het bezit van cannabis blijkt dat de meeste politieambtenaren cannabis vaststellen naar aanleiding van 'stop and search'-zoekingen naar andere strafbare feiten. Dit betekent dat slechts een klein aantal van de arrestaties plaatsvinden puur en enkel alleen op basis van een concrete verdenking van cannabisbezit (May et al., 2002, vii). Gelijkaardige bevindingen worden gevonden in het rapport van het Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving van 2002. Daar wordt aangegeven dat de vaststelling van drugsgebruik en bezit door de politie in de meeste gevallen per toeval of tijdens routinecontroles gebeurt (Ballotta, Hughes & Carpentier, 2002, p. 2).

Verder blijkt dat 69% van de politieambtenaren aangeven ooit informeel te hebben gehandeld met betrekking tot cannabis. In dit verband wordt aangegeven dat iedere situatie afgewogen wordt ten opzichte van de verdiensten. Een citaat dat uit één van de interviews naar voren kwam illustreert dit goed: *"If you stop someone and they are not aggressive or abusive and they don't have a criminal record, I can't see the point in giving them a criminal record for a bit of cannabis"* (May et al., 2002, p. 26). Ook blijkt het feit dat bepaalde politieambtenaren cannabis in hun dagdagelijks optreden gedecriminaliseerd hebben een rol te spelen. Dit laatste betekent dat, ondanks de strafbare wettelijke status van cannabis in Engeland en Wales, bepaalde politieambtenaren aangeven in de praktijk nooit over te gaan tot arrestatie in geval van cannabisbezit voor persoonlijk gebruik. De overige (minderheid) van politieambtenaren geeft aan altijd over te gaan tot arrestatie in geval van vaststelling van bezit van cannabis, zelfs bij kleine hoeveelheden (May et al., 2002, p. 26). Verder blijkt uit de studie dat politieambtenaren met weinig dienstanciënniteit, diegene die werken in de meer landelijke gebieden alsook deze met een geringe sociale blootstelling aan cannabis meer geneigd zijn om formeel om te gaan met cannabisbezit (May et al., 2002, viii).

Het onderzoek toont ook dat verschillen kunnen bestaan binnen eenzelfde land of regio tussen het formeel beleid en de implementatie ervan. Er werden in de studie grote regionale verschillen gevonden tussen de acht politiediensten wat betreft het percentage van personen die enerzijds gearresteerd werden voor het bezit van cannabis en diegene die hiervoor enkel een formele waarschuwing kregen. Het aantal gevallen waar slechts overgegaan werd tot een waarschuwing varieerde van 40% in Thames Valley tot 72% in Avon en Somerset. Een eenduidige verklaring voor deze verschillen is echter moeilijk te geven aangezien er verschillende factoren zijn die hierbij van invloed kunnen zijn. Zo kan een lagere arrestatiegraad zowel een uiting zijn van een lage prioriteit die toegekend wordt aan dergelijke overtredingen of kan dit het gevolg zijn van een lagere graad van cannabisgebruik (May et al., 2002, p. 30).

Ook uit een studie van Nolin en Kenny (2002) blijkt dat er verschillen bestaan tussen Canadese provincies en zelfs binnen eenzelfde provincie wat betreft de manier waarop de drugswetgeving toegepast wordt. Deze vaststelling, die zich vooral blijkt voor te doen bij gevallen van cannabisbezit ten gevolge van de politiediscretie, is volgens de auteurs zorgwekkend. Zo blijken er zich tussen provincies discrepanties voor te doen wat betreft het aantal gerapporteerde incidenten en het aantal voorvallen dat effectief ten laste gelegd wordt (Nolin & Kenny, 2002, p. 359). Niet enkel op het niveau van de politie maar ook wat betreft de vervolgingspraktijken blijken zich regionale verschillen voor te doen. De auteurs merken op dat, ondanks er de neiging bestaat om in geval van cannabisbezit te opteren voor doorverwijzing naar behandeling als alternatief voor vervolging of strafrechtelijke veroordeling, dit niet zomaar veralgemeend kan worden. Ook in dit verband werden tussen regio's opmerkelijke verschillen vastgesteld (Nolin & Kelly, 2002, p. 374).

Ook in Duitsland stelt Böllinger (1997, p. 166) dat er verschillen kunnen geobserveerd worden wat betreft de gebruikte strategieën en de accenten die gelegd worden bij de rechtshandhaving van het drugsbeleid. Dit niet enkel tussen de diverse staten van de federale unie maar ook tussen regio's en steden. Böllinger baseert dergelijke uitspraken op een onderzoek dat uitgevoerd werd door the Bremen Institute for Drug Research (BISDRO). Zo is het mogelijk dat een burger die aangehouden wordt door de politie voor 6 gram cannabis hiervoor een gevangenisstraf krijgt in een bepaalde regio terwijl de politie in een

andere regio kan beslissen om een persoon met 30 gram cannabis zomaar te laten gaan (Böllinger, 1997, p. 166).

Een volgend onderzoek betreft het onderzoek van het EMCDDA, uitgevoerd in 2000 naar de vervolging van drugsgebruikers in de EU-lidstaten (Ballotta et al., 2002, p. 43). De bedoeling van de studie was om het praktijkoptreden weer te geven van de vervolging en andere vormen van interventie in het nationaal recht inzake drugsgebruik en bezit, drugshandel en drugsverkoop alsook drugsgerelateerde criminaliteit. Gezien de relevantie voor deze meesterproef wordt hieronder vooral ingegaan op de bevindingen van het onderzoek die betrekking hebben op België.

In bepaalde landen, waaronder ook België, is er formeel gezien geen sprake van een wettelijke discretionaire ruimte bij politieambtenaren wat betreft drugszaken. Wanneer de politie een overtreding vaststelt dienen zij dit te melden aan het parket. De parketmagistraten in België kunnen vervolgens onafhankelijk beslissen om al dan niet vervolgd te geven aan het dossier (Ballotta et al., 2002, p. 43). Het onderzoek dateert van 2000, op dit moment is het echter wel zo dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 de politie toelaat om slechts over te gaan tot het opstellen van een vereenvoudigd proces-verbaal in bepaalde omstandigheden.⁸ Een dergelijk VPV dient niet overgemaakt te worden aan het parket.

Naast het formeel wetgevende en regelgevende kader wordt in het onderzoek vervolgens ingegaan op het praktijkoptreden van politie en OM. Het onderzoek stelt in België een relatief hoge tendens vast om formeel actie te ondernemen door politieambtenaren in geval van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Zowel op het niveau van het parket als op het niveau van de rechtbank kan zowel een matige neiging om actie te ondernemen alsook een matige neiging om geen actie te ondernemen vastgesteld worden. In Nederland bijvoorbeeld, om een vergelijking te maken, kan zowel op het niveau van de politie, parket en rechtbank een matige tendens om actie te ondernemen alsook ook een matige neiging om geen actie te ondernemen vastgesteld worden (Ballotta et al., 2002, p. 64).

⁸ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

Hoewel de politie in België volgens het onderzoek een relatief hoge tendens vertoont om formeel actie te ondernemen bij cannabisbezit en gebruik voor persoonlijk gebruik en de politie daarenboven formeel gezien niet beschikt over discretionaire ruimte, blijken politieambtenaren in de praktijk toch wel discretionaire bevoegdheden uit te oefenen. Zo wordt er niet altijd, bij vaststelling van kleine overtredingen door de politie, gerapporteerd aan het parket. Naast het feit dat politieambtenaren in dergelijke situatie soms enkel een waarschuwing geven, blijken zij vaak drugsgebruikers te oriënteren richting behandelingsinitiatieven in plaats van hen in het strafrechtelijk systeem te introduceren.

Wat betreft het OM kan volgens de studie besloten worden dat deze in de meeste lidstaten beschikt over ruime discretionaire bevoegdheden in geval van drugsgebruik en bezit met uitzondering van een aantal lidstaten waar drugsgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik afgehandeld wordt door administratieve autoriteiten. Voorbeelden hiervan zijn Italië en Portugal (Ballotta et al., 2002, p. 53). In België vormt het OM een belangrijke schakel in het al dan niet vervolgen van bepaalde strafbare feiten. Hierbij dienen zij wel rekening te houden met richtlijnen van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal. Uit de praktijk blijkt dat het OM in België gewoonlijk overgaat tot seponeren van de zaak in geval van bezit van kleine hoeveelheden cannabis voor persoonlijk gebruik. Afhankelijk van de soort, de combinatie en de ernst van de feiten kan evenwel een andere maatregel op parketniveau voorgesteld worden (Ballotta et al., 2002, p. 103).

Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat de verschillende landen op heel wat punten differentiëren wat betreft de wettelijke context en het praktijkoptreden ten aanzien van drugsgebruik. Toch kan geconcludeerd worden dat bij de meeste lidstaten van de EU die deel uitmaakten van dit onderzoek, het voltooiën van de vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik niet het gewenste doel is. Wel zijn er echter verschillen op te merken tussen de lidstaten in de manier waarop dit bereikt wordt en in welk stadium van de strafrechtsbedeling (Ballotta et al., 2002, p. 65). Een gemeenschappelijk idee dat ook teruggevonden wordt bij de lidstaten is het principe van de maximale mogelijkheden voor de omleiding naar diensten en behandeling in geval van drugsgebruik (Ballotta et al., 2002, p. 75).

3.3. De samenwerking tussen justitie en (drug) hulpverlening

Uit de federale beleidsnota drugs van 2001, waarop het strafrechtelijk beleid rond drugs gebaseerd is in België, blijkt dat preventie en hulpverlening een belangrijke plaats innemen. Aan het strafrecht wordt dan ook slechts een 'ultimum remedium'-positie toegekend (Balthazar et al., 2004, p. 138). De vaststelling dat repressief optreden door middel van het strafrecht geen afdoende oplossing kan bieden voor de problematiek van het drugsgebruik leidt ertoe dat op justitieel niveau gezocht wordt naar doorverwijzingsmogelijkheden op vlak van hulpverlening (Colman, De Ruyver, Vander Laenen, Vanderplasschen & Broekaert, 2011, p. 13).

Op parketniveau beschikt men over de volgende opties: praetoriaanse probatie, bemiddeling in strafzaken, seponeren, een minnelijke schikking of een rechtstreekse dagvaarding van het dossier met het oog op probatiemaatregelen. Waar de eerste optie bij zowel het parket als bij de politie voor overbelasting blijkt te zorgen, is de tweede mogelijkheid vaak ongeschikt bij drugsgebruik zonder er sprake is van slachtoffers (Colman et al., 2011, p. 19). Een minnelijke schikking daarentegen wordt volgens De Ruyver et al. (2008, p. 170) vaak door magistraten voorgesteld bij drugsgebruik. Uit onderzoek blijkt echter dat zij dergelijke maatregel niet adequaat vinden in geval van drugsgebruik maar dat deze, door een gebrek aan alternatieve mogelijkheden om door te verwijzen naar hulpverlening, toch vaak opgelegd wordt. Bij de rechtstreekse dagvaarding ten slotte wordt de hulpverlening via probatie pas in een later stadium geactiveerd. Het tijdsverloop wordt hierbij als belangrijkste knelpunt ervaren (De Ruyver et al., 2008, p. 170).

Er werd vastgesteld dat er een gebrek was aan mogelijkheden op parketniveau om in een vroeg stadium drugsgebruikers met een verslaving door te verwijzen naar hulpverlening en daarenboven te voorzien in de opvolging van de doorverwijzing. Daar ligt de oorsprong dan ook van een aantal projecten die een antwoord moesten bieden op desbetreffende lacunes (Colman et al., 2011, p. 19). In dit verband kan verwezen worden naar het pilootproject Proefzorg dat opgestart werd op het parket te Gent in 2005. Het gaat om een alternatieve manier van afhandeling op het niveau van de opsporing of vervolging (De Ruyver et al., 2008, p. 16). Het project heeft als doel om, reeds op het niveau van het OM, drugsgebruikers te oriënteren richting hulpverlening (Dangreau et al., 2012, p. 9). Bij goede afloop van het

project wordt overgegaan tot seponeren van het dossier. In geval van ongunstige evaluatie wordt wel overgegaan tot vervolging en worden de dossiers waar mogelijk behandeld door de drugbehandelingskamer die verder in dit punt besproken wordt (De Ruyver et al., 2008, p. 42). Het project kan dus gezien worden als een vorm van praetoriaanse probatie maar dan afgestemd op lokale noden en behoeften (De Ruyver, Lemaître, Schoenaers, Vander Laenen, Ponsaers, Pauwels, Legrand, De Scheemaeker, Colman, Moës, Delvaux & Fincoeur, 2009, p. 181).

Het project werd reeds geëvalueerd door De Ruyver et al. (2008). Uit de evaluatie blijkt dat het project door de betrokken actoren over het algemeen positief ervaren wordt (De Ruyver et al., 2008, p. 148). De tijdswinst voor zowel de politie als het parket en de mogelijkheid tot vroegtijdige doorverwijzing naar de hulpverlening op parketniveau worden als belangrijke voordelen aangestipt (De Ruyver et al., 2008, p. 165). Het project blijkt daadwerkelijk een antwoord te bieden op het tekort aan doorverwijsmogelijkheden voor drugsgebruikers op parketniveau en biedt in die zin een meerwaarde ten opzichte van de bestaande alternatieve afhandelingsmogelijkheden (De Ruyver et al., 2008, p. 185).

Projecten zoals Proefzorg zijn niet beperkt gebleven tot het gerechtelijk arrondissement Gent. Ondertussen werden er ook in andere gerechtelijke arrondissementen gelijkaardige initiatieven opgestart. Voorbeelden hiervan zijn het 'CLEAN'-project in Brugge en het 'Pol'-project in Mechelen (Colman et al., 2011, p. 14).

Niet enkel op parketniveau, maar ook op het niveau van de rechtbank worden projecten geïmplementeerd die passen binnen de filosofie van de strafrechtelijke reactie als ultimum remedium bij middelengebruik. In dit verband kan even kort stilgestaan worden bij de drugbehandelingskamer binnen de rechtbank van eerste aanleg te Gent. Daar werd een gespecialiseerde kamer opgericht specifiek voor personen die verdacht worden van druggerelateerde criminaliteit waaraan een verslavingsproblematiek ten grondslag ligt. De beklaagde krijgt de kans om te werken aan zijn problematiek vooraleer overgegaan wordt tot rechterlijke veroordeling (Colman et al., 2011, p. 21). Indien de delinquent instemt met een behandelingsproject wordt een individueel programma uitgewerkt. Daarbij is een belangrijke rol toevertrouwd aan de liaison. Deze figuur fungeert als schakel tussen justitie en hulpverlening en ondersteunt de beklaagde tijdens het gehele traject (Colman et al.,

2011, p. 25). Uit een evaluatie van het project door Colman et al. (2011, p. 117) blijkt dat door de rechter, in geval van positieve afloop van het traject, in de meeste gevallen een opschorting wordt uitgesproken. Verder wordt het project door de verschillende betrokken actoren over het algemeen positief beoordeeld. Daarnaast blijkt er bij de meerderheid van de cliënten na deelname aan een behandelingsproject een daling in recidive plaats te vinden (Vander Laenen, 22.11.2013).

3.4. Conclusie

In dit hoofdstuk werd aan de hand van een aantal onderzoeken duidelijk dat een discrepantie kan bestaan tussen enerzijds het officiële beleid inzake cannabis en de concrete implementatie ervan in de praktijk. Feitelijk blijken zowel politieambtenaren als vertegenwoordigers van de magistratuur over heel wat beoordelingsvrijheid te beschikken. Dit maakt dat niet enkel tussen landen maar ook tussen verschillende regio's of steden verschillen in implementatie van drugswetgeving en beleid kunnen bestaan. Echter onderzoek naar de concrete implementatie van cannabiswetgeving en beleid blijkt eerder schaars te zijn. Vanuit het idee dat het strafrecht slechts als 'ultimum remedium' wordt aangewend in geval van drugsgebruik wordt gezocht naar manieren om de samenwerking tussen justitie en drughulpverlening te versterken. De implementatie van projecten zoals 'Proefzorg' en de 'drugbehandelingskamer' in Gent vormt hier een goed voorbeeld van.

Hoofdstuk 4: Houding ten aanzien van drugs of drugsbeleid

4.1. Inleiding

In dit laatste hoofdstuk van de literatuurstudie wordt tenslotte aandacht besteed aan reeds bestaande onderzoeken met betrekking tot de houding van politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur ten aanzien van drugs en het gevoerde drugsbeleid in het bijzonder.

Reeds verschillende studies hebben getracht om de houding of attitudes ten aanzien van drugs en of het gevoerde drugsbeleid in kaart te brengen. Een voorbeeld hiervan in de Vlaamse sfeer is een onderzoek van Decorte et al. (2003) naar de patronen van cannabisgebruik bij ervaren gebruikers. Bij de 369 respondenten werd onder meer gevraagd naar welk beleidsmodel inzake cannabis hun voorkeur geniet. Een groot deel van de respondenten (63.4%) ziet cannabis het liefst gelegaliseerd. Dit is in tegenstelling tot een veel kleinere groep (10%) die van mening is dat cannabis verboden dient te blijven (Decorte et al., 2003, p. 208).

Echter, onderzoek dat zich specifiek richt op de houding van politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur ten aanzien van drugs/cannabis en of het gevoerde beleid inzake drugs of cannabis is eerder schaars. Toch zijn er in dit verband zowel in België als in andere landen enkele onderzoeken noemenswaardig.

4.2. Onderzoek in België

In 2005 werd door Fincoeur, Vaerewyck, Born, De Ruyver, Hoogenboom, Lemaître, Macquet en Ponsaers een onderzoek uitgevoerd naar de houding van politieambtenaren en magistratuur ten opzichte van het thema drugs en drugsbeleid. Een aantal bevindingen worden hieronder kort aangehaald.

Uit het onderzoek blijkt dat bijna de helft van de ondervraagde politieambtenaren de drugsproblematiek hoofdzakelijk ziet als een probleem met betrekking tot veiligheid. Heel wat minder magistraten en of gerechtelijke stagiairs blijken deze mening te delen. Slechts 28% duidt het probleem als een veiligheidsprobleem (Fincoeur et al., 2005, p. 177). Eerder zien zij de drugsproblematiek als een volksgezondheidsprobleem of een welzijnsprobleem

(Fincoeur et al., p. 177). Vervolgens werd ook de vraag gesteld of het beter is om de gevolgen van het drugsgebruik aan te pakken in plaats van het drugsgebruik zelf. Heel wat politieambtenaren (42,4%) alsook vertegenwoordigers van de magistratuur (43%) blijken zich te kunnen vinden in deze uitspraak. Maar het aandeel respondenten dat niet akkoord of helemaal niet akkoord is met deze stelling bedraagt bij de politieambtenaren ook 36.5% en bij de vertegenwoordigers van de magistratuur 43 % (Fincoeur et al., 2005, pp. 80, 178).

Verder bleken verschillende politieambtenaren van mening te zijn dat tijdens hun politieopleiding te weinig wordt toegespitst op de drugswetgeving en het drugsbeleid alsook het beleid inzake drugs van het parket (Fincoeur et al., 2005, p. 106). Ook meer dan de helft van de ondervraagde vertegenwoordigers van de magistratuur is van oordeel dat hun opleiding onvoldoende ingaat op drugswetgeving en drugsbeleid (Fincoeur et al., 2005, p. 218). Met betrekking tot het beleid en wetgeving inzake drugs werd door de respondenten van de politie ook gewezen op onduidelijkheden alsook op het feit dat het niet mogelijk is om steeds mee te blijven met nieuwe ontwikkelingen en initiatieven op dit domein. Wellicht ligt dit ook aan het feit dat de respondenten afgestudeerd zijn in een tijd waarin de drugswetgeving verschillende keren aangepast is (Fincoeur et al., 2005, p. 234). Ook wordt gesproken van een vage communicatie rond wetgeving inzake drugsgebruik en bezit (Fincoeur et al., 2005, p. 106).

Tot slot blijken drugs een verschijnsel te zijn waar beide groepen van respondenten geregeld mee geconfronteerd worden. Binnen interventie geven bijna 80% van de politieambtenaren aan frequent tot zeer frequent in aanraking te komen met het thema drugs in de uitoefening van hun functie (Fincoeur et al., 2005, p. 113). Bij de magistratuur geeft 58% aan ten minste wekelijks te maken te krijgen met drugsproblematiek (Fincoeur et al., 2005, p. 266).

Specifiek met betrekking tot het drugsbeleid en drugswetgeving kan geconcludeerd worden dat, zowel bij de ondervraagde politieambtenaren als vertegenwoordigers van de magistratuur, op het vlak van het drugsbeleid en drugswetgeving nogal wat onduidelijkheid blijkt te bestaan. Er hebben zich de laatste tijd behoorlijk wat wijzigingen voorgedaan met betrekking tot de drugswetgeving en dit zaait verwardheid bij zowel politie als magistratuur over wat nu wel of niet geaccepteerd wordt. Dit is voor beide categorieën, die geacht worden de wet te kennen en toe te passen, niet aanvaardbaar. Daarnaast is het, gezien de

wetgeving rond drugs vaak wijzigt, misschien een goed idee om permanente vorming te organiseren voor beide groepen van respondenten waardoor zij op de hoogte blijven van veranderingen inzake wetgeving en beleid (Fincoeur et al., 2005, p. 273).

4.3. Onderzoek in andere landen

Ook reeds in andere landen is onderzoek gevoerd naar de houding van politie en magistratuur ten aanzien van drugs of drugsbeleid. Een aantal van deze onderzoeken worden hieronder kort uiteengezet.

Volgens Petrocelli, Oberweis, Smith en Petrocelli (2013, p. 23) is er een gebrek aan grootschalige en of wetenschappelijke studies in Amerika waarbij specifiek vanuit het perspectief van politieambtenaren gekeken wordt naar het fenomeen drugs en het gevoerde drugsbeleid. De houding van politieambtenaren met betrekking tot dit thema is volgens deze auteurs echter wel van groot belang aangezien zij een cruciale rol spelen bij de uitvoering van het drugsbeleid in de praktijk. Zo stellen de auteurs dat de manier waarop de Amerikaanse 'war on drugs' gepercipieerd wordt door de politieambtenaren zo goed als zeker van invloed is op de manier waarop in de praktijk opgetreden wordt ten aanzien van drugs alsook op het gebruik van discretie (Petrocelli et al., 2013, p. 23). Ook Burris, Blankenship, Donoghoe, Sherman, Vernick, Case, Lazzarini en Koester (2004, p. 131) bevestigen dit laatste. Er kan sprake zijn van een discrepantie tussen de formele wetgeving en de manier waarop in de praktijk wordt opgetreden ten aanzien van drugsgebruik. Personen die bevoegd zijn om de wet na te leven zoals politieambtenaren hebben volgens deze auteurs namelijk ruime discretionaire bevoegdheden. Dergelijke beslissingsvrijheid kan ertoe leiden dat er zich verschillen voordoen tussen de praktijk en het formele wetgevende niveau (Maher & Dixon, 1999, p. 492; Beletsky, Macalino & Burris, 2005, p. 268).

Om tegemoet te komen aan het hiaat in onderzoek deden Petrocelli et al. (2013) een grootschalige studie naar de houding van Amerikaanse politieambtenaren ten aanzien van drugs en drugsbestrijding. De uiteindelijke analyse is gebaseerd op 1050 vragenlijsten (Petrocelli et al., 2013, p. 25). In wat volgt wordt kort ingegaan op de belangrijkste bevindingen waarbij de nadruk gelegd wordt op cannabis.

De meerderheid (58,7%) van de ondervraagde politie respondenten blijkt van mening te zijn dat de wetten die het bezit van cannabis regelen onvoldoende streng zijn. Wat de perceptie van de schadelijkheid voor het land van cannabis betreft, geeft een groot deel van de politieambtenaren (54.6%) aan dat cannabis schadelijk of zeer schadelijk is. Eerder contrasterend hiermee wordt de schade gerelateerd aan cannabis voor de individuele gebruiker minder hoog ingeschat. In dit verband wordt alcohol beschouwd als meer schadelijk voor het individu dan cannabis.

Meer specifiek met betrekking tot het beleid dat gevoerd wordt ten aanzien van drugs of cannabis, werd in de studie gepeild naar de houding van de respondenten ten opzichte van de theoretische beleidsmodellen decriminalisering en legalisering. Voor het idee van decriminalisering van cannabis blijkt maar weinig steun gevonden te worden bij politieambtenaren. Een groot deel (67,4%) geeft aan oneens of sterk oneens te zijn met de optie om cannabis te decriminaliseren. Voor de legalisering van cannabis blijkt echter nog minder steun gevonden te worden. Zo'n 77% van de bevroegde politieambtenaren is het oneens tot zeer oneens dat legalisering van cannabis zou moeten ingevoerd worden. Een aantal bevindingen uit de studie van Petrocelli et al. (2013) komen overeen met de conclusies uit een ietwat oudere studie van 1997, uitgevoerd door Moore en Palmiotto. Het verschil is wel dat bij Moore en Palmiotto (1997) gesproken wordt over drugs in het algemeen en er verder geen onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende types van drugs. In het onderzoek van Moore en Palmiotti (1997) werden 100 patrouilleambtenaren van de politie bevroegd van één enkele stad in de Verenigde Staten door middel van een enquête. De enquête peilde naar hun opvattingen over de drugsproblematiek en over de verschillende beleidsopties voor de aanpak van dit probleem (Moore & Palmiotto, 1997, p. 34). Een aantal van de belangrijkste bevindingen worden hier kort uiteengegaan.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste politieambtenaren van mening zijn dat de Amerikaanse 'war on drugs' alsook de verscheidene pogingen om vat te krijgen op illegale drugs, niet succesvol zijn gebleken. Eerder contrasterend hiermee is het feit dat zowat 96.7% van de politieambtenaren pleit voor een nog strengere bestraffing van drugsdealers en drugsgebruikers. Ook is 91.9% van de ondervraagden van mening dat drugsgebruikers zouden moeten opgesloten worden in de gevangenis. Voor drugsdealers daarentegen geeft maar liefst 75% van de respondenten aan dat de doodstraf zou moeten worden toegepast.

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de politieambtenaren de legalisering van drugs niet als een alternatieve beleidsoptie zien. Dit aangezien zij er niet in geloven dat legalisering effectief zou zijn om de bestaande problemen te doen ophouden (Moore & Palmiotto, 1997, p. 35).

Ook Gwynne (27.06.2013) stelt in een recent artikel dat meer en meer politieambtenaren ervan overtuigd raken dat de zogenaamde 'war on drugs' niet in staat is om haar doelen te bereiken. Deze gedachte kwam ook naar voor in het onderzoek van Moore en Palmiotto (1997). Nog meer bevestiging kan gevonden worden in de studie van D. Hart (2004) waar gepeild werd naar de houding ten aanzien van het drugsbeleid bij 300 politieoversten in Amerika. Zo stelt ook D. Hart dat de meeste politieoversten van oordeel zijn dat, ondanks hoge prioriteit werd gegeven aan de drugsproblematiek, het gevoerde beleid (de zogenaamde 'war on drugs') niet efficiënt gebleken is in het terugdringen van de drugsproblematiek (D. Hart, 2004, p. 1). Om die reden pleit de meerderheid van de politieoversten voor een alternatieve aanpak van de drugsproblematiek (D. Hart, 2004, p. 4). Het grootste deel van de politieoversten ziet meer potentieel in een systeem bestaande uit een combinatie van enerzijds strafrechtelijk optreden en anderzijds interventies die erop gericht zijn de volksgezondheid te verhogen zoals preventie en behandeling (D. Hart, 2004, p. 7).

Echter wat niet correspondeert met de bevindingen van het onderzoek van Moore en Palmiotto (1997) en het onderzoek van Petrocelli et al. (2013) is dat volgens Gwynne (27.06.2013) er bij politieambtenaren in toenemende mate steun blijkt te vinden te zijn voor de legalisering van cannabis.

In Zuid-Australië vervolgens werd reeds sinds 1984 een relatief apart systeem geïntroduceerd met betrekking tot cannabis. Vanuit het idee dat de formele vervolging van cannabisdelicten vaak meer kwaad dan goed veroorzaakt werd geopteerd voor een aanpak waarbij bepaalde handelingen, zogenaamde eenvoudige cannabisdelicten (zoals het bezit, gebruik en telen cannabis van kleine hoeveelheden cannabis voor persoonlijk gebruik) slechts met een boete bestraft worden. Hierdoor worden gerechtelijke procedures vermeden en wordt afgezien van strafrechtelijke vervolging (Hunter, 2001, p. 2). Met betrekking tot de aanpak van cannabis in Zuid-Australië werd een onderzoek verricht door

Sutton en McMillan (1998) naar de attitudes ten opzichte van dit systeem bij onder meer magistraten en politieambtenaren. Uit het onderzoek blijkt dat weinig van de ondervraagde actoren voorstander zijn van de afschaffing van dit systeem. De belangrijkste reden die politieambtenaren hiervoor aanhaalden was vooral administratief van aard: het systeem van boetes is gemakkelijker en minder tijdrovend dan een vervolging. De ondervraagde magistraten daarentegen blijken de focus vooral te leggen op de voordelen voor de overtreder van een dergelijk systeem. Wanneer afgezien wordt van een strafrechtelijke vervolging blijven stigmatisering en andere nadelige gevolgen uit (Sutton & McMillan, 1998, p. 13).

4.4. Conclusie

Uit Amerikaanse publieke opiniepeilingen bleek dat een meerderheid van de burgers voorstander is van de legalisering van cannabis. Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat de meeste Amerikaanse politieambtenaren deze mening niet delen en dusdanig de liberalisering van het cannabisbeleid geen goede optie vinden. Doch wordt deze vaststelling niet in ieder onderzoek bevestigd. Verder kan geconcludeerd worden dat onderzoek, waarbij specifiek vanuit het perspectief van politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur naar het fenomeen drugs en het gevoerde drugsbeleid wordt gekeken, schaars is. Dit zowel in België als in andere landen.

DEEL 2: Empirisch luik

In het voorgaande deel werd de literatuuranalyse uiteengezet om het onderzoeksonderwerp te kaderen. Dit ter voorbereiding van het empirisch gedeelte dat hieronder aan bod zal komen. Het empirische luik van deze meesterproef bestaat uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk volgt een beschrijving van het onderzoeksdesign. Vervolgens werd, om het geheel overzichtelijk te houden, geopteerd om de resultaten en discussie van iedere onderzoeksvraag in een apart hoofdstuk te presenteren. In hoofdstuk twee, drie en vier volgt dus een weergave van de resultaten per onderzoeksvraag gekoppeld aan een discussie. Dit deel wordt afgesloten met een vijfde hoofdstuk waar een algemeen besluit wordt geformuleerd en waar een aantal aanbevelingen worden meegegeven voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 1: Onderzoeksdesign

In dit eerste hoofdstuk van het empirisch luik wordt vooreerst ingegaan op de probleemstelling. Daarbij worden zowel het onderzoeksonderwerp en de onderzoeksdoelstellingen alsook de onderzoeksvragen geschetst. Daarnaast volgt ook een bespreking van de onderzoekseenheden, de methode van dataverzameling alsook de methode van data-analyse. Tot slot wordt nog even stilgestaan bij de kwaliteit van het onderzoek.

1.1. Probleemstelling

De probleemstelling kan opgedeeld worden in enerzijds het onderzoeksonderwerp en de onderzoeksdoelstellingen en anderzijds de onderzoeksvragen.

1.1.1. Onderzoeksonderwerp en onderzoeksdoelstellingen

Cannabis is momenteel de meest gebruikte drugssoort in België en Europa (VAD, 2013, p. 1). De vraag welke beleidsoptie of model het best gehanteerd wordt bij cannabis staat ter discussie. Uit de literatuur blijkt dat de sterk prohibitionistische visie ten aanzien van drugs, zoals deze tot uiting komt in de VN-verdragen, in de 21^e eeuw onder vuur is komen te staan. Heel wat kritiek en vragen reizen omtrent de effectiviteit van het prohibitie-model. Dit

creëert ruimte voor alternatieve beleidsmodellen. Twee Amerikaanse staten Colorado en Washington legaliseerden recentelijk de teelt, de commerciële verkoop alsook het recreatieve gebruik van cannabis (Drug Policy Alliance, 17.12.2013). Zo keerden zij zich tegen de beleidsoptie van het cannabisverbod. Niet enkel in Amerika maar ook in Europa blijkt er een groeiende interesse te zijn voor het legaliseren van cannabis (Nadelmann, 09.10.2013). In dit verband blijkt ook in België het legaliserings-idee zijn ingang te vinden. Zo kan het pleidooi van Decorte, De Grauwe en Tytgat (18.11.2013) voor een kritische evaluatie van het Belgische cannabisbeleid alsook het feit dat legalisering van softdrugs als agendapunt wordt opgenomen door bepaalde politieke partijen hierbij als voorbeeld aangegeven worden.

De belangstelling voor het product cannabis wordt ook weerspiegeld in de wetenschappelijke literatuur. Deze is ver van schaars, doch insufficiënt op een aantal punten. Zo is slechts weinig onderzoek verricht naar de concrete implementatie van drugs of cannabiswetgeving en beleid in België. Hoe interpreteert en past men cannabiswetgeving en beleid toe in België op het niveau van de stad? Dit is een interessante vraag die tot nu toe slechts geringe aandacht kreeg in wetenschappelijke literatuur. Politieambtenaren zijn binnen een stad bevoegd met de controle van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Formeel gezien, althans in België, beschikken politieambtenaren niet over discretionaire bevoegdheden. Buitenlands (May et al., 2002) alsook Belgisch onderzoek (Ballotta et al., 2002) wijst echter uit dat politieambtenaren in de praktijk wel degelijk over beoordelingsvrijheid beschikken en deze ook (af en toe) aanwenden met betrekking tot het bezit en gebruik van cannabis. Dit soort studies zijn interessant maar ook eerder schaars in de Belgische literatuur. Door verder onderzoek te wijden aan dit thema zou onder meer inzicht verkregen kunnen worden in de beweegredenen van politieambtenaren om al dan niet formeel te reageren bij het aantreffen van kleine hoeveelheden cannabis. Verder hebben verschillende studies, zowel in België als in het buitenland, getracht om de houding of attitudes ten aanzien van drugs en of het gevoerde cannabis of drugsbeleid in kaart te brengen. Voornamelijk gaat het dan over onderzoek bij de publieke opinie. Echter, onderzoek in België dat zich specifiek richt op de houding van stadsambtenaren, politieambtenaren en de magistratuur ten aanzien van drugs of cannabis en of het gevoerde beleid inzake drugs of cannabis is eerder schaars. Echter volgens Burris et al. (2004, p. 131) is

de houding van politieambtenaren met betrekking tot dit thema wel van groot belang. Dit aangezien zij een cruciale rol spelen bij de uitvoering van het drugsbeleid in de praktijk. Er kan namelijk sprake zijn van een discrepantie tussen de formele wetgeving en de manier waarop in de praktijk wordt opgetreden ten aanzien van drugsgebruik. Net omdat stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur een belangrijke rol spelen in de dagdagelijkse uitvoering van het cannabisbeleid kan hun perspectief op het gevoerde beleid interessante invalshoeken of suggesties ter verbetering aanleveren voor beleidsmakers en of wetgevers actief op het domein van cannabis.

Gezien de actualiteit van het thema en de bovenvermelde lacunes in wetenschappelijk onderzoek werd geopteerd om cannabis als onderzoeksthema te kiezen voor deze meesterproef. Algemeen gesteld beoogt het onderzoek het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in twee Vlaamse steden na te gaan.

Hierbij wordt getracht om, aan de hand van informatieverzameling op drie niveaus: het wetgevend en beleidskader, het lokaal beleid en het praktijkoptreden, een duidelijk beeld te verkrijgen van de manier waarop opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in de steden die onderwerp uitmaken van het onderzoek. Binnen de stedelijke context kunnen drie instellingen of actoren geïdentificeerd worden die verantwoordelijk zijn voor de preventie, controle en vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik: stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Naast het wetgevend en beleidskader inzake cannabis in België, wordt voor elk van de drie instellingen het lokale beleid alsook het praktijkoptreden met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geschetst.

Vervolgens wil het onderzoek ook de houding van stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur weergeven ten aanzien van het wetgevend en beleidskader, het lokaal beleid alsook het praktijkoptreden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Tot slot wil het onderzoek, bij diezelfde drie instellingen, nagaan welke knelpunten zij eventueel ervaren en welke suggesties en aanbevelingen zij kunnen meegeven voor de wetgeving en beleid alsook praktijkoptreden met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

1.1.2. Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen waarop dit onderzoek een antwoord wil verkrijgen worden hieronder geformuleerd.

1. Hoe wordt opgetreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?

1.1. Wat zijn de wettelijke en beleidsvoorschriften met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?

1.2. Wat is het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik op het niveau van de stad, politiezone en parket?

1.3. Hoe wordt in de praktijk opgetreden tegen cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?

2. Hoe beoordelen de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?

2.1. Wat is de beoordeling van stadsambtenaren?

2.2. Wat is de beoordeling van politieambtenaren?

2.3. Wat is de beoordeling van vertegenwoordigers van de magistratuur?

3. Hoe of op welke manier zouden de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik willen verbeteren?

3.1. Hoe zouden stadsambtenaren dit willen verbeteren?

3.2. Hoe zouden politieambtenaren dit willen verbeteren?

3.3. Hoe zouden vertegenwoordigers van de magistratuur dit willen verbeteren?

1.2. Onderzoekseenheden

Het onderzoek van deze meesterproef wil inzicht verkrijgen in het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden. Meer specifiek werd gekozen om de twee Belgische en West-Vlaamse steden Kortrijk en Oostende nader te bestuderen. Voor het selecteren van de twee steden werd vooreerst een geografisch criterium in rekening genomen. Daarbij werd geopteerd om het onderzoek te beperken tot West- Vlaanderen. Een tweede criterium vervolgens betreft de grootte van de steden. Zo

werd geopteerd om twee middelgrote steden te selecteren waarbij het bevolkingsaantal niet te ver uiteen ligt zodanig dat vergelijking in de analyse tussen beide steden mogelijk is.

Vervolgens zijn binnen elke stad drie soorten informatiedragers van belang: stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Het onderzoek beoogt dan ook om specifiek hun perspectief op de cannabiswetgeving, beleid en praktijk in kaart te brengen. Het is namelijk zo dat deze drie instellingen of actoren bevoegd zijn met de preventie, controle en vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in stedelijke contexten. Binnen deze groepen van informatiedragers werden telkens die persoon of personen geselecteerd die de meeste informatie konden bijbrengen voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Aangezien er binnen de doelgerichte steekproeven een grote variëteit bestaat, zal voor iedere informatiedrager apart besproken worden welke steekproefmethode gehanteerd werd. Wat betreft de stadsambtenaren werd die persoon geselecteerd die zich bezighoudt met drugspreventie en of coördinatie van het drugsbeleid in de stad. In beide steden is daar telkens één persoon verantwoordelijk voor. In die zin kan gesproken worden van de steekproefmethode 'geen selectie' (Decorte & Zaitch, 2009, p. 102). Wat betreft de politie was het in eerste instantie de bedoeling dat in beide steden één politieambtenaar van het uitvoerende kader (de interventiedienst binnen de lokale politie) bevroegd zou worden alsook één politieambtenaar die zich bezighoudt met het beleid inzake drugs of cannabis in de stad. Dit aangezien het onderzoek als doel heeft om zowel het beleid als het praktijkoptreden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in de stad in kaart te brengen. Uiteindelijk bleek het voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen relevanter te zijn om twee respondenten van het uitvoerende kader te bevragen. Er werd specifiek geopteerd om respondenten te bevragen van de interventiedienst van de lokale politie aangezien zij in de dagdagelijkse praktijk het vaakst geconfronteerd worden met cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. De reden om niet voor de lokale recherche sectie drugs te kiezen is omdat uit contact met deze dienst bleek dat hun focus niet op persoonlijk gebruik en bezit ligt.

Volgens Decorte en Zaitch (2009, p. 102) is het aangewezen om de 'normale' situatie in kaart te brengen bij terreinen die nog relatief weinig onderzocht werden. Om die reden wordt bij de politieambtenaren geopteerd voor de typische case als steekproefmethode. Hetzelfde voor de vertegenwoordigers van de magistratuur, verschillende magistraten op parket

niveau houden zich bezig met de opvolging en vervolging van drugsdossiers. Met vertegenwoordigers van de magistratuur wordt overigens in dit onderzoek enkel de leden van het OM bedoeld. Rechters werden niet in het onderzoek betrokken. Het doel van dit onderzoek is om, naast het in kaart brengen van het parketbeleid inzake cannabis, inzicht te verkrijgen in de manier waarop vertegenwoordigers van de magistratuur de cannabiswetgeving, beleid en praktijk ervaren. Op die manier wordt ook hier geopteerd voor de typische case. Aangezien de stad Oostende behoort tot het gerechtelijk arrondissement Brugge, werd wel geopteerd om vertegenwoordigers van de magistratuur te selecteren die instaan voor de vervolging en opvolging van drugsdossiers in Oostende.

Op parketniveau wordt overigens een opdeling gemaakt tussen personen die zich bezighouden met de opvolging en vervolging van drugsdossiers van minderjarigen en meerderjarigen. Aangezien het onderzoek zowel focust op wetgeving, beleid en praktijkoptreden ten aanzien van cannabis bij zowel minderjarigen als volwassenen werd bij de magistratuur geopteerd om twee verschillende personen te interviewen naargelang de materie (jongeren-volwassenen) waarmee men vertrouwd is. In tabel 1 worden de bereikte respondenten nog eens schematisch weergegeven.

Het optreden ten aanzien van cannabisgebruik/bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden		
	Kortrijk	Oostende
Stads- ambtenaren	1	1
Politie- ambtenaren	2	2
Vertegenwoordigers magistratuur	2	2

Tabel 1. Steekproefkader

In totaal werden dus tien respondenten geïnterviewd. Deze tien respondenten zijn de informatiedragers waarmee de vooropgestelde onderzoeksvragen werden beantwoord.

De contactopname met de respondenten gebeurde in eerste instantie door middel van een gestandaardiseerde uitnodigingsbrief (Bijlage 1). Bij de politie en de magistratuur werd de brief aan de oversten gericht, namelijk de korpschef van de lokale politie en de procureur des Konings. Nadien werd vervolgens telefonisch of per e-mail contact opgenomen met de respondenten om concrete afspraken te maken voor de interviews.

1.3. Dataverzameling

Na een korte uiteenzetting van de probleemstelling en onderzoekseenheden wordt hieronder de wijze van dataverzameling behandeld.

1.3.1. Een kwalitatief explorierend onderzoek

Onderzoek dat zich specifiek focust op de concrete toepassing van de cannabiswetgeving en beleid in de praktijk alsook op de houding van stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur ten aanzien van drugs of cannabis en of het gevoerde beleid is eerder schaars. De bedoeling is dan ook om een exploratief onderzoek te voeren om beter inzicht te verkrijgen in deze materies. Het is exploratief in die zin dat het eerste inzichten aanreikt die vervolgens aanleiding kunnen geven tot verder onderzoek.

Het bespreken van en het peilen naar houdingen ten opzichte van wetgeving, beleid en praktijk omtrent cannabis bij stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur is een gevoelig onderwerp. Volgens Decorte en Zaitch (2009, p. 29) leent kwalitatief onderzoek zich goed wanneer het gevoelige onderwerpen betreft. Wederzijds vertrouwen tussen de interviewer en respondent kan de bespreking van dergelijke gevoelige onderwerpen vergemakkelijken. Op die manier kan hopelijk eerlijke en waarheidsgetrouwe informatie verkregen worden. Dit is voorts niet vanzelfsprekend. De respondenten bevinden zich namelijk in een moeilijke positie: enerzijds hebben zij de plicht om te handelen binnen het wetgevend kader maar anderzijds hebben politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur in de uitoefening van hun functie mogelijk discretionaire ruimte.

Verder leent kwalitatief onderzoek zich goed om diepgaande inzichten te verwerven in het perspectief en de mening van de verschillende actoren ten aanzien van een bepaald thema (Decorte & Zaitch, 2009, p. 206). De beleving van de betrokkenen met betrekking tot het

onderwerp staat hierbij centraal. Kwantitatief onderzoek is bij deze onderzoeksvragen dan ook niet wenselijk aangezien dit te weinig ruimte biedt voor nuances en uitgebreide analyse van meningen en visies. Representativiteit bekomen, zoals kwantitatief onderzoek het beoogt, is niet aan de orde. Eerder wordt getracht om een beter inzicht te verkrijgen in de ervaringen en meningen van de verschillende respondenten betreffende het onderzoeksonderwerp. Om die reden werd geopteerd voor diepte-interviews als dataverzamelingstechniek. Diepte-interviews zijn een geschikte manier om dit doel te realiseren alsook om diepgang in het onderwerp te verkrijgen (Mortelmans, 2007, p. 214). Decorte en Zaïtch (2009, p. 206) wijzen er verder op dat het kwalitatieve interview geschikt is bij hoe-vragen waarbij gefocust wordt op de beleving en ervaring van de betrokkenen. Verder is het persoonlijk contact en de directe interactie in face-to-face interviews een belangrijk voordeel (Mortelmans, 2007, p. 214). Dit stelt de interviewer in staat om bepaalde thema's diepgaand te benaderen alsook om verduidelijking te vragen waar nodig.

Meer specifiek werden de respondenten bevroegd aan de hand van semi-gestructureerde interviews. Aan de hand van een vooraf opgestelde topiclijst (bijlage 2) werd verzekerd dat alle onderwerpen die van belang zijn aan bod kwamen en er tegelijk ook ruimte en vrijheid was om in te pikken op zaken die aangewend werden door de geïnterviewden zelf. De topiclijst werd ontwikkeld aan de hand van de onderzoeksvragen en de literatuur. De topiclijst kan globaal opgedeeld worden in vijf onderdelen. In het eerste onderdeel wordt gepeild naar het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Hierbij wordt aandacht besteed aan zowel de voorschriften als principes van het cannabisbeleid alsook de veranderingen in het cannabisbeleid. Vervolgens wordt ingegaan op het praktijkoptreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Nadat het beleid en praktijkoptreden met betrekking tot cannabis op het niveau van de stad in kaart gebracht is, wordt vervolgens overgegaan naar de beoordeling van de verschillende ambtenaren van de cannabiswetgeving, beleid en praktijk. Daar wordt gepeild naar de houding van de verschillende ambtenaren ten aanzien van de duidelijkheid, de haalbaarheid, de aanvaardbaarheid en tot slot de effectiviteit van de huidige cannabiswetgeving en beleid daaromtrent. Vervolgens wordt gepeild naar de beoordeling van de ambtenaren van de concrete toepassing van het cannabisbeleid in de praktijk. Bij het laatste topic wordt gepeild naar suggesties ter verbetering van wetgeving, beleid en praktijkoptreden.

1.3.2. Verloop dataverzameling

Om een optimale benutting en verwerking van de verkregen informatie te garanderen werd gebruik gemaakt van opnameapparatuur. Alle respondenten gaven hiervoor hun toestemming. Daardoor dienden er tijdens de interviews geen notities genomen te worden en kon er volledig gefocust worden op het gesprek zelf.

Verder vonden alle interviews plaats op de werkplek van de respondenten: in hun bureau of in een aparte zaal of ruimte. De duurtijd van de interviews varieerde tussen de 45 minuten en 100 minuten.

Bij de aanvang van ieder interview werd alsnog een korte samenvatting gegeven van de bedoeling van het onderzoek, werd gewezen op de vertrouwelijkheid van de gegevens en werd toestemming gevraagd om het interview op band op te nemen. De topiclijst fungeerde als leidraad voor ieder interview. Aangezien drie verschillende informatiedragers met verschillende functies centraal staan in het onderzoek diende de topiclijst dan ook soepel gehanteerd te worden naargelang de specifieke respondent die geïnterviewd werd.

Na afronding van het interview werd telkens gevraagd of de respondent nog bepaalde opmerkingen of toevoegingen wenste te doen. Ter afsluiting werd de respondent bedankt voor zijn medewerking.

1.4. Data-analyse

De interviews werden op bandrecorder opgenomen en werden, nadat de dataverzameling afgerond was, volledig getranscribeerd. Om de vertrouwelijkheid te respecteren werden de interviews geanonimiseerd verwerkt. Naast de uitgeschreven interviews bestonden de beschikbare data ook uit beleidsdocumenten die door de respondenten verkregen werden of online te raadplegen waren. Gezien het beperkte aantal respondenten werd ervoor geopteerd om de onderzoeksresultaten manueel te analyseren. Het is namelijk zo dat bij de tweede en derde onderzoeksvraag het onderscheid tussen beide steden niet meer van belang is. Eerder wordt gekeken naar de houding en beoordeling van wetgeving, beleid en praktijk van de respondenten waarbij deze opgedeeld worden naargelang de functie die zij uitoefenen. Dit maakt dat de analyse per groep van informatiedragers (stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur) slechts uit een klein aantal

respondenten bestond. De data werden eerst een aantal keren zorgvuldig doorgelezen, daarna werden alle relevante fragmenten ondergebracht onder codes die relevant zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Op die manier werd overzicht aangebracht in de data en konden alle fragmenten die betrekking hadden op eenzelfde thema overzichtelijk geraadpleegd en vergeleken worden.

1.5. Methodologische kwaliteit

Ieder onderzoek dient de ambitie te hebben een zo kwaliteitsvol mogelijk werk af te leveren. Hierbij is het van belang dat men naast de sterktes, ook inzicht heeft in en zich bewust is van de zwaktes die mogelijks gepaard gaan met bepaalde keuzes en afwegingen die gemaakt worden doorheen het onderzoeksopzet.

In deze meesterproef werd geopteerd voor de kwalitatieve onderzoeksmethode voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De rechtvaardiging van deze keuze is reeds aan bod gekomen (Supra 51, 1.3.1.) Toch brengt de keuze voor kwalitatief onderzoek, inherent een aantal beperkingen met zich mee. Deze worden hieronder weergegeven.

Een eerste groep van beperkingen heeft te maken met de methode van dataverzameling. Zoals eerder aangegeven werd geopteerd om gebruik te maken van semi-gestructureerde interviews om de data te verzamelen. Bij interviews bestaat namelijk het gevaar dat een discrepantie bestaat tussen hetgeen de respondenten vertellen tijdens de interviews en hetgeen zij daadwerkelijk in de praktijk doen (Silverman, 2010, p. 270). Dit is een belangrijk pijnpunt, zeker bij dit onderzoek dat de bedoeling heeft om naast het lokaal beleid, ook specifiek het praktijkoptreden met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in kaart te brengen. Door de functie en positie waarin de verschillende respondenten zich bevinden is het dan ook niet altijd evident om hier openlijk over te praten. Dit omwille van het feit dat de verschillende respondenten, gezien hun functie, de plicht hebben om te handelen binnen het wetgevend kader. Op die manier is er wettelijk gezien geen sprake van discretionaire ruimte of handelingsvrijheid. Om die reden is het mogelijk dat de respondenten niet durfden vrijuit te spreken en er mogelijks sociaal wenselijke antwoorden gegeven werden. Ook de beoordeling van wetgeving en beleid rond cannabis bleek een gevoelig thema te zijn. Mogelijks durfden de respondenten ook hier niet openlijk hun mening verkondigen of kritiek te uiten op het wetgevend kader dat aan hen

opgelegd is en waarbinnen zij verondersteld worden te werken. Eén respondent gaf hierbij dan ook expliciet aan niet in de positie te zijn om uitspraken en meningen te formuleren die betrekking hebben op beleidskeuzes. In de mate van het mogelijke werd getracht om deze risico's in te perken door te wijzen op de vertrouwelijke behandeling van de verkregen gegevens.

Waar eerder aangegeven werd dat de directe interactie in face-to-face interviews een belangrijk voordeel is, kan dit evenzeer benaderd worden als een valkuil. Zeker bij gevoelige onderwerpen zoals drugs of meer specifiek cannabis is het van belang dat er een soort van vertrouwensband ontstaat tussen beide partijen. Het is essentieel dat het contact in een goede sfeer verloopt om de beoogde diepgang te bereiken (Mortelmans, 2007, p. 215). Wanneer een respondent niet wenste dieper in te gaan op een bepaald thema of zijn mening liever niet uitte over een bepaald onderwerp, werd in eerste instantie getracht om de respondent alsnog te laten antwoorden. Lukte dit niet, dan werd begrip getoond voor deze situatie.

Een volgende methodologische beperking heeft te maken met de onderzoekseenheden die voorwerp uitmaken van dit onderzoek. Eerst en vooral focust dit onderzoek zich op twee West-Vlaamse middelgrote steden. De manier waarop opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in deze twee steden kan dus niet zomaar veralgemeend worden naar andere steden die geen voorwerp uitmaken van dit onderzoek. Een tweede punt hierbij betreft de grootte van de onderzoeksgroep. In totaal werden tien respondenten geïnterviewd. Het aantal is relatief beperkt omwille van de haalbaarheid en de korte tijdsspanne waarbinnen het onderzoek diende gerealiseerd te worden. Deze tien respondenten bestaan vervolgens uit drie verschillende soorten van informatiedragers (stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur). Dit maakt dat iedere groep van informatiedragers slechts uit een klein aantal respondenten bestond. Bij het lezen van de resultaten van deze meesterproef dient men er zich dan ook van bewust te zijn dat de inzichten steeds aangebracht werden door een beperkt aantal respondenten. De ambitie van dit onderzoek is dan ook om explorerend een aantal eerste inzichten aan te reiken. Op die manier kunnen de inzichten die door de verschillende informatiedragers naar voren gebracht werden wel richtinggevend zijn, maar kunnen deze zeker niet zonder meer geïnterpreteerd worden als 'DE' mening van alle stadsambtenaren,

politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Ook wat betreft de eerste onderzoeksvraag dient rekening gehouden te worden met het feit dat het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in beide steden geschetst werd aan de hand van informatie die aangebracht werd door een beperkt aantal respondenten alsook door documenten die door deze aangebracht werden. Er mag dus niet zomaar vanuit gegaan worden dat hetgeen de respondenten aandragen ook effectief 'representatief' is voor de gehele stad, politiezone en of gerechtelijk arrondissement.

Een derde punt dat kan aangehaald worden bij de onderzoekseenheden is het feit dat bij de contactopname van bepaalde respondenten (politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur) eerst toestemming van bovenaf diende verkregen te worden om deel te nemen aan het onderzoek. Omwille van de hiërarchische structuur die beide instellingen karakteriseert is dit enerzijds logisch maar anderzijds kan dit ook een impact hebben op de methodologische kwaliteit. Dit impliceerde dat de aanwijzing en doorverwijzing naar de concrete respondenten waarmee het interview kon plaatsvinden vaak van bovenaf bepaald werd. De bedoeling was om bij beide instellingen de typische case in kaart te brengen, de vraag kan dan ook gesteld worden in welke mate deze effectief bereikt werd.

Tot slot kan hier ook nog vermeld worden dat slechts weinig concreet cijfermateriaal kon verkregen worden. Echter bijkomend cijfermateriaal op een aantal punten zou wel interessant kunnen zijn ter ondersteuning van de informatie die aangedragen werd door de respondenten.

Kortom, deze reflectie over de methodologische beperkingen van het onderzoek dient de lezer van dit onderzoek er attent op te maken dat een kritische houding ten opzichte van de bekomen resultaten, die hieronder weergegeven zullen worden, van belang is.

Hoofdstuk 2: Resultaten en discussie: 'Het optreden'

Dit tweede hoofdstuk van het empirisch gedeelte heeft de bedoeling om zowel de resultaten als de discussie weer te geven van de eerste onderzoeksvraag. De eerste onderzoeksvraag wil namelijk het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in kaart brengen voor de steden Oostende en Kortrijk. Eerst en vooral wordt, voor elk van de drie niveaus namelijk wetgeving en beleid, lokaal beleid en het praktijkoptreden, ingegaan op de belangrijkste bevindingen die naar voren kwamen uit de interviews alsook uit de documentenanalyse. Daarbij wordt telkens (waar mogelijk) de opdeling gemaakt tussen de verschillende informatiedragers van dit onderzoek. Na ieder niveau volgt dan een discussiegedeelte waarbij onder meer een kritische blik geworpen wordt op de bevindingen en waarbij de resultaten van beide steden in onderlinge samenhang worden bekeken.

Aangezien enkel deze eerste onderzoeksvraag vertrekt vanuit de opdeling per stad, werd er geopteerd om bij de citaten van deze eerste onderzoeksvraag te voorzien in een andere weergave wat betreft de achtergrondinformatie van de aangehaalde citaten. Dit om de betrouwbaarheid van de respondenten te respecteren bij de tweede en derde onderzoeksvraag. (Ter verduidelijking: STADOO & STADKO betreffen de interviews met de stadsambtenaar van stad Oostende en van stad Kortrijk, Int. 1 en 2 POLOO & Int. 1 en 2 POLKO betreffen de interviews met de politieambtenaren uit Oostende en Kortrijk, Int. MAMEOO en Int. MAMEKO zijn de interviews met de vertegenwoordigers van de magistratuur voor de meerderjarigen voor Oostende en Kortrijk. Tot slot Int. MAMIOO en Int. MAMIKO betreffen de interviews met de vertegenwoordigers van de magistratuur voor de minderjarigen voor Oostende en Kortrijk).

2.1. Wettelijke en beleidsvoorschriften

In hoofdstuk één van de literatuurstudie werd reeds de ontwikkeling van de Belgische drugswetgeving en beleid geschetst. De bedoeling in dit deel is om weer te geven wat de huidige voorschriften zijn, anno 2014, met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik die voortvloeien uit de Belgische drugswetgeving en beleid. Aangezien dit optreden verschilt naargelang men minderjarig of meerderjarig is, worden beide situaties hieronder afzonderlijk behandeld.

2.1.1. Minderjarigen

Het uitgangspunt bij minderjarigen is dat iedere vorm van bezit of gebruik van cannabis ten strengste verboden is. Indien de minderjarige betraapt wordt met cannabis, wordt in principe beroep gedaan op het jeugdbeschermingsrecht. Met uitzondering van minderjarigen die uit handen gegeven worden (Steunpunt Jeugdhulp vzw, 2012).

Wanneer de politie een minderjarige aantreft die cannabis bij zich heeft of cannabis aan het nuttigen is, dient de politie een proces-verbaal op te maken en dit vervolgens over te maken aan het jeugdparket. Wanneer dergelijke situatie zich voordoet worden ook de ouders van de minderjarige op de hoogte gebracht (De Ridder, 2006, p. 70).

Het is vervolgens het jeugdparket dat oordeelt over het adequaat vervolg dat gegeven wordt aan de concrete situatie. Het jeugdparket heeft hierbij verschillende keuzemogelijkheden. Allereerst kunnen zij beslissen om een waarschuwingsoproeping te geven waarbij de minderjarige een berisping krijgt. Ook kan het jeugdparket een voorstel tot bemiddeling formuleren. Dit is echter enkel geschikt indien er sprake is van een slachtoffer, wat vaak niet het geval is bij louter gebruik en bezit van cannabis. Een derde optie betreft seponeren waarbij het parket verkiest om de zaak (voorlopig) niet te vervolgen. Tot slot kan het parket beslissen om het dossier over te maken aan de jeugdrechter (Vanmarcke, 2013, p. 19; Matthys, 2013, pp. 3-4).

Wanneer het parket verkiest om de zaak over te brengen naar de jeugdrechter kan aan de jeugdrechter in eerste instantie gevraagd worden om een maatregel van behoeding, bewaring en onderzoek te nemen. Deze kan bestaan uit een maatschappelijk onderzoek naar de persoonlijkheid van de minderjarige, mogelijks gekoppeld aan maximum 30 uur onbetaald werk te verrichten ten dienste van de gemeenschap (Matthys, 2013, p. 4; Van Hollebeke, 2009-2010, p. 28). Ook een voorstel tot bemiddeling is een optie. Een derde mogelijkheid bestaat eruit dat voorlopige maatregelen worden genomen waarbij de keuze kan gemaakt worden om de jongere al dan niet in zijn leefmilieu te laten verblijven (Steunpunt Jeugdhulp vzw, 2012; Matthys, 2013, p. 4).

Vervolgens, na beoordeling van de ernst van het dossier en rekening houdend met eventuele maatregelen van behoeding, bewaring en onderzoek, dient het jeugdparket te

beslissen of zij alsnog verkiest om de minderjarige voor de jeugdrechtbank te brengen dan wel de zaak wenst te seponeren. Wanneer het jeugdparket beslist om ten gronde te gaan dagvaarden is het de jeugdrechter die verdere beslissingen en of maatregelen treft. De jeugdrechter, op zijn beurt, beschikt ook over een arsenaal aan maatregelen die hij kan opleggen aan de jongere. De categorieën van maatregelen die de jeugdrechter kan opleggen zijn: het voorstel herstelrechtelijk aanbod, wat kan bestaan uit herstelbemiddeling of herstelgericht groepsoverleg, het geschreven project, ambulante maatregelen en een plaatsing van de minderjarige (VAD, z.d.).

2.1.2. Meerderjarigen

Uit de drugswet blijkt dat het bezit alsook het telen van cannabis voor persoonlijk gebruik illegale gedragingen zijn. Beide zijn strafbare feiten die aanleiding kunnen geven tot een geldboete of gevangenisstraf (Federale Overheidsdienst Justitie, 2011). Het louter gebruiken van middelen daarentegen is niet expliciet strafbaar gesteld (Charlier et al., 2010, p. 143). Toch wijkt het optreden ten aanzien van cannabis voor meerderjarigen enigszins af van de situatie voor minderjarigen. Dit wordt hieronder verduidelijkt.

De Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis van 2005 (hierna verkort Gemeenschappelijke richtlijn van 2005) geeft richtlijnen omtrent het vervolgingsbeleid ingeval van cannabisbezit voor persoonlijk gebruik bij meerderjarigen.⁹

Uit de richtlijn blijkt dat aan het bezit, door een meerderjarige, van een hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik, de laagste vervolgingsprioriteit in het vervolgingsbeleid wordt gegeven. Een hoeveelheid cannabis van maximum 3 gram of één geteelde vrouwelijke cannabisplant, door een meerderjarige persoon, zonder dat enige aanwijzing inzake verkoop of handel aanwezig is, wordt geacht voor persoonlijk gebruik te zijn. Wanneer dergelijke situatie zich voordoet dient louter een vereenvoudigd proces-verbaal (hierna verkort VPV)

⁹ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

opgemaakt te worden door de politie. Verder leidt een VPV volgens de richtlijn niet tot een inbeslagname van de aangetroffen cannabis (Vanmarcke, 2013, p. 22).

Echter, het opstellen van een VPV is enkel het geval wanneer er geen sprake is van verzwarende omstandigheden of een verstoring van de openbare orde. Indien dit wel het geval is, dient geen VPV opgesteld te worden maar een klassiek proces-verbaal (hierna verkort PV) (Charlier, et al., 2010, p. 145; Federale overheidsdienst Justitie, 2011). In artikel 2 bis van de wet van 24 februari 1921 worden de verzwarende omstandigheden uiteengezet: het gebruik van cannabis in het bijzijn van een minderjarige of het aansporen van de minderjarige tot gebruik van cannabis, onder invloed van cannabis anderen schade berokkenen zoals dood en deel uitmaken van een associatie die cannabis importeert, verkoopt of produceert.¹⁰ Onder voorvallen die de openbare orde kunnen verstoren wordt begrepen: het bezit van cannabis in een strafinrichting of een instelling voor jeugdbescherming, het bezit van cannabis in een onderwijs of gelijksoortige instelling of in hun onmiddellijke omgeving, het ostentatief bezit van cannabis in een openbare plaats of een plaats die toegankelijk is voor het publiek (Charlier et al., 2010, p. 145).

Wel dient opgemerkt te worden dat deze Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 slechts als leidraad dient voor het opsporings- en vervolgingsbeleid van de parketten. Het is dan ook het OM dat zal beslissen of al dan niet overgegaan wordt tot vervolging met inachtnaam van het opportuniteitsbeginsel (Serlippens, 2012, p. 7).

2.1.3. Discussie

Concluderend kan gesteld worden dat de regelgeving in België met betrekking tot cannabisbezit en gebruik voor persoonlijk gebruik niet bepaald zo duidelijk is. Althans wat betreft de regelgeving bij meerderjarigen dan toch. De regelgeving bij minderjarigen lijkt in dat opzicht wat ondubbelzinniger te zijn: het bezit van om het even welke illegale drugs, ongeacht welke omstandigheden en hoeveelheid, wordt niet getolereerd. Bij meerderjarigen echter is er sprake van een 'gedoogbeleid' ten aanzien van cannabisbezit voor persoonlijk

¹⁰ Wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen, *B.S.* 3 maart 1921, gewijzigd door de wet van 9 juli 1975 (*B.S.* 26 september 1975), door de wet van 14 juli 1994 (*B.S.* 21 oktober 1994) en door de wet van 17 november 1998 (*B.S.* 23 december 1998).

gebruik. Niettegenstaande zijn het bezit en telen van cannabis voor persoonlijk gebruik in de drugswet nog steeds opgenomen als strafbare feiten.

Uit de literatuur blijkt dat ook verschillende auteurs de huidige wetgeving en beleid omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik weten te bekritisieren. Gemeenschappelijk bij de auteurs is het idee dat de huidige regelgeving omtrent cannabis voor meerderjarigen zich kenmerkt door een gebrek aan ondubbelzinnigheid, wat nefast is voor de duidelijkheid.

Zo zijn Charlier et al. (2010, p. 152) van oordeel dat heel wat verwarring bestaat omtrent de huidige regelgeving van cannabis. Aan de ene kant is er de drugswet die verschillende handelingen met betrekking tot cannabis verbiedt en aan de andere kant is er de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, die bovendien geen juridische basis is om recht te spreken, waarin staat dat slechts een lage prioriteit wordt gegeven aan de vervolging van meerderjarigen die niet beschikken over meer dan 3 gram cannabis of niet meer dan één cannabisplant bestemd voor eigen consumptie. Een beetje vreemd, merken de auteurs op, als je weet dat op geen enkele plaats in België één plant aangekocht kan worden? Verder wordt door de auteurs gewezen op het feit dat het begrip cannabis onvoldoende gedefinieerd wordt in de richtlijn. Worden met cannabis de bloemtoppen, de bladeren, de stengels bedoeld...? Een andere contradictie die door de auteurs opgemerkt wordt betreft de volgende: de richtlijn laat één geteelde cannabisplant toe, maar de hoeveelheid cannabis die men kan verkrijgen uit één geteelde plant zal wellicht hoger liggen dan de toegelaten 3 gram die men volgens de richtlijn in het bezit mag hebben. Dit alles doet de auteurs besluiten dat nood is aan duidelijke en ondubbelzinnige wetteksten.

Dat nood is aan een nieuwe wettekst die voor duidelijkheid zorgt wordt ook teruggevonden bij Van Cauwenberghe (2009, p. 26). Hij merkt op dat geen inbeslagname door de politie bij het aantreffen van een gebruikershoeveelheid cannabis onlogisch is aangezien het nog steeds om een verboden middel gaat. Bovendien zendt dit volgens Van Cauwenberghe (2009, p. 79) een fout signaal uit aan de betrokkenen. Zo worden zij door de politie terechtgewezen terwijl ze de cannabis in hun bezit mogen houden. Niet enkel het feit dat er geen inbeslagname volgt van de aangetroffen cannabis maar ook de lage vervolgingsprioriteit die gegeven wordt aan cannabis in de richtlijn zendt mogelijk een fout signaal uit. Dit wordt bevestigd door een studie van Rosiers, Hublet, Van Damme, Maes en

Van Hal (2009). In hun onderzoek naar middelengebruik onder Vlaamse studenten blijkt dat, ondanks het illegale karakter van cannabis, behoorlijk wat studenten cannabis gebruiken. De auteurs geven aan dat de lage vervolgingsprioriteit die de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 geeft aan persoonlijk gebruik en bezit van cannabis alsook de relatieve abstractie van de richtlijn mogelijks een rol spelen bij de totstandkoming van misverstanden (Rosiers et al., 2009, p. 89). Ook bij deze auteurs wordt gewezen op het belang van duidelijke en eenduidige regelgeving omtrent cannabis.

2.2. Het lokaal beleid

Waar in het vorige deel de wettelijke en beleidsvoorschriften toegelicht werden, wordt in dit deel het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geschetst. Dit op basis van de documentenanalyse en de interviews met de verschillende respondenten op het niveau van de stad, politiezone en het parket. Aangezien steden kunnen differentiëren in hun beleid worden hier dan ook achtereenvolgens beide steden apart besproken. Nadien wordt ook dit deel afgesloten met een discussie.

2.2.1. Oostende

Het niveau van de stad

Een beleid specifiek gericht op cannabis is er op het niveau van de stad niet. Sinds de oprichting van het drugsbeleid in 2001 en de bijhorende beleids- en actieplannen sinds 2003 wordt een algemeen drugsbeleid verkozen dat zich focust op alle middelen, zowel legaal als illegaal. Het onderscheid dat vaak gemaakt wordt tussen soft en harddrugs wordt tevens niet weerspiegeld in het beleid. Eerder dan hierin een opdeling te maken, verkiest men volgens de respondent om het gebruik van alle soorten middelen in termen van al dan niet problematisch gebruik te benaderen.

De keuze om geen apart beleid, enkel en alleen gericht op cannabis te ontwikkelen, vloeit volgens de respondent voort uit het feit dat vele acties die gedaan worden vanuit de stad overkoepelend zijn en zich niet enkel toespitsen op het middel cannabis. Verder wordt aangegeven door de respondent dat het ontwikkelen van een specifiek beleid gericht op cannabis of gelijk welke andere soort drugs mogelijks een contraproductief effect zou

kunnen teweegbrengen. Het zou de indruk kunnen wekken bij de burgers dat specifiek rond dat type van drugs problemen bestaan.

“Vanuit het beleid, wat voor ons ook heel belangrijk is, is hoe dat je eigenlijk naar buiten komt, naar de bevolking eigenlijk. Bijvoorbeeld in berichtgeving, naar de pers toe moet je ook heel voorzichtig zijn als je eigenlijk over een welbepaald middel gaat communiceren naar de bevolking. Dan krijgen zij al heel snel het idee van oei we hebben daar een probleem mee terwijl dat eigenlijk niet het geval is. Daarom dat wij ervoor kiezen van kijk we hebben een drugsbeleid, we hebben een drugsbeleidsplan en een actieplan, we doen heel veel rond middelen in het algemeen.” (Int. STADOO)

De integrale en geïntegreerde aanpak van de drugsproblematiek blijken belangrijke kernprincipes te zijn in het drugsbeleid van de stad. Dit komt tot uiting in de verschillende drugsbeleidsplannen alsook werd het belang van dergelijke aanpak meermaals onderstreept door de respondent (Drugbeleidsplan 2010-2013; Drugbeleidsplan 2014-2019).

“Heel de kern van onze werking is dat wij integraal en geïntegreerd aan de problematiek werken. Dat concretiseert zich in het feit dat wij een stuurgroep drugsbeleid hebben. Waar dat dus de drie peilers preventie, hulpverlening en repressie in vertegenwoordigd zijn en waar dat we een stukje de visie van het drugsbeleid gaan bepalen.” (Int. STADOO)

Het niveau van de lokale politie

Om te weten hoe gereageerd dient te worden in geval van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bij *meerderjarigen* gaven de respondenten aan beroep te doen op twee documenten:

Ten eerste is er de omzendbrief nr. COL 08/2005. Deze omzendbrief handelt over het ambtshalve politieel onderzoek en het VPV. Bepaalde materies kunnen volgens deze COL afgehandeld worden via een VPV. De omzendbrief stelt dat ‘het bezit, de invoer, het vervoer, de vervaardiging of aanschaf van een gebruikershoeveelheid cannabis (maximum 3 gram) of de teelt van één vrouwelijke cannabisplant door meerderjarige gebruikers aanleiding geeft tot het opstellen van een VPV, behalve in de gevallen waar andere richtlijnen opleggen dat er gewoon proces-verbaal moet worden opgesteld’.¹¹ In deze passage is sprake van ‘behalve in de gevallen waar andere richtlijnen opleggen dat er een gewoon proces-verbaal moet

¹¹ Omzendbrief nr. COL 8/2005 van 1 juli 2005 van het College van procureurs- generaal betreffende het Ambtshalve Politieel Onderzoek (A.P.O.) en het Vereenvoudigd Proces-verbaal (V.P.V.), B.S. 1 juli 2005.

worden opgesteld'. Hiervoor wordt dan verwezen naar het tweede document namelijk de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005.¹²

Wanneer deze COL 08/05 en de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 samen gelezen worden dan komt het op het volgende neer: de vaststelling van het bezit, de invoer, het vervoer, de vervaardiging of aanschaf van een gebruikershoeveelheid cannabis (maximum 3 gram) of de teelt van één vrouwelijke cannabisplant door een meerderjarige, zonder verzwarende omstandigheden en zonder verstoring van de openbare orde, wordt vervat in een VPV.

In alle andere gevallen, andere drugs dan cannabis of meer dan 3 gram of 1 plant of indien er sprake is van verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde, wordt een klassiek PV opgesteld. In geval van een VPV worden de drugs niet in beslag genomen maar teruggegeven. Indien men er vrijwillig afstand van doet, worden de drugs 'onverwijld' vernietigd door de verantwoordelijke van het politiekorps.

De verzwarende omstandigheden of de situaties die een verstoring van de openbare orde inhouden worden hier niet opnieuw herhaald aangezien deze reeds aan bod gekomen zijn waar de wettelijke en beleidsvoorschriften met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik uiteengedaan werden (Supra 60, 2.1.2.).

Minderjarigen daarentegen mogen geen enkel product bezitten of gebruiken dat in strijd is met de drugswet. Het gebruik en het bezit van cannabis door minderjarigen (net zoals bij meerderjarigen) is een strafbaar feit. Hieruit volgt dat wanneer een politieambtenaar een minderjarige aantreft die cannabis aan het gebruiken is of in het bezit heeft, deze hiervoor een PV dient op te stellen. Dit wordt dan ook door de respondenten aangegeven als het lokale beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor minderjarigen.

Het niveau van het parket

Volgens de respondent van het parket te Brugge is er geen sprake van een 'officieel' beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor *meerderjarigen*. Wel wordt rekening gehouden met de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Zoals

¹² Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

eerder aangegeven (Supra 59, 2.1.2.) stelt deze richtlijn dat slechts een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan het bezit van een hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik bij meerderjarigen, uitgezonderd wanneer dit gepaard gaat met verzwarende omstandigheden of een verstoring van de openbare orde.¹³

Ook wat betreft de *minderjarigen* wordt door de respondent aangegeven dat er geen sprake is van een officieel beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Wel blijkt er lokaal een parketbeleid te zijn voor de 9 politiezones, waaronder ook Oostende. Daarbinnen zijn dan intern afspraken gemaakt over hoe bezit en gebruik aangepakt worden bij minderjarigen. Dit volgens de filosofie van de jeugdbeschermingswet. Het lokaal parketbeleid komt later in dit hoofdstuk aan bod (Infra 79, 2.3.1.).

2.2.2. Kortrijk

Het niveau van de stad

Ook in Kortrijk blijkt er op het niveau van de stad geen specifiek beleid te zijn dat zich richt op het product cannabis. Het lokaal drugsbeleid in stad Kortrijk richt zich volgens de respondent op alle middelen, zowel legaal als illegaal. Dit komt ook tot uiting in de beleidsdocumenten die teruggevonden werden (Actieplan drugpreventie, 2010; Afsprakennota DOK, 2013-2019). Wel geeft de respondent hierbij aan dat de beleidslijnen vaak met cannabis in het achterhoofd uitgeschreven worden. De reden die de respondent hiervoor aanhaalt is het feit dat men er zich van bewust is dat cannabis het (illegale) middel is waarmee men het meest geconfronteerd wordt.

Verder blijken ook hier de geïntegreerde en integrale aanpak van de drugsproblematiek belangrijke principes te vormen binnen het drugsbeleid van stad Kortrijk. Dit komt onder meer tot uiting in de visie op het drugsbeleid die te vinden is in de afsprakennota van het Drug Overleg Kortrijk (2013-2019). Ook werd door de respondent meermaals op het belang gewezen van dergelijke aanpak.

“Voor mij is het echt de kern: het samenwerken, integraal werken, een differentiële aanpak. Is het nu voor cannabis of andere middelen, het is wel belangrijk.” (Int. STADKO)

¹³ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

Concreet uit de integrale aanpak zich in een samenwerking tussen verschillende actoren binnen vier grote pijlers: preventie, hulpverlening, repressie en nazorg of opbouw. Wel werd door de respondent aangegeven dat het integraal werken en de nadruk op samenwerken in het drugsbeleid een relatief nieuwe ontwikkeling is. Er werden geen oudere beleidsdocumenten gevonden die deze vaststelling ondersteunen.

“Waar we vooral vroeger bezig waren binnen de stad en dan spreken we echt wel vanuit de stad, en dan was het ook vooral de stad en was de samenwerking met de andere partners minder. En dan spreek ik over 10 jaar terug, dan waren we vooral bezig met preventie binnen de scholen en enkel preventie dan. Nu is het uitgegroeid naar veel meer de nadruk op die samenwerking, op integraal werken, op dingen algemeen aanpakken.” (Int. STADKO)

In stad Kortrijk is er verder ook een gemeentelijke administratieve sanctie (hierna verkort GAS-sanctie) ‘zoekgedrag naar drugs dat overlast veroorzaakt’ die volgens de respondent zijdelings te maken kan hebben met cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. In art. 159 quater van de algemene politieverordering van stad Kortrijk wordt deze inbreuk beschreven. Het is aan iedereen verboden om zich op de openbare ruimte en alle aanpalende terreinen die voor publiek toegankelijk zijn (onder meer portieken, ingangen van gebouwen) te bevinden met het enkele doel illegale drugs aan te schaffen tegen betaling en/of deze te verbruiken. Dit houdt onder meer het verbod in overlast veroorzakende handelingen te verrichten die gepaard gaan met het zoeken naar drugshandelaars of tussenpersonen in aanschaf of de consumptie van illegale drugs.¹⁴

Het niveau van de lokale politie

Ook in Kortrijk, wat betreft de voorschriften inzake politieel optreden bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor *meerderjarigen*, werd door de respondenten aangegeven dat beroep gedaan wordt op parketnota’s die afgeleid zijn van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 alsook op omzendbrief nr. COL 08/2005 over het APO en VPV. Aangezien de voorschriften die hieruit volgen reeds beschreven werden (Supra 63, 2.2.1.), worden deze hier niet opnieuw herhaald.

¹⁴Art. 159 quater Algemene Politieverordering Stad Kortrijk, geraadpleegd via: http://www.kortrijk.be/sites/kortrijk/files/media/apv_09.12.13.pdf

Wat betreft *minderjarigen* is er geen richtlijn die een onderscheid maakt tussen het opstellen van een VPV of een PV naargelang de hoeveelheid cannabis die men aantreft in het bezit. Cannabis is en blijft nog altijd een strafbaar feit en om die reden wordt volgens de respondenten bij ieder bezit of gebruik van cannabis bij minderjarigen een PV opgesteld. Dit wordt dan ook door de respondenten aangegeven als het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor minderjarigen.

Het niveau van het parket

Wat betreft de *meerderjarigen* wordt ook hier aangegeven door de respondent van het parket te Kortrijk dat op parketniveau niet echt sprake is van een officieel beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Net zoals naar voor kwam uit het interview met de respondent van het parket te Brugge, wordt door de respondent aangegeven dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 gevolgd wordt. De manier van werken inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik wordt verder in dit hoofdstuk weergegeven (Infra 87, 2.3.2).

Wat betreft de *minderjarigen* kan zoals bij de meerderjarigen niet gesproken worden van een officieel beleid. Hierbij wordt aangegeven door de respondent dat lokaal, in het parket te Kortrijk, een beleid is uitgewerkt over hoe omgegaan wordt met drugs bij minderjarigen. Hoe dit beleid eruit ziet komt later aan bod (Infra 89, 2.3.2).

2.2.3. Discussie

Na analyse van de beleidsdocumenten en de interviews met de verschillende respondenten uit Oostende en Kortrijk kan over het algemeen geconcludeerd worden dat het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik op zowel het niveau van de stad, politie en parket heel wat overeenkomsten vertoont.

Zo bestaat bij beide steden, op **het niveau van de stad**, geen specifiek beleid gericht op cannabis. Cannabis wordt opgenomen onder de bredere noemer drugs en in theorie blijkt het drugsbeleid dan ook geen onderscheid te maken tussen de verschillende soorten middelen. Verder werd duidelijk dat de integrale en geïntegreerde aanpak van de drugsproblematiek in het drugsbeleid van beide steden belangrijke kernprincipes vormen. Dit correspondeert tevens met de visie van de federale beleidsnota in verband met de

drugsproblematiek van 2001 die pleit voor een geïntegreerde en globale benadering van het drugsfenomeen (De Ruyver et al., 2011). Wel kan een verschil opgemerkt worden wat betreft de GAS-sancties. In stad Oostende blijkt er geen GAS-sanctie te zijn die gerelateerd is aan cannabis (gebruik en bezit). In stad Kortrijk kan de GAS-sanctie 'zoekgedrag naar drugs dat overlast veroorzaakt' vermeld worden. Deze is niet specifiek gericht op cannabis maar kan evenzeer, net als andere drugs, op cannabis van toepassing zijn.

Wat betreft **het niveau van de politie** kan geconcludeerd worden dat het lokaal beleid in beide steden analoog is aan de nationale regelgeving omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Eerder werd aangegeven dat de huidige wetgeving en beleid omtrent cannabis bij meerderjarigen niet bepaald eenduidig is. In principe is het bezit en telen van cannabis een strafbaar feit en kan de politie bij iedere vaststelling, zelfs bij een kleine hoeveelheid, verbaliseren in de vorm van een klassiek PV (Federale Overheidsdienst Justitie, 2011). Echter in beide steden wordt het 'gedoogbeleid' gehanteerd als het officieel en lokaal beleid. Dit weliswaar enkel ten opzichte van meerderjarigen.

Op **het niveau van het parket** blijkt een lokaal parketbeleid gehanteerd te worden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor zowel meerderjarigen als minderjarigen. Echter een 'officieel' beleid is dit niet. Bij ieder parket blijken er afspraken gemaakt te zijn over de manier van werken in geval van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. De vraag kan hier dan ook gesteld worden in welke mate dit de uniformiteit van het beleid inzake cannabisgebruik en bezit tussen de verschillende parketten niet belemmert? Bij meerderjarigen is het wel zo dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, afkomstig van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal bindend is voor alle leden van het OM. Toch blijkt dat in bepaalde omstandigheden kan afgeweken worden van de richtlijn (Vanderhallen, Jaspert & Vervaeke, 2009, p. 118). In beide parketten werd echter wel aangegeven dat de voorschriften uit de richtlijn, namelijk de lage vervolgingsprioriteit van het bezit van een hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik door meerderjarigen, in acht genomen worden.

2.3. Het praktijkoptreden

In vorig punt werd gekeken wat het lokaal beleid is en welke voorschriften hieruit volgen inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Dit deel gaat vervolgens voor iedere instelling wat dieper in op het praktijkoptreden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Ook hier wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen beide steden waarna in de discussie vervolgens een onderlinge vergelijking volgt.

2.3.1. Oostende

Het niveau van de stad

De acties die ondernomen worden in het kader van drugs blijken zich niet enkel te focussen op de bevolking maar ook op intermediëren, de professionelen in het werkveld. De respondent geeft hierbij aan dat het de bedoeling is om zoveel mogelijk samenwerking alsook afstemming te creëren met de intermediëren. Verder blijkt er in de praktijk toch wel aandacht uit te gaan naar het middel cannabis. Onder meer naar vorming toe bij intermediëren blijkt cannabis een aandachtspunt te zijn volgens de respondent. Ter illustratie kan het voorbeeld van een vorming aan huisartsen aangehaald worden die volgens de respondent recentelijk heeft plaatsgevonden.

“Onlangs hebben we een vorming gedaan voor huisartsen omdat zij daar ook wel geconfronteerd worden met ouders bijvoorbeeld die in hun praktijk komen zitten en zeggen van ja ik heb het gevoel dat mijn kind aan het experimenteren is met cannabis, wat moet ik daar mee doen? Naar waar kunnen die ouders doorverwezen worden? Moet daar eventueel begeleiding opgestart worden? Hoe doe je dat dan? Dus het is eigenlijk heel belangrijk dat we echt wel proberen, dat we die mensen, ‘k zeg het van waar er ook vragen komen, zo veel mogelijk vorming aanbieden zodanig dat zij kennis hebben van hoe zit het eigenlijk. Zeker op het vlak van cannabis, dat is echt altijd een zeer sterke focus omdat we beseffen dat cannabis niet meer hetzelfde is als 50 jaar geleden, ook al leeft dat idee wel nog heel sterk. Omdat we ook merken dat er bij jongeren heel veel misverstanden over zijn, dat ze zo zeggen van ja het is maar wiet he. Maar intermediëren zijn soms ook van dat idee. Dat ze het eigenlijk allemaal niet echt ernstig nemen. We willen dat altijd proberen om toch een beetje te nuanceren.” (Int. STADOO)

Ook naar de bevolking toe blijken preventieve acties gericht op beeldvorming rond cannabis in de praktijk belangrijk te zijn. Zo werd er bijvoorbeeld een cannabiscampagne ontwikkeld die verspreid is geweest in de uitgaansbuurt en in de scholen. Ook werd een toneelvoorstelling georganiseerd voor de tweedejaars van het secundair onderwijs specifiek over cannabis. Deze acties blijken zich vooral te focussen op de uitgaanssector en het onderwijs waarbij minderjarigen en jongeren de belangrijkste doelgroep vormen.

“Wetenschappelijk gezien is cannabisgebruik wel iets dat zich vooral situeert bij jongeren. We zien dat heel veel jongeren daar een keer mee experimenteren en dan gaat dat vrij snel ook weer naar beneden en ja bij volwassenen zie je dat dat heel sterk stabiliseert dat gebruik. Dus automatisch krijg je een beetje de focus op jongeren, wat wel ruim gedefinieerd wordt. Daardoor dat we ook wel sterk op die onderwijs- en uitgaanssector gaan inzetten omdat je ze daar wel gaat bereiken.” (Int. STADOO)

Verder wordt door de respondent aangegeven dat er niet echt specifieke projecten plaatsvinden voor meerderjarigen. Het werken rond cannabis of drugs in het algemeen bij meerderjarigen verloopt eerder op een indirecte manier. Via het informeren en opleiden van intermediairen kunnen zij ook bij meerderjarigen signalen opvangen en deze gerichter oriënteren naar hulp.

In het drugsbeleid van de stad Oostende bleken de integrale en geïntegreerde aanpak van de drugsproblematiek kernprincipes te vormen. Ook in de praktijk geeft de respondent aan veel belang te hechten aan de samenwerking tussen de verschillende actoren van de drie pijlers (preventie, hulpverlening en repressie). Het preventieve luik wordt verzorgd door de stad zelf maar vanaf het moment dat er zich effectief een probleem aanwendt, dient reactief opgetreden te worden. Stad Oostende neemt hierbij, volgens de respondent, de regierol op. De stad kan dit alles wel coördineren maar kan uiteindelijk de oplossing zelf niet uitvoeren. Om die reden is een goede samenwerking met de verschillende actoren volgens de respondent erg van belang. Onderstaand praktijkvoorbeeld illustreert volgens de respondent de manier waarop de kernprincipes uit het beleid in de praktijk tot uiting komen.

“Er werd gesignaleerd dat er op een bepaalde verzamelplaats van jongeren nogal wat cannabis gebruikt werd. Er liepen daar ook kleine kinderen rond (...) Dat wrong dan wel een beetje. De politie heeft daar dan een aantal keer gepatrouilleerd en is dan eigenlijk bij ons met de vraag gekomen van kunnen we daar een keer niet over nadenken? Want ook zij hebben dan de visie van wij willen hier niet puur repressief gaan optreden want je kunt hier iedereen gaan oppakken maar uiteindelijk is dat ook geen oplossing. Dan is dat signaal bij mij terechtgekomen en dan heb ik eigenlijk zowel preventie, hulpverlening en repressie aan tafel gezet en zijn we uiteindelijk tot de oplossing gekomen dat er meer sociale controle werd geïnstalleerd op die plaatsen, dat er daar ook jeugdwerkers aanwezig zijn geweest, dat het ook gesignaleerd werd aan de hulpverlening.” (Int. STADOO)

Het niveau van de lokale politie

In eerste instantie werd gekeken in welke mate *prioriteit gegeven wordt aan de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik*. Er werd door de respondenten aangegeven dat specifiek gerichte acties, controles of interventies om enkel cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik actief op te sporen niet gebeuren. Dit blijkt zowel te gelden ten aanzien van meerderjarigen als minderjarigen. In die zin blijkt de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, althans volgens de respondenten, geen prioriteit te vormen.

“Persoonlijk gebruik, zuiver daarop eigenlijk niets speciaal. Wat er wel zijn bijvoorbeeld zijn gerichte acties. Dat je zegt van kijk we gaan nu een keer dat pand, of die wijk, dat is een probleemwijk, dat gaan we nu een keer hermetisch afsluiten en iedereen die naar binnen gaat controleren. Dat gebeurt wel en dan valt dat daar weer onder. Maar we gaan niet specifiek beginnen rondrijden en zeggen van we gaan nu een keer kijken van wie heeft er nu allemaal een halve gram cannabis op zak.” (Int. 2 POLOO)

Zoals de respondent in bovenstaand citaat aangeeft, kunnen naar aanleiding van signalen van verschillende actoren gerichte acties opgezet worden in scholen, in bepaalde parken, in cafés, etc. Zo wordt er dan voor een bepaalde periode meer gepatrouilleerd in die ruimtes en worden de aanwezigen regelmatig gecontroleerd op drugs.

Politiezone Oostende: Aantal PV's in het jaar 2013	
Bezit en gebruik van cannabis	180
Bezit en gebruik van alle drugs	219
Alle handelingen m.b.t. alle drugs (bezit, gebruik, teelt, verkoop,..)	249

Tabel 3. Aantal PV's politiezone Oostende. Bron: Politiezone Oostende, 2014.

Tabel 3 geeft een aantal cijfergegevens weer van politiezone Oostende. Het aantal PV's (180) die opgesteld werden in het jaar 2013 voor cannabisgebruik en bezit omvatten zowel de klassieke PV's als de VPV's. Door de respondenten werd aangegeven dat de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt. Om dit aan de hand van cijfermateriaal te bevestigen, is het aangewezen om zicht te hebben op het aantal VPV's die werden opgesteld door de politie. De verkregen cijfergegevens maken echter geen onderscheid tussen de VPV's en de klassieke PV's. Wel kan opgemerkt worden dat in verhouding tot het totaal aantal PV's dat opgesteld werd in 2013 door de politie met betrekking tot drugs in het algemeen (249), het aandeel PV's voor bezit en gebruik van cannabis (180) relatief hoog is.

Verder wordt door de respondenten aangegeven dat de gebruikershoeveelheden cannabis binnen de interventiepolitie vastgesteld worden naar aanleiding van onder meer acties naar verdovende middelen in het algemeen of naar andere gerichte acties zoals verkeersacties. Ook naar aanleiding van andere meldingen, zoals overlast of vechtpartijen waarbij dan een fouillering plaatsvindt, worden volgens de respondenten geregeld gebruikershoeveelheden aangetroffen. Verder gebeurt het volgens de respondenten ook dat toevallig op straat, tijdens het patrouilleren, kennis genomen wordt van iemand die cannabis aan het gebruiken is.

Bovendien wordt door de respondenten opgemerkt dat de capaciteit van de politie het niet toelaat om altijd evenveel aandacht te besteden aan en actief te werken rond

cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Ook wordt aangegeven dat dit voor een deel tijdsafhankelijk is.

“Het kan hier druk zijn, het kan hier een beetje kalmer zijn. Wij weten ook bijvoorbeeld dat je in het weekend meer kans hebt voor zoiets dan in de week. We hebben hier ook een uitgangsbuurt. In de week is dat ook rustiger dan in het weekend. We hebben ook specifieke problemen naar dancings toe, die zijn in de week niet open, dus dat verschilt enorm. Maar het is wel zo dat je niet altijd de capaciteit hebt om daar actief aan te werken. Maar vanaf dat we kunnen, als we geen oproepen hebben en we weten bijvoorbeeld die met die auto is daarvoor gekend, en we kunnen, dan zetten we hem wel aan de kant.” (Int. 2 POLOO)

Ook vanwege het beleid dat op parketniveau gevolgd wordt naar aanleiding van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, waarbij slechts een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan het bezit door meerderjarigen van gebruikershoeveelheden cannabis, geven de respondenten aan dat het voor de politie niet aangewezen is om heel veel tijd en middelen te investeren in het actief opsporen van kleine gebruikershoeveelheden cannabis.

“Je staat daar een beetje alleen voor hé als politie als je weet dat dat op het parket ook geen prioriteit is die marihuana. Dus ik denk dat dat een beetje zot is om daar nu massa's tijd in te steken.” (Int. 1 POLOO)

Wat betreft de *vaststelling van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik* door de politie wordt hieronder een onderscheid gemaakt tussen meerderjarigen en minderjarigen.

Wat betreft de meerderjarigen geven de respondenten aan in de praktijk op te treden conform de voorschriften van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Zo geven zij aan een VPV op te stellen in geval van vaststelling van bezit van maximum 3 gram of maximum 1 plant. Dit overigens enkel wanneer er verder geen sprake is van verzwarende omstandigheden of een verstoring van de openbare orde. Wel geeft één respondent hierbij aan dat voor een dergelijke gebruikershoeveelheid ook een klassiek PV kan opgesteld worden. Dit wordt volgens de respondent in de praktijk niet gedaan. De reden die hiervoor aangehaald wordt is de lage vervolgingsprioriteit van het parket die aan dergelijke hoeveelheden gegeven wordt.

“In theorie kan je altijd een klassiek PV opstellen. Maar allé, van het parket uit ook. We hebben soms opleidingen waarbij de magistraten ook zeggen van kijk, het is de laagste prioriteit voor ons, dus je moet daar eigenlijk geen uren werk in steken (...) Als je weet dat het toch niet vervolgd wordt, dan pak je gewoon het simpelste.” (Int. 2 POLOO)

Hoewel uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 blijkt dat dergelijke inbreuken (bezit van max. 3 gram of 1 plant) in principe geen aanleiding geven tot een inbeslagname van de middelen, wordt er volgens de respondenten toch altijd geopteerd om de drugs in beslag te nemen. De reden die hiervoor aangegeven wordt is dat cannabis nog altijd strafbaar is gesteld in de wetgeving.

Na vaststelling van een gebruikershoeveelheid cannabis van minder dan 3 gram of 1 plant worden de drugs volgens de respondenten opgestuurd naar de directeur van de dienst recherche die de drugs dan vernietigt. Het VPV wordt niet opgestuurd naar het parket maar blijft bij de politie zelf. Daarbij neemt het parket enkel kennis van het VPV-nummer en niet van de inhoud.

Wanneer een meerderjarige in het bezit wordt aangetroffen met meer dan 3 gram cannabis of meer dan 1 plant of indien er sprake is van verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde wordt, volgens de respondenten, conform de richtlijn een gewoon proces-verbaal opgesteld. Daarbij wordt volgens de respondenten het PV opgestuurd naar het parket en de aangetroffen hoeveelheid cannabis wordt neergelegd op de griffie.

Een respondent geeft ook aan dat in overleg met het parket afspraken gemaakt kunnen worden. Zo kan bij grote evenementen, waar wellicht een aantal personen gevat zullen worden met cannabis, afgesproken worden dat niet voor iedereen apart een proces-verbaal dient opgesteld te worden maar dat alles vervat wordt in één PV.

“Als we het verwachtende zijn zoals hier die dancefestivals in Oostende, Oostende beach en toestanden, als je daar dan staat, dan weet je dat hé, dat kan 20, 30, 40, 50 man zijn in een uur die plots tegen de lamp lopen (...) En dan hebben wij meestal op voorhand afspraken gemaakt met het parket dat er 1 PV kan opgesteld worden voor de gebruikershoeveelheden cannabis in plaats van 30, 40, PV's.” (Int. 2 POLOO)

Volgens de respondenten worden de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn in de praktijk, bij hen in de ploeg, altijd conform de richtlijn uitgevoerd. Toch kan door de

respondenten niet met zekerheid gesteld worden dat door elke andere politieambtenaar in andere ploegen of zones altijd geverbaliseerd wordt in de vorm van een VPV of PV conform de richtlijn bij de vaststelling van het bezit van een gebruikershoeveelheid cannabis.

“Je hebt geen keuze hé. Je kunt moeilijk zeggen ik ga dat hier nu meepakken naar huis of ‘k ga dat hier nu wegsnijten, dat gaat niet hé, je moet er iets mee doen. Allé wij zijn ook gebonden aan de wettelijke bepalingen, wij kunnen daar niet zelf over beslissen (...) Een politieagent is natuurlijk rechter op de straat hé, maar in feite kun je niet anders dan gewoon doen wat er van je verwacht wordt. Als je dan een hoeveelheid vindt, ja dan is dat pech voor die gast.” (Int. 2 POLOO)

In normale omstandigheden ligt de grenswaarde voor het opstellen van een VPV op maximum 3 gram, bij meer dan 3 gram wordt dan een klassiek PV opgesteld. De praktijk leert dat hier ook flexibel mee omgegaan kan worden. Zo blijkt één respondent aan te geven dat wanneer bijvoorbeeld een hoeveelheid van 3.2 gram cannabis aangetroffen wordt, toch beslist kan worden om een VPV op te stellen in plaats van een gewoon PV. Echter dergelijke situaties blijken zich, volgens de respondent, zelden voor te doen. Meestal wordt genoeg aangetroffen zodat men zeker weet dat een klassiek PV kan opgesteld worden.

“Ja op een 10e van een gram gaan we niet zitten kankeren hé. Maar meestal hebben ze volle zakjes mee en weet je wel dat ze over het aantal gram zitten dat ze mogen mee hebben.” (Int. 1 POLOO)

Ook in de situatie waar slechts een zeer kleine hoeveelheid cannabis wordt aangetroffen bijvoorbeeld 0.2 gram blijkt dat geopteerd kan worden om niet te verbaliseren. Maar ook een dergelijke situatie blijkt zich volgens de respondenten in de praktijk zelden aan te dienen.

Wanneer een minderjarige vervolgens wordt aangetroffen in het bezit van cannabis wordt volgens de respondenten bij elke hoeveelheid geverbaliseerd in de vorm van een klassiek PV. De opdeling tussen VPV en PV wordt hier niet gebruikt. De respondenten geven aan dat het PV vervolgens opgestuurd wordt naar het jeugdparket. Daar wordt dan beslist welke stappen verder ondernomen worden. Ook geven de respondenten aan steeds de ouders van de minderjarige op de hoogte te brengen.

“Altijd de ouders in kennis stellen en de ouders uitnodigen. Maar dat zijn sowieso geen VPV's hé. Dus dat is voor het jeugdparket. Dus een PV opmaken, het zijn dan geen VPV's, maar gewone PV's omdat het minderjarigen zijn.” (Int. 1 POLOO)

Het niveau van het parket

Aangezien de werking verschilt tussen meerderjarigen en minderjarigen wordt ook hier een opdeling gemaakt. Vooreerst wordt in dit deel ingegaan op het praktijkoptreden bij *meerderjarigen* zoals dit naar voren kwam uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur die zich bezighoudt met de drugsdossiers voor meerderjarigen. Daarna volgen de bevindingen over de *minderjarigen* die verkregen werden uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur die zich bezighoudt met de drugsdossiers voor minderjarigen.

Bij de *meerderjarigen* is het zo dat enkel de klassieke PV's aan het parket worden toegestuurd. De situaties met betrekking tot cannabisbezit en gebruik waarbij het PV terechtkomt bij het parket zijn dus de volgende: een meerderjarige die aangetroffen wordt met meer dan 3 gram cannabis of meer dan één plant ofwel een kleinere hoeveelheid maar waar er sprake is van verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde.

Uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 volgt dat aan het bezit, door een meerderjarige, van een hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik, de laagste prioriteit wordt gegeven in het vervolgingsbeleid, uitgezonderd wanneer het bezit gepaard gaat met verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde.¹⁵

De lage vervolgingsprioriteit impliceert volgens de respondent van het parket te Brugge niet zonder meer dat altijd overgegaan wordt tot seponeren van het dossier. Als een PV van kleine gebruikers toekomt op het parket dan wordt, volgens de respondent, ieder dossier afzonderlijk bekeken. Voor de verdere afhandeling van de zaak en stappen die ondernomen worden, wordt door de respondent aangegeven dat het onderscheid tussen problematische gebruikers en niet problematische gebruikers van belang is. Wanneer er geen sprake is van problematisch gebruik wordt door de respondent aangegeven dat inderdaad, omwille van opportuniteitsredenen, de laagste prioriteit aan de vervolging wordt gegeven. Een groot deel van de dossiers wordt dan ook geseponneerd. Er kon geen concreet cijfermateriaal verkregen worden over het aantal dossiers inzake cannabis (gebruik en bezit) waarbij overgegaan wordt tot seponeren.

¹⁵ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

“Dus wat zijn onze mogelijkheden, dus uiteindelijk gewoon seponeren, als de politie een PV opstelt en het is echt eenmalig en die persoon werkt en die wordt met een kleine hoeveelheid aangetroffen en er zijn geen aanwijzingen van dealen dan gaan we daar geen gevolg aan geven.” (Int. MAMEOO)

“Ik bedoel als ik zo’n PV krijg van iemand die zelf zegt ik rook in het weekend af en toe een keer een jointje maar voor de rest functioneert die persoon gewoon, denk ik niet persoonlijk dat ik dat ga vervolgen. Want dat is geen problematisch drugsgebruik. Je kan natuurlijk zeggen vanuit een heel strikte visie, het mag niet en het kan leiden tot problematisch gebruik en het zal toch wel zijn prestaties verminderen, maar wij hebben zodanig veel dossiers dat we dat nu niet kunnen. Zoiets gaat inderdaad de laagste prioriteit krijgen en wat mij betreft ga ik dat niet vervolgen.” (Int. MAMEOO)

De respondent geeft aan dat de situatie anders is wanneer er sprake is van problematisch gebruik. Het inschatten van de mate van problematisch gebruik gebeurt gewoonlijk op basis van het PV. De respondent geeft hierbij aan dat dit niet altijd zo eenvoudig is aangezien een PV vaak slechts beperkte informatie bevat.

“Dat is niet altijd zo gemakkelijk voor ons natuurlijk. Vaak is dat een PV met één paragraafje, we kunnen dat niet altijd goed inschatten. Het gebeurt dat ik een kantschrift zou uitschrijven voor herverhoor en dat ik een keer vraag naar de leefsituatie. Wij kunnen ook, ze noemen dat een moraliteitsonderzoek doen: ga eens na van die persoon hoe zijn gezinssituatie en hoe zijn schoolsituatie is. Dat is vaak via de wijkagent en dan krijg je een beter beeld van die persoon. Op basis waarvan dat je kan beslissen van er is hier een probleem we zouden hem best richting hulpverlening sturen” (Int. MAMEOO)

Doch geeft de respondent aan dat dit niet de bedoeling is en er tevens de capaciteit en ruimte niet voor is om bij elk dossier op deze manier bijkomende informatie te verzamelen. De respondent geeft verder aan dat de inschatting van wat nu wel of niet problematisch gebruik is, afhankelijk is van het dossier. Naast de hoeveelheid cannabis die aangetroffen wordt spelen volgens de respondent andere factoren een rol bij deze inschatting. De antecedenten bijvoorbeeld kunnen een rol spelen bij de beoordeling. In dit verband kunnen de VPV’s die opgesteld worden bij bezit van minder dan 3 gram cannabis volgens de respondent mogelijks ook een rol spelen. Wanneer er meerdere VPV’s zijn opgesteld kan dit ook een rol spelen in de beslissing die de parketmagistraat neemt met betrekking tot het dossier.

“Ik zeg het wij kunnen dat nog altijd gebruiken later hé als we zien dat er toch wel een probleem is, als het al de derde keer is dat hij betrapt wordt met cannabis.” (Int. MAMEOO)

Over het algemeen is er sprake van problematisch gebruik volgens de respondent als iemand op verschillende levensdomeinen niet meer adequaat functioneert ten gevolge van het drugsgebruik en daarmee schade aan zichzelf, anderen en of de maatschappij berokkent.

Indien het dossier niet geseponeerd wordt heeft de parketmagistraat verschillende opties. In geval van problematisch drugsgebruik wordt aangegeven door de respondent dat in eerste instantie een oplossing gezocht wordt in de hulpverlening. In het kader van het opsporingsonderzoek probeert men, waar mogelijk, een problematische drugsgebruiker te oriënteren richting hulpverlening en hem alsnog de kans te geven om aan het drugsprobleem te werken.

“Maar het is maar als we zien dat die persoon door zijn drugsgebruik niet meer functioneert. En dan gaan we dus in kader van het opsporingsonderzoek een vorm van praetoriaanse probatie voorstellen. En dan vragen we aan de politie of die persoon hierin geïnteresseerd is.” (Int. MAMEOO)

In dit verband wordt door de respondent verwezen naar het CLEAN-project. Het CLEAN-project is een samenwerkingsproject tussen de politie, het parket en de drughulpverlening de Sleutel. Het project werd in 2009 opgestart in het gerechtelijk arrondissement Brugge. Via dit project kan men op parketniveau problematische drugsgebruikers doorverwijzen naar de drughulpverlening (De Ruyver et al., 2009, p. 181). Het CLEAN-project is geënt op een gelijkaardig project Proefzorg, opgestart in 2005 op het parket te Gent. Indien de gebruiker ingaat op het voorstel en een traject van begeleiding van maximum 6 maanden goed doorloopt, wordt overgegaan tot seponeren.

Zo veel waar mogelijk wordt volgens de respondent getracht om met het CLEAN-project te werken in geval van problematisch drugsgebruik. De respondent blijkt doorverwijzing naar hulpverlening belangrijk te vinden vanuit de optiek dat de problematiek van drugsverslaving in eerste instantie opgelost dient te raken. Er kon geen cijfermateriaal verkregen worden over het aantal dossiers dat op jaarbasis doorgestuurd wordt naar het CLEAN-project.

“In mijn ogen is dat vaak maar de oplossing hoor een goede hulpverlening. En als dat er niet is, wat is het alternatief, ja een boete of een werkstraf of... Maar daarmee ga je het probleem niet oplossen.”

(Int. MAMEOO)

De respondent haalt hier echter wel een knelpunt aan op vlak van mogelijkheden tot doorverwijzing naar drughulpverlening in Oostende. Hier wordt later nog op teruggekomen (Infra 125, 4.3.)

Aan de andere kant kan de problematische drugsgebruiker beslissen om niet in te gaan op het voorstel tot hulpverlening. Maar ook in de fase van de rechtbank, geeft de respondent aan, wordt vaak geopteerd om de drugsgebruiker alsnog te oriënteren in de richting van hulpverlening.

“Het is wel zo in Brugge proberen we al de kleinere drugszaken voor dezelfde kamer te krijgen. Dus dat je één rechter hebt die altijd die zaken behandelt. En die gaat dan geen gevangenisstraf opleggen. Dat heeft geen enkele zin. Die gaat dan ook proberen via probatie dan, weer bepaalde maatregelen ook weer naar begeleiding toe op te leggen. Dat is dan eigenlijk al de tweede stap, dus ze hebben al de kans gehad in het kader van het opsporingsonderzoek. En de tweede fase is dan in het kader van de strafuitvoering, allé niet strafuitvoering maar van het vonnisgerecht.” (Int. MAMEOO)

Wat betreft de *minderjarigen* vervolgens bleek uit de interviews met de politie dat bij elke hoeveelheid cannabis een klassiek PV opgesteld werd en vervolgens overgemaakt aan het jeugdparket.

In tegenstelling tot wat bleek uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur voor de meerderjarigen, geeft de respondent hier aan dat bij minderjarigen nooit een PV zonder meer onmiddellijk geseponneerd wordt.

“Er komt altijd een reactie op een PV. Dus het is nooit dat een PV bij minderjarigen geklasseerd wordt zonder er iets in te doen. We gaan altijd de opdracht geven aan de politie om verder te verhoren. Om de ouders, minderjarigen opnieuw te verhoren, ... Er is altijd een reactie op.” (Int. MAMIOO)

De respondent geeft aan dat in het kader van het opsporingsonderzoek vervolgens niet enkel informatie verzameld wordt over het drugsgebruik van de minderjarige. De volledige leefsituatie wordt in kaart gebracht. Op basis van het totaalplaatje van gegevens verkregen uit het opsporingsonderzoek wordt dan, volgens de respondent, beslist welk vervolg

gegeven wordt aan het dossier. Ook hier, net zoals werd aangegeven bij de meerderjarigen, wordt volgens de respondent in geval van cannabisgebruik of bezit bij minderjarigen in eerste instantie getracht om te oriënteren richting vrijwillige hulpverlening.

“Op ons niveau proberen we vroeg tussen te komen als wij een signaal krijgen via politie door middel van een PV. En als we zien dat het een eerste gebruik is, experimenteel, gaan we proberen om dat te oriënteren naar een vroeginterventieproject. In Oostende en Brugge noemt het ViDA (...) Dus wij gaan de minderjarigen dat aanbieden via politie. Op vraag van ons gaan we zeggen kijk dat is een project dat wij hebben, we zouden graag hebben dat je je aanmeldt en dat je dat voltooit. Of hij gaat of niet, uiteindelijk kunnen we daar geen consequenties aan verbinden.” (Int. MAMIOO)

ViDA, wat staat voor vroeg interventie drugs en alcohol is een kortdurend psycho-educatief programma binnen CGG Noord-West-Vlaanderen. Het programma richt zich op minderjarigen die beginnend (problematisch) alcohol en of andere drugs gebruiken en wil de jongeren motiveren om hun gebruik te veranderen (Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg, z.d.). De keuze om al dan niet deel te nemen aan het ViDA-project is geheel vrijwillig. Het niet instemmen met de vrijwillige hulpverlening kan volgens de respondent dan ook niet de basis zijn van een beslissing om naar de jeugdrechter te gaan. In de meerderheid van de gevallen is men volgens de respondent wel bereid om deel te nemen en wordt het programma dan ook wel voltooid. Over het aandeel dossiers dat doorgestuurd wordt naar het ViDA-project alsook het aandeel dossiers waarbij het ViDA-project positief doorlopen wordt, kon geen cijfermateriaal bekomen worden.

Als het echter niet om eerste experimenteel gebruik gaat, maar indien sprake is van problematisch gebruik, dan is een vroeginterventie volgens de respondent ook niet meer aangewezen. Ook net als bij meerderjarigen blijkt het criterium van problematisch gebruik een belangrijk uitgangspunt te vormen. Volgens de respondent is de keuze om een zaak wel of niet aanhangig te maken bij de jeugdrechtbank gebaseerd op de mate waarin het gebruik al dan niet problematisch is. Indien blijkt uit de dossierstudie dat inderdaad problematisch gebruik aan de orde is en dat vrijwillige hulpverlening geen oplossing biedt en het jeugdparket bovendien van oordeel is dat dwingende maatregelen noodzakelijk zijn, dan wordt aangegeven door de respondent dat de jeugdrechter zal gevorderd worden. Het is de jeugdrechter die vervolgens autonoom kiest welke maatregel het meest aangewezen is.

Belangrijk ook nog is om de rol van de parketcriminoloog te vermelden van het jeugdparket te Brugge bij drugsdossiers van minderjarigen. Volgens de respondent verleent de parketcriminoloog advies en bijstand aan de magistraten bij de drugsdossiers. Na een grondige dossierstudie te hebben gedaan wordt door de parketcriminoloog een voorstel geformuleerd aan de magistraat over welk gevolg het best gegeven wordt aan een dossier.

2.3.2. Kortrijk

Het niveau van de stad

Ook door de respondent te Kortrijk wordt vermeld dat de drugspreventie in de stad zich focust op zowel de bevolking als op de intermediëren. De nadruk van deze preventieve activiteiten ligt volgens de respondent vooral op een verregaande ondersteuning. Het is de bedoeling om verschillende actoren te ondersteunen en te vormen zodanig dat zij zelf in staat worden gesteld om in de toekomst adequaat op een probleem te reageren. Onderstaand citaat illustreert de werkwijze die volgens de respondent de voorkeur geniet in stad de Kortrijk.

“Eigenlijk kun je het vergelijken met hulp aan derde wereld landen. Je kunt daar zelf een waterput gaan boren of je kunt ze het leren om het zelf te doen. Als je het leert om het zelf te doen, dan is het duurzamer. Het is de bedoeling om meer en meer op die manier te werken.” (Int. STADKO)

‘Fuifbuddies’ wordt door de respondent aangegeven als voorbeeld van hoe gewerkt wordt rond preventie. In dit geval gaat het niet enkel over drugs maar gaat het ruimer. De ‘fuifbuddies’ zijn mensen van jeugdverenigingen of studentenverenigingen die opgeleid worden over hoe ze een fuif kunnen organiseren en hoe ze best kunnen omgaan met allerlei zaken op een fuif. Binnen de opleiding wordt ook ingegaan op drugs. Stel dat iemand plots een joint opsteekt op de fuif, hoe moet daar mee omgegaan worden? Volgens de respondent wordt aan de hand van onder meer rollenspellen hierover in discussie gegaan op een niet oordelende manier. De respondent is ervan overtuigd dat de actieve ondersteunende en begeleidende aanpak naar verschillende instellingen en partners toe meer positieve effecten teweegbrengt dan een louter passieve aanpak zoals bijvoorbeeld het verspreiden van affiches en folders op het niveau van de stad. De respondent geeft hierbij aan dat de sterkte van een campagne er net uit bestaat dat het van alle kanten

uitkomt. Om die reden wordt een campagne beter gevoerd op een ruimer niveau dan het niveau van de stad.

“Ik ben daar ook vanaf gestapt om dingen te doen in een stad, zoals één affichke. Als er dingen zijn van de VAD dan verspreid ik dat. Maar... ik heb ooit eens een onderzoek gelezen van affiches uithangen en wat het effect is en dat is heel heel heel miniem. Ik heb veel liever dat de mensen praten met elkaar en dat ze serieus discussiëren., dat de juiste informatie gegeven wordt om de discussie goed te voeren dan affichkes.” (Int. STADKO)

Verder worden er volgens de respondent ook af en toe zaken aangeboden aan scholen. Stel bijvoorbeeld dat er een interessante toneelvoorstelling is rond cannabis en de school heeft interesse, dan kan deze georganiseerd worden. Het is dus wel mogelijk dat de acties zich specifiek toespitsen op cannabis maar de meeste preventieve activiteiten die plaatsvinden vanuit het stad zijn volgens de respondent dan ook gericht op drugs in het algemeen of zoals bij ‘fuihbuddies’, waar ruimere onderwerpen dan drugs alleen aan bod komen.

Ook hier, net als in Oostende, wordt er door de respondent aangegeven dat preventieve acties zich vooral richten op minderjarigen. Het bereiken van meerderjarigen gebeurt overwegend op een indirecte manier, via intermediairen.

“Een voorbeeld daarvan is organisatie X, die op een bepaald moment geconfronteerd werd met redelijk wat gebruik binnen hun cliënteel en vroegen hoe ze daar moesten mee omgaan. En dan leren wij ook aan hen hoe ze er mee moeten omgaan. Vele keren is het op die manier, heel zelden naar de doelgroep zelf.” (Int. STADKO)

Eerder werd aangegeven dat de integrale en geïntegreerde aanpak van drugs in de stad Kortrijk belangrijk principes zijn in het drugsbeleid. Bij de aanpak van drugs wordt dan ook, volgens de respondent, niet enkel repressief gereageerd maar kunnen verschillende actoren een bijdrage leveren. Politie en justitie, drughulpverlening en drugspreventie vormen volgens de respondent de vaste partners maar vaak moet daar ook buiten getreden worden. Een voorbeeld dat door de respondent aangehaald werd toont de manier waarop dit in de praktijk tot uiting kan komen.

“Neem nu in het park X in Kortrijk zitten we met een drugsproblematiek. Maar dat is niet enkel inderdaad een drugsproblematiek, maar er zijn ook andere zaken. Dus wat gaan we daar doen? Aan de ene kant aanwezigheid van politie maar aan de andere kant, er worden daar redelijk veel spuiten gevonden. Hoe kunnen we nu maken dat er daar niet meer gebruikt wordt, dat het park weer door iedereen gebruikt kan worden? En dan gaan er daar heel andere zaken bijkomen. Dan gaat er zich bezig gehouden worden met parkjes aanleggen, groen onderhoud,... (...) Het kan ook heel structureel zijn als er bepaalde plaatsen zijn, ‘k ga het nu hebben over jongeren, waar jongeren samenkomen om dan drugs te gebruiken om joints te roken: maken dat het verlicht is, maken dat er mensen rondlopen... Dat gaat er ook voor zorgen dat ze daar niet algemeen blijven staan. Zorgen voor sociale controle en allemaal, dat er mensen op spreken.” (Int. STADKO)

Het niveau van de lokale politie

Eerst en vooral werd nagegaan wat de *prioriteit is die gegeven wordt aan de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik*. Beide respondenten geven aan dat specifiek gerichte acties, controles of interventies om enkel cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik actief op te sporen, niet gebeuren. Actieve opsporing van cannabisbezit en gebruik voor persoonlijk gebruik vormt, althans volgens de respondenten, geen prioriteit. Een respondent geeft hierbij aan dat het weinig zin heeft voor de politie om prioritair te werken op dit soort zaken aangezien het parket de laagste vervolgingsprioriteit geeft aan dergelijke inbreuken.

stad Kortrijk: Aantal PV's in het jaar 2013	
Bezit en gebruik van cannabis	181 PV's waarvan 36 VPV's
Bezit en gebruik van alle drugs	224
Alle handelingen m.b.t. alle drugs (bezit, gebruik, teelt, verkoop,..)	291

Tabel 3. Aantal PV's Kortrijk. Bron: Politiezone VLAS, 2014.

Tabel 2 geeft een aantal cijfergegevens weer voor de stad Kortrijk. Door beide respondenten van de politie werd aangegeven dat de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt. Uit tabel 2 blijkt dat slechts 36 VPV's in 2013

werden opgesteld door de interventiepolitie voor cannabisgebruik en bezit in Kortrijk. In die zin blijken deze cijfers aan te sluiten met wat de respondenten aangaven. Wel kan opgemerkt worden dat, in verhouding tot het totaal aantal PV's dat opgesteld werd in 2013 door de interventiepolitie met betrekking tot drugs in het algemeen (291) in stad Kortrijk, het aandeel PV's voor bezit en gebruik van cannabis (181) relatief hoog is. Ook bij de verkregen cijfergegevens voor politiezone Oostende werd dit opgemerkt. Daarnaast blijken er zich grote gelijkenissen voor te doen wat betreft het aantal PV's die opgesteld werden in het jaar 2013 voor cannabisgebruik en bezit. Door de politie in Kortrijk werden 181 PV's opgesteld en in de politiezone Oostende 180 PV's.

Cannabis wordt volgens de respondenten opgenomen onder de bredere noemer drugs of overlast in het algemeen. De meeste acties die ondernomen worden door de politie hebben volgens de respondenten dan ook tot doel om overlast in de brede betekenis tegen te gaan. Drugs en meer specifiek cannabis maken daar dus wel deel van uit, maar overlast moet ruimer gedefinieerd worden dan enkel drugs.

“Wij hebben plaatsen die drugsgevoelig zijn maar het is ruimer dan cannabis alleen. Dus we hebben wel dergelijke plaatsen. Maar je hebt ook wel plaatsen waar er overlast is in het algemeen. Maar de actie is ook niet specifiek gericht naar drugs op zich. Dan wordt dat meegenomen in een grotere noemer. De typische drinkebroers die op een plein zitten en die drinken, de voorbijgangers lastigvallen, cannabis roken, ... Maar het is een bredere context, het is niet specifiek dat wij rond cannabis alleen gaan werken. Het is dan eerder overlast in het algemeen, overlast in een publieke ruimte.” (Int. 2 POLKO)

Eén respondent geeft daarbij aan dat specifieke acties enkel en alleen gericht op cannabis ook niet wenselijk zijn vanuit het idee dat je bij een controle op voorhand niet kunt weten welk soort van drugs zal aangetroffen worden.

“Awel bij iedere actie dat we doen, is dat ook wel op drugs, de meeste ook vooral op drugs. Maar als je nu iemand controleert in het park en het is een actie op marihuana en je treft 10 pillen XTC aan bijvoorbeeld. Het is moeilijk om een actie specifiek te organiseren op marihuana. Dat gebeurt er niet. Maar wel op drugs in het algemeen hé.” (Int. 1 POLKO)

Cannabisbezit of gebruik wordt volgens de respondenten onder meer vastgesteld naar aanleiding van gerichte acties op plaatsen die gevoelig zijn voor overlast. Een voorbeeld van

zo'n actie is VOS, Veilige Omgeving Station, waarbij gepatrouilleerd wordt in en rond de omgeving van het station. De omgeving van het station is slechts één voorbeeld, evengoed kunnen bepaalde parken of pleinen of cafés en andere publieke ruimtes voorwerp uitmaken van dergelijke acties. Volgens de respondenten kunnen verschillende signalen van diverse actoren er de politie attent op maken dat in een bepaald gebied verhoogde controle nodig is. Voorbeelden hiervan zijn de buurtbewoners, de patrouilles naar drugsspuiten, de politie zelf, straathoekwerk, etc. Eerder gericht op minderjarigen dan, is het ook mogelijk dat scholen te kampen krijgen met een drugsprobleem en dat signaleren aan de politie. In dat geval kunnen volgens de respondenten bijzondere acties plaatsvinden waarbij dan extra controles plaatsvinden door de politie rondom scholen.

Verder wordt door de respondenten aangegeven dat het ook mogelijk is dat de interventiepolitie toevallig op straat, tijdens het patrouilleren, kennis neemt van iemand die cannabis aan het gebruiken is. Naar aanleiding van fouilleringen van een ander dossier worden, volgens de respondenten, ook vaak kleine hoeveelheden cannabis in het bezit aangetroffen.

Hierbij kan opgemerkt worden dat de vaststelling van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik door de politie, zoals werd aangegeven door de respondenten, in beide steden gelijkaardig is.

Net zoals de respondenten van de politie in Oostende aangaven, wordt ook hier vermeld dat de beschikbare tijd die de interventiepolitie heeft om controles te doen naar drugs afhankelijk is van de werkdruk en het aantal binnenkomende oproepen.

“Wij zitten in de interventie. Als het gigantisch druk is, als we van het ene naar het andere moeten dan is er natuurlijk geen tijd om te controleren. Dan gaan we ons eigen ook wel, allé hoe moet ik het zeggen, we moeten er natuurlijk voor zorgen dat we onszelf niet platleggen om daarop te focussen voor dan eventueel een paar gram... Je moet natuurlijk zien dat de dienst goed blijft werken. Maar als het rustiger is, hebben we ook meer tijd om te controleren en dan doen we dat wel natuurlijk.” (Int. 1 POLKO)

Tot slot wordt aangegeven door één respondent dat de plaatsen die voorwerp uitmaken van controles ook voor een deel tijdsafhankelijk zijn. Het is dan ook misschien enigszins logisch

dat in een zomerperiode meer gecontroleerd wordt in bijvoorbeeld parken en pleinen dan tijdens de winterperiode.

Wat betreft *de vaststelling van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik* door de politie wordt ook hier een opdeling gemaakt tussen meerderjarigen en minderjarigen.

Wat betreft meerderjarigen geven de respondenten aan om persoonlijk, in de praktijk, bij elke hoeveelheid cannabis te verbaliseren in de vorm van een PV of een VPV conform de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Toch kan ook hier niet met zekerheid gesteld worden dat iedere politieambtenaar zich altijd strikt aan deze voorschriften houdt.

“Nee zeker niet. Ik denk dat dat wel nog gebeurt dat als je een zakje vindt dat ze het gewoon verfrommelen.” (Int. 1 POLKO)

Zo kan bijvoorbeeld geopteerd worden om bij het aantreffen van een kleine hoeveelheid cannabis niet te verbaliseren. Factoren die hierbij volgens de respondent een rol kunnen spelen zijn de werkdruk, de toekomst van de persoon en de manier waarop de persoon zich gedraagt.

Uit de richtlijn volgt dat wanneer een meerderjarige in het bezit wordt aangetroffen van max. 3 gram cannabis of max. 1 plant, dit in principe geen aanleiding geeft tot een inbeslagname van de middelen. Toch geven beide respondenten aan dat in de praktijk altijd gevraagd wordt om de drugs af te staan. Eén respondent geeft hierbij als reden aan dat het bezit van cannabis op de openbare weg verboden is. In 9 op de 10 gevallen wordt volgens deze respondent ook ingestemd om de drugs af te geven. De andere respondent geeft aan iedere hoeveelheid cannabis in beslag te nemen aangezien dit volgens de respondent zo hoort.

“k zeg het hé, al is het minder dan drie gram, ik pak het in beslag en stel een VPV op. Maar de mensen snappen dat niet hé, omdat ze gehoord hebben op tv van het wordt gedoogd.” (Int. 1 POLKO)

Door de respondenten wordt aangegeven dat de cannabis die in beslag genomen wordt in het kader van een VPV vernietigd wordt. Het VPV zelf wordt niet opgestuurd naar het parket maar blijft bij de politie. In die gevallen waar een klassiek PV werd opgesteld verschilt de

werkwijze enigszins. Daar wordt de hoeveelheid cannabis neergelegd op de griffie en wordt het PV opgestuurd naar het parket. Deze werkwijze komt overeen met de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005.

Wanneer een minderjarige wordt aangetroffen in het bezit van cannabis of cannabis aan het gebruiken is, wordt volgens de respondenten in de praktijk altijd overgegaan tot het opstellen van een klassiek PV en tot het verwittigen van de ouders. Het PV wordt daarna bezorgd aan het jeugdparquet.

Zoals eerder vermeld is er in Kortrijk ook een GAS-boete voor het zoekgedrag naar drugs waarbij ook de politie GAS-PV's kan opstellen. In principe kan deze boete bij alle soorten drugs opgelegd worden. In de praktijk, geven de respondenten aan, komt deze GAS-boete voor cannabis weinig voor.

“Ik denk dat het misschien 1 of 2 keer... Ik heb weet van een persoon die echt rondliep en zocht naar joints., dat ze hem wel een boete, een GAS-boete gegeven hebben. Maar ze hebben hem eigenlijk geen geldboete gegeven. We zijn dan samengekomen, ze hebben dan ook aan mij gevraagd van kijk kom een keer af. We hebben dan gebabbeld met die persoon en het kwam er op neer dat die mens zich steendood verveelde. Hij was hier al een tijdje in het land, al 6-7 jaar denk ik en die mocht niet werken. Dus hij was ook geen Belg, had ook geen arbeidskaart. In plaats van een boete hebben we hem georiënteerd naar vrijwilligerswerk waar dat hij zich kon bezighouden met meubels maken en allemaal. En dat was dan ook opgelost.” (Int. STADKO)

Het niveau van het parket

Het beleid inzake drugs op parketniveau verschilt naargelang men meerderjarig of minderjarig is. Ook hier worden beide situaties om die reden afzonderlijk behandeld. Vooreerst wordt in dit deel ingegaan op het praktijkoptreden bij *meerderjarigen* zoals dit naar voren kwam uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur die zich bezighoudt met de drugsdossiers voor meerderjarigen. Daarna volgen de bevindingen over de *minderjarigen* die verkregen werden uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur die zich bezighoudt met de drugsdossiers voor minderjarigen.

Wat betreft de *meerderjarigen* blijkt uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 dat aan het bezit, door een meerderjarige, van een hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik,

de laagste prioriteit wordt gegeven in het vervolgingsbeleid, uitgezonderd wanneer het bezit gepaard gaat met verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde.¹⁶

De respondent van het parket te Kortrijk geeft aan standaard over te gaan tot seponeren bij PV's die uitsluitend betrekking hebben op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Er kon echter geen bevestigend cijfermateriaal verkregen worden.

“Vaak, 99 op 100 wordt het geseponeerd. Alleen cannabis hé. Het is de laagste vervolgingsprioriteit.”
(Int. MAMEKO)

Het is maar als blijkt uit voorgaande meldingen dat er sprake is van een verslavingsproblematiek, die bovendien problematisch is, dat volgens de respondent mogelijks verdere stappen ondernomen worden.

Het onderscheid tussen problematisch en niet problematisch gebruik blijkt ook hier, net zoals uit het interview met de vertegenwoordiger van de magistratuur van het parket te Brugge naar voor kwam, belangrijk te zijn. Problematisch gebruik kan volgens de respondent niet zomaar gekoppeld worden aan een bepaalde hoeveelheid cannabis. Zo geeft de respondent aan dat het perfect mogelijk is dat geseponeerd wordt indien iemand in het bezit wordt aangetroffen met bijvoorbeeld 10 gram cannabis. Dit weliswaar enkel wanneer dergelijke hoeveelheid bedoeld is voor eigen gebruik en er verder geen sprake is van problematisch gebruik. Van problematisch gebruik is volgens de respondent sprake wanneer de verslaving het dagdagelijkse functioneren van het individu verhindert of indien de verslaving voor overlast zorgt.

“Wel als ze vervallen, als ze laten van werken, als ze hun dagdagelijkse gewone activiteit niet meer kunnen doen omwille van de verslaving, dan is het problematisch. Maar een joint per dag kan perfect.” (Int. MAMEKO)

Indien er echt sprake is van problematisch gebruik kan de parketmagistraat ervoor opteren om het dossier voor de rechtbank te brengen met het oog op probatie. Bepaalde voorwaarden worden dan door een rechter opgelegd aan de individuele drugsgebruiker.

¹⁶ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

Echter, in het kader van cannabis gebeurt dit volgens de respondent zeer weinig. Ook hier kon geen bevestigend cijfermateriaal verkregen worden.

Uit het interview met de respondent van het parket te Brugge bleek dat er in de fase van het opsporingsonderzoek in eerste instantie geprobeerd wordt om bij problematische drugsgebruik, de gebruiker te oriënteren richting hulpverlening aan de hand van het CLEAN-project. Uit het interview met de respondent van het parket te Kortrijk bleek de doorverwijzing op parketniveau naar de hulpverlening minder het geval te zijn. In het gerechtelijk arrondissement te Kortrijk is een soortgelijk project als CLEAN dan ook niet voorhanden.

“Wij zijn al heel lang vragende partij maar er zijn geen middelen. We hebben niets, we hebben geen Proefzorg, we hebben geen verkoppelde Sleutel, wij hebben geen dergelijk project. Maar dat zou wel een oplossing kunnen zijn, voor een aantal dossiers.” (Int. MAMEKO).

Ook het feit dat Kortrijk niet echt over een eigen instelling beschikt in het arrondissement zoals de Sleutel, om drugsgebruikers door te verwijzen naar hulpverlening, speelt hier volgens de respondent een rol bij.

“Gent heeft de Sleutel. Wij hebben niets in het arrondissement Kortrijk. Wij kunnen niet zeggen we sturen ze naar daar of naar daar. Wij hebben niets. Dus wij moeten dan andere arrondissementen gaan belasten en die zeggen elk zijn eigen miserie. Wij hebben het Kompas, maar dat is ambulante, een klein beetje residentieel maar ook heel beperkt en die zijn ook geen vragende partij want die zitten ook met wachtlijsten.” (Int. MAMEKO)

Wat betreft de *minderjarigen* is er volgens de respondent in het parket te Kortrijk een duidelijk beleid uitgetekend.

Wanneer een klassiek PV voor cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bij minderjarigen toekomt op het jeugdparquet, zal volgens de respondent nooit standaard overgegaan worden tot seponeren. Dit in tegenstelling tot bij de meerderjarigen, waar aangegeven werd door de respondent dat seponeren de standaardprocedure is bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

In eerste instantie, geeft de respondent aan, wordt het onderzoek gevoerd. Daarbij worden onder meer de verhoren van de ouders en van de minderjarige verzameld. Ook wordt

nagegaan of er reeds sprake is van antecedenten of indien het om een eerste dossier gaat. In het onderzoek wordt volgens de respondent dan ook niet enkel alleen informatie verzameld over het drugsgebruik.

“Je kunt dat niet geïsoleerd bekijken. Het is iets anders dan diefstal ook hé. Dat ga je meer geïsoleerd bekijken dan dat je drugsgerelateerde feiten gaat bekijken. Dat ga je echt meer in de context plaatsen van wat is daar de oorzaak van en hoe marcheert het op school en thuis en ...” (Int. MAMIKO)

Op basis van de informatie die verzameld werd, wordt volgens de respondent dan een beslissing gemaakt over welk vervolg gegeven wordt aan het dossier. Indien het om een eerste miniem feit gaat en op basis van de informatie uit het onderzoek blijkt dat de situatie niet ernstig is, dan zal volgens de respondent overgegaan worden tot seponeren. Het seponeren kan al dan niet, afhankelijk van het dossier, gekoppeld worden aan een waarschuwingsbrief of een herinnering aan de wet.

Indien men volgens de respondent van oordeel is dat seponeren in een bepaald dossier niet geschikt is en men wil de minderjarige liever doorverwezen zien naar de hulpverlening, dan wordt de minderjarige al dan niet samen met zijn ouders opgeroepen om een oriënterend gesprek te hebben met de parketcriminoloog. In dergelijk gesprek wordt de houding van de minderjarige en zijn vertegenwoordigers ten opzichte van de feiten besproken en wordt ook bijkomende informatie verzameld over de context van de minderjarige (stad Kortrijk, z.d.). Afhankelijk van wat uit het oriënterend gesprek naar voor komt, kan volgens de respondent geopteerd worden om de minderjarige al dan niet naar de vrijwillige hulpverlening door te verwijzen.

“Stel dat uit dat gesprek blijkt, de jongere is gemotiveerd, wil iets doen aan het probleem, is bereid om hulpverlening te aanvaarden, dan kunnen we hem doorsturen naar de vrijwillige hulpverlening.” (Int. MAMIKO)

Zo vroegtijdig mogelijk ingrijpen, de vrijwilligheid maximaliseren en de verantwoordelijkheid bij de minderjarige zelf leggen om iets aan het probleem te doen, worden aangegeven als belangrijke principes in het beleid. Het laatste principe, namelijk de minderjarige verantwoordelijkheid laten opnemen komt ook tot uiting in de ‘gentleman’s agreement’ die ontwikkeld werd op het jeugdparket te Kortrijk.

“Wij werken hier met een ‘gentleman’s agreement’, dat is eigenlijk een contract dat niet bindend is. Als parket kunnen wij niemand iets opleggen. Dus wat doen we? We werken met dat contract waarbij de jongere zich eigenlijk verbindt om vrijwillig hulpverlening te aanvaarden. Omdat we dan echt iets op papier hebben. Dat kan zijn naar het Kompas, Kompas ambulans, het circuit of crisishulp aan huis. De bedoeling is dat de minderjarige zegt van kijk ik verbind mij ertoe om vrijwillig mijn problematiek aan te pakken.” (Int. MAMIKO)

Uit het interview met de respondent van het parket te Brugge bleek dat in geval van experimenteel drugsgebruik, minderjarigen werden doorverwezen naar het vroeginterventieproject ViDA. Dit project strekt zich enkel uit tot regio Noord-West-Vlaanderen waar Kortrijk dus geen deel van uit maakt. Wel wordt door de respondent van het parket te Kortrijk een soortgelijk vroeginterventieproject vermeld namelijk 't Circuit. Daar kan men minderjarigen in geval van experimenterend druggebruik naartoe verwijzen. Verder geeft de respondent aan dat er voldoende hulpverleningsdiensten in de regio aanwezig zijn om minderjarigen naartoe te sturen.

“Circuit dat is vroeginterventie. En meestal gaan we naar daar doorverwijzen, zeker bij experimenterende jongeren. Naar het Kompas gaan we doorsturen als er wel sprake is van meer dan experimenteren maar de jongere bereid is om iets aan het probleem te doen. Wanneer het een crisissituatie is, kunnen we Kompas crisishulp aanbieden. En als dat allemaal niet meer lukt, dan zitten we al niet meer in het luik van de vrijwillige hulpverlening maar dan zitten we op de jeugdrechtbank en daar hebben we Clean Up (...) Ik vind dat we redelijk veel diensten hebben.” (Int. MAMIKO)

Door de respondent wordt aangegeven dat zoveel waar mogelijk getracht wordt om te werken met vrijwillige hulpverlening. Verder wordt aangegeven dat bij de meerderheid van de dossiers die doorgestuurd worden naar de vrijwillige hulpverlening, er later geen nieuwe drugsgelateerde PV's meer binnenkomen op het parket. Er konden echter geen statistieken verkregen worden die deze uitspraak kunnen bevestigen.

“Van al de gentleman’s agreements die we opgemaakt hebben, is er misschien 5% dat nog terugkomt, die opnieuw feiten pleegt. Natuurlijk, je weet niet of die mensen dat nog goed doen, het is alleen maar hetgeen wat binnenkomt waar wij zicht op hebben hé. Dus wij krijgen natuurlijk maar het topje van de ijsberg. Maar onze ervaring leert, diegene die we doorsturen naar de vrijwillige hulpverlening, die zien we niet meer terug, de meesten toch niet.” (Int. MAMIKO)

Echter het vrijwillig karakter impliceert dat de minderjarige zelf bereid en gemotiveerd moet zijn om het probleem aan te pakken. Er zijn ook gevallen waar vrijwillige hulpverlening geen afdoende oplossing kan bieden voor het probleem. De respondent geeft hierbij aan dat wanneer de parketcriminoloog en de magistraten van oordeel zijn dat problematisch en hardnekkig drugsgebruik aan de orde is en er bovendien weerstand geboden wordt om vrijwillige hulpverlening te aanvaarden, er geopteerd kan worden om de jeugdrechter te vorderen.

In dit verband is ook het project Clean Up noemenswaardig. Clean Up is een ambulante programma op het niveau van de jeugdrechtbank voor jongeren met een hardnekkige drugsproblematiek die niet gemotiveerd zijn om te stoppen. Het project loopt zowel in het arrondissement Kortrijk als Ieper (VZW Oranjehuis, z.d.). In het arrondissement Brugge is dergelijk programma niet voorhanden. Indien parketcriminoloog en magistraat van oordeel zijn dat de minderjarige in aanmerking komt voor het project Clean Up, wordt gevraagd aan de jeugdrechter om dit in overweging te nemen. De jeugdrechter beslist nog altijd autonoom maar in de praktijk blijkt dat dergelijk programma, na te zijn voorgesteld op parketniveau, in de meeste gevallen ook effectief opgelegd wordt door de jeugdrechter. Concreet cijfermateriaal dat dit bevestigt kon niet verkregen worden.

Uit dit alles blijkt dat de parketcriminoloog ook hier een belangrijke rol speelt. Anders dan in het parket te Brugge, is er in het parket te Kortrijk een specifieke parketcriminoloog om enkel en alleen de drugsdossiers te behandelen. De rol van de parketcriminoloog bestaat eruit om in elk dossier van minderjarigen een tweeledig advies te formuleren voor de behandelende parketmagistraat: enerzijds een voorstel met betrekking tot de afhandelingsmodaliteit en anderzijds een voorstel inzake de (drug) hulpverlening die op dat moment aangewezen is voor de minderjarige (Stad Kortrijk, z.d.).

2.3.3. Discussie

Wat betreft het praktijkoptreden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik op **het niveau van de stad** kan geconcludeerd worden dat, hoewel er in beide steden op beleidsniveau geen specifiek beleid gericht is op cannabis, er in de praktijk toch wel aandacht blijkt uit te gaan naar het middel cannabis. Dit blijkt enerzijds op een directe manier tot uiting te komen bijvoorbeeld aan de hand van een cannabiscampagne die

ontwikkeld werd en anderzijds op een meer indirecte manier, als onderdeel van vormingen bijvoorbeeld. Het bieden van ondersteuning en vorming aan diverse actoren blijkt, althans op basis van de interviews, in beide steden een belangrijk werkprincipe te vormen. Uit de interviews met de respondenten blijkt dat de voorkeur voor dergelijke werkwijze misschien wel nog iets meer prominent aanwezig is in de stad Kortrijk. Waar de respondent van de stad Kortrijk aangaf niet overtuigd te zijn van de effectiviteit van campagnes enkel op het niveau van de stad, is men in Oostende misschien nog wat meer overtuigd van de preventieve werking hiervan. Dit aangezien recentelijk nog een campagne ontwikkeld werd voor cannabis. Ook bleek dat aan de integrale aanpak van drugs, die een samenwerking tussen verschillende actoren beoogt, veel belang wordt gehecht door de respondenten uit beide steden. In de praktijk blijken dan ook bepaalde projecten te ontstaan die een samenwerking tussen diverse pijlers inhouden. Een concreet voorbeeld waar hulpverlening en repressie voor een stuk met elkaar gaan samenwerken is het project ViDA in Oostende of soortgelijk project 't Circuit waar men in Kortrijk op beroep kan doen.

Op **het niveau van de lokale politie** werd door alle respondenten aangegeven dat de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt. Belangrijk wel is om dit te kaderen in de context. Het is misschien wel enigszins logisch dat de politie geen prioriteit geeft aan inbreuken waaraan het parket slechts een lage vervolgingsprioriteit toekent.

In de studie van Nolin en Kenny (2002) werd vastgesteld dat er tussen Canadese provincies en ook zelfs binnen eenzelfde provincie verschillen konden vastgesteld worden wat betreft het aantal gerapporteerde incidenten van cannabisbezit. Op basis van het cijfermateriaal dat verkregen werd van beide politiezones in deze meesterproef, kan geconcludeerd worden dat deze vaststelling niet bevestigd wordt. Integendeel, grote gelijkenissen blijken zich voor te doen wat betreft het aantal PV's die opgesteld worden voor cannabisgebruik en bezit.

De wijze waarop cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in de praktijk het vaakst vastgesteld wordt, althans volgens de respondenten, blijkt in beide steden gelijkaardig te zijn. Dit blijkt eerder op een onrechtstreekse manier te gebeuren: toevallig, naar aanleiding van fouilleringen bij andere dossiers. Deze constatering blijkt overeen te komen met de bevindingen uit het onderzoek van May et al. (2002) in Wales en Engeland alsook van Ballota

et al. (2002) in de landen van de Europese Unie. Ook zij vonden dat de vaststelling van cannabis door politieambtenaren voornamelijk op een indirecte manier gebeurt.

In de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 worden voorschriften weergegeven met betrekking tot de politionele registratie bij het aantreffen van kleine hoeveelheden cannabis bij meerderjarigen. Conform deze richtlijn geeft het opstellen van een VPV in principe geen aanleiding tot inbeslagname. Toch geven alle politieambtenaren uit beide steden aan altijd afstand te vragen van de drugs alsook geven drie respondenten aan deze hoeveelheid ook daadwerkelijk altijd in beslag te nemen.

Verder gaven de bevroegde politieambtenaren uit beide steden aan zelf altijd te registreren conform de voorschriften uit die richtlijn. Toch bleek dat niet met zekerheid kon gesteld worden dat elke andere politieambtenaar in andere ploegen of zones zich altijd strikt aan deze voorschriften houdt. Hierbij kan men echter de vraag formuleren of het inderdaad wel zo is dat de respondenten altijd registreren conform de voorschriften. Mogelijks durft men dit ook niet toegeven en uit men sociaal wenselijke antwoorden of projecteert men de situatie op anderen. Dit kan men natuurlijk nooit met volle zekerheid weten, maar gezien de gevoeligheid van dit onderwerp is dit echter niet uit te sluiten. In dit verband kan ook verwezen worden naar Burris et al. (2004, p. 131). Zij spraken over de discretionaire bevoegdheid van politieambtenaren. Het is volgens deze auteurs mogelijk dat er een discrepantie bestaat tussen hoe men in theorie verwacht wordt te reageren conform wetgeving en richtlijnen en anderzijds hoe men daadwerkelijk in de praktijk reageert. Ook uit ander onderzoek van Ballotta et al. (2002) blijkt dat, hoewel wettelijk gezien politieambtenaren in België niet beschikken over discretionaire ruimte, zij in de praktijk wel degelijk over dergelijke ruimte beschikken en deze ook aanwenden. Een andere studie van May et al. (2002) kwam tot de bevinding dat heel wat politieambtenaren aangaven ooit informeel te hebben gehandeld in geval van vaststelling van het bezit van kleine hoeveelheden cannabis. De politieambtenaren gaven daarbij aan iedere situatie af te wegen ten opzichte van de verdiensten. Het gedrag van de gebruiker en het al dan niet hebben van een strafblad zijn factoren die hierbij mogelijks een rol spelen. Ook in het onderzoek van deze meesterproef werden een aantal factoren genoemd die mogelijks een rol kunnen spelen voor het niet overgaan tot registratie bij vaststelling van een kleine hoeveelheid cannabis. Net als in het onderzoek van May et al. (2002) werd het gedrag van de persoon

vernoemd. Verder werd ook nog de werkdruk en de toekomst van de persoon aangegeven. Niettegenstaande stelt het onderzoek van Ballotta et al. (2002) in België een relatief hoge tendens vast om formeel actie te ondernemen door politieambtenaren in geval van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Met inachtnaam van de opmerking die hierboven geformuleerd werd, gaven de verschillende respondenten van deze meesterproef inderdaad aan persoonlijk altijd formeel te registreren. Tot slot gaven alle politieambtenaren aan over te gaan tot het opstellen van een klassiek PV bij het aantreffen van cannabis bij een minderjarige. Bij minderjarigen blijkt het idee om in de praktijk af te wijken van het officiële beleid minder te spelen.

Wat betreft **het niveau van het parket**. Eerst wordt ingegaan op de situatie bij *meerderjarigen*.

Uit zowel het interview met de parketmagistraat van het parket te Brugge alsook van het parket te Kortrijk blijkt dat aan cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, conform de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven. In de praktijk komt dit erop neer dat in een groot deel van de gevallen overgegaan wordt tot seponeren. Dit correspondeert met de bevindingen uit het onderzoek van Ballotta et al. (2002) waarbij vastgesteld werd dat bij bezit van kleine hoeveelheden cannabis voor persoonlijk gebruik, het OM in België gewoonlijk overgaat tot het seponeren van de zaak.

Het criterium van al dan niet problematisch gebruik wordt door beide respondenten belangrijk geacht voor het verdere vervolg dat gegeven wordt aan het dossier. Een verschil in mogelijkheden om vervolg te geven aan dossiers waar problematisch gebruik aan de orde is blijkt zich echter tussen beide parketten voor te doen. In het parket te Brugge gaf de respondent aan om in eerste instantie, in de fase van het opsporingsonderzoek, te proberen om de problematisch druggebruiker te oriënteren richting hulpverlening aan de hand van het CLEAN-project. Dit project is geënt op het project Proefzorg dat in 2005 werd geïmplementeerd in het gerechtelijk arrondissement te Gent en kan gezien worden als een vorm van praetoriaanse probatie (De Ruyver et al., 2008, p. 181). In tegenstelling tot het gerechtelijk arrondissement Brugge is dergelijk project in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk niet voorhanden. Ingeval van problematische cannabisgebruik kan het dossier eventueel wel voor de rechtbank gebracht worden met het oog op probatie maar deze

situatie blijkt zich volgens de respondent in de praktijk zelden voor te doen. Het feit dat in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk een dergelijk samenwerkingsproject tussen justitie en (drug) hulpverlening niet geïmplementeerd is, blijkt ervoor te zorgen dat er een discrepantie bestaat tussen beide gerechtelijke arrondissementen wat betreft de mogelijkheden op vroegtijdige doorverwijzing naar hulpverlening. Wel dient hierbij opgemerkt te worden dat de persoonlijke visie van de respondent van het parket te Brugge is dat een drugsprobleem vaak maar opgelost kan worden met een goede hulpverlening. Daarom dat ook, zoveel waar mogelijk, door de respondent geopteerd wordt om door te verwijzen naar hulpverlening. Er dient hier dan ook rekening gehouden te worden met het feit dat het mogelijk is dat andere vertegenwoordigers van de magistratuur die visie misschien niet delen en mogelijks andere afhandelingsmodaliteiten verkiezen. Zomaar concluderen dat de oriëntatie richting hulpverlening in het gerechtelijk arrondissement Brugge op parketniveau door de aanwezigheid van het CLEAN-project sterker is dan dit het geval is in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk, is daarom niet mogelijk en dient onderworpen te worden aan verder onderzoek.

Vervolgens wordt nog even stilgestaan bij het praktijkoptreden op parketniveau bij *minderjarigen*. Hoewel de specifieke implementatie van het jeugdparquetbeleid te Brugge en te Kortrijk op een aantal (kleine) punten bleek te verschillen, kan geconcludeerd worden dat, volgens de respondenten, het zo vroegtijdig mogelijk interveniëren in geval van drugsgebruik bij minderjarigen de rode draad vormt in beide jeugdparketten. Indien niet overgegaan wordt tot seponeren, blijkt doorverwijzing naar hulpverlening volgens de respondenten in beide jeugdparketten de meest aangewezen maatregel te zijn in geval van drugs- of cannabisgebruik bij minderjarigen. Dat de minderjarige van zijn drugsprobleem afgeraakt blijkt uit de interviews het belangrijkste doel te vormen. In eerste instantie werd aangegeven door beide respondenten dat men dit doel probeert te bereiken via vrijwillige hulpverlening. Indien dit niet lukt, eventueel met tussenkomst van de jeugdrechter. In tegenstelling tot het jeugdparquet te Brugge, is er in het jeugdparquet te Kortrijk een parketcriminoloog aanwezig die zich uitsluitend bezighoudt met de drugsdossiers. De rol die de parketcriminoloog in het jeugdparquet te Kortrijk opneemt bij drugsdossiers blijkt dan ook iets actiever te zijn dan in het jeugdparquet te Brugge. Dit blijkt onder meer uit het oriënterend gesprek dat tot het takenpakket van de parketcriminoloog te Kortrijk behoort. Verder blijkt dit ook uit de

gentleman's agreement op het parket te Kortrijk, wat eigenlijk een niet-bindende schriftelijke overeenkomst is tussen de parketcriminoloog en de minderjarigen. Mogelijks kan door de aanwezigheid van een parketcriminoloog uitsluitend voor drugsdossiers in het parket te Kortrijk meer aandacht besteed worden aan drugsdossiers dan het geval is in het parket te Brugge. Wel gaf de respondent van het jeugdparquet te Brugge aan dat met de komst van de parketcriminoloog in 2006 meer ruimte is om goede aandacht te besteden aan de drugsdossiers. Tot slot, anders dan in het gerechtelijk arrondissement te Brugge, is er in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk op het niveau van de jeugdrechtbank het project Clean Up geïmplementeerd.

Op parketniveau kan geconcludeerd worden dat, zowel bij meerderjarigen als bij minderjarigen, het idee van doorverwijzing naar hulpverlening in geval van (problematisch) drugsgebruik een belangrijke plaats inneemt en verkozen wordt boven een strafrechtelijke sanctie. Dit correspondeert met het idee uit de federale beleidsnota drugs van 2001 die een belangrijke plaats aan preventie en hulpverlening toekent en ervoor pleit om het strafrecht slechts als 'ultimum remedium' aan te wenden (Balthazar et al., 2004, p. 138). In dit verband kan ook verwezen worden naar het onderzoek van Ballotta et al. (2002) dat vaststelt dat bij de meeste lidstaten van de EU, het voltooien van de vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik niet het gewenste doel is. De vaststelling dat repressief optreden door middel van het strafrecht geen afdoende oplossing kan bieden voor de problematiek van het drugsgebruik leidt ertoe dat op justitieel niveau gezocht wordt naar doorverwijzingsmogelijkheden op vlak van hulpverlening (Colman et al., 2011, p. 13). Concreet komt dit in beide gerechtelijke arrondissementen tot uitdrukking aan de hand van verschillende samenwerkingsprojecten tussen justitie en (drug) hulpverlening zoals het CLEAN-project voor meerderjarigen in het gerechtelijk arrondissement te Brugge en het Clean Up project voor minderjarigen in het gerechtelijk arrondissement te Kortrijk.

Hoofdstuk 3: Resultaten en discussie: ‘De beoordeling van het optreden’

De tweede onderzoeksvraag heeft als doel om de houding ten aanzien van het wetgevend kader, het lokaal beleid alsook het praktijkoptreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in kaart te brengen. Het onderscheid dat in het vorige hoofdstuk gemaakt werd tussen beide steden is hier minder van belang. Eerder worden de resultaten per groep van informatiedragers (stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur) weergegeven. Ter afsluiting van dit hoofdstuk volgt nog een discussie.

Aangezien bij deze onderzoeksvraag geen opdeling gemaakt wordt per stad, maar eerder gekeken wordt naar de beoordeling van de drie soorten verschillende informatiedragers, wordt ook voorzien in een andere weergave wat betreft de achtergrondinformatie van de respondenten. Niet meer per stad, maar afhankelijk van hun functie werd aan ieder interview een nummer toegekend.

3.1. Beoordeling door stadsambtenaren

Eerst en vooral werd bij de respondenten gepeild naar hun beoordeling van de wetgeving en het beleid rond cannabis aan de hand van vier criteria: de duidelijkheid, de haalbaarheid, de aanvaardbaarheid en tot slot de effectiviteit. Deze resultaten worden hieronder achtereenvolgens besproken.

In eerste instantie werd aan de stadsambtenaren gevraagd of zij de huidige wetgeving en beleid rond cannabis **duidelijk** vinden.

Beide stadsambtenaren (Int. 1 STAD, Int. 2 STAD) geven aan dat de voorschriften uit de wetgeving en het beleid rond cannabis, voor zowel meerderjarigen als minderjarigen, voor hen persoonlijk duidelijk zijn. Toch bemerkt één respondent dat de voorschriften bij meerderjarigen voor de respondent niet altijd en overal even duidelijk zijn.

“Goh, voor mij zijn ze duidelijk, maar als ik naar Gent ga dan weet ik het niet meer. Het is afhankelijk van het gerechtelijk arrondissement hoe dat ze geïnterpreteerd worden.” (Int. 2 STAD)

De vraag of de regelgeving omtrent cannabis duidelijk is voor de bevolking werd door beide stadsambtenaren negatief beantwoord. Zij geven aan op te merken dat heel wat

misverstanden bestaan bij de bevolking over wat nu wel of niet kan of mag. Dit zowel bij minderjarigen als meerderjarigen. Ook geeft één respondent (Int. 1 STAD) aan dat ook bij intermediëren er onduidelijkheid blijkt te bestaan. Vooral toch bij minderjarigen wordt opgemerkt dat zij niet altijd een goed zicht blijken te hebben op de regelgeving omtrent cannabis.

“Ja dat er daar toch heel wat misverstanden eigenlijk rond ontstaan. We merken dat eigenlijk ook heel sterk bij de jongeren zelf. Heel wat jongeren gaan ervan uit dat je wiet mag gebruiken, dat je dat in je bezit mag hebben terwijl dat wij dan wel moeten gaan zeggen van eigenlijk klopt dat niet, het is nog altijd illegaal. Ook voor meerderjarigen blijft het in principe illegaal.” (Int. 1 STAD)

Naast het feit dat de interpretatie per gerechtelijk arrondissement kan verschillen, wijst één respondent (Int. 2 STAD) op een aantal onduidelijkheden die uit de regelgeving voortvloeien. Uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 blijkt dat aan het bezit van één geteelde cannabisplant bij een meerderjarige, de laagste vervolgingsprioriteit wordt gegeven. Wel enkel indien dit niet gepaard gaat met verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde. Uit de richtlijn zou men dus in principe kunnen afleiden dat wanneer een meerderjarige één geteelde plant thuis heeft staan, dit ‘gedoogd’ wordt. Het gebruik van cannabis in het bijzijn van een minderjarige wordt in de richtlijn aangegeven als verzwarende omstandigheid. Betekent dit dan dat wanneer een minderjarige in de buurt is, er geen plant aanwezig mag zijn of wordt hier enkel bedoeld dat men geen cannabis mag gebruiken in het bijzijn van een minderjarige?

Begrippen zoals ‘in het bijzijn van de minderjarige’ of ‘het bezit van cannabis in de onmiddellijke omgeving van een onderwijs of gelijksoortige instelling’ zijn volgens deze respondent onvoldoende precies en duidelijk gedefinieerd en laten op die manier een te grote beoordelingsvrijheid over aan politieambtenaren.

Verder wordt door de respondent ook gewezen op het feit dat cannabis onvoldoende gedefinieerd is. De Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 heeft het over maximum 3 gram cannabis maar definieert verder cannabis niet.

“Allé hoe zit het met hashish? Drie gram hash of drie gram cannabis, maakt dat een verschil uit?” (Int. 2 STAD)

De vraag of de voorschriften bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, zoals ze volgen uit de wetgeving en de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, **haalbaar** zijn in functie van tijd en middelen (bij minderjarigen: telkens een PV opstellen en naar het jeugdparket en bij meerderjarigen de voorschriften conform de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005) is gezien de functie van de stadsambtenaren niet relevant.

Het volgende thema betreft de mate waarin de respondenten het huidige opsporings- en vervolgingsbeleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik **aanvaardbaar** vinden. Eerst wordt ingegaan op de situatie ten aanzien van meerderjarigen. Hier werd dus gepeild naar de aanvaardbaarheid van de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005.

Eén respondent (Int. 1. STAD) geeft aan als stadsambtenaar niet in de positie te zijn om uitspraken te formuleren en een mening te uiten over de aanvaardbaarheid van het opsporings- en vervolgingsbeleid alsook over beleidskeuzes in het algemeen. Dit is een taak die volgens de respondent aan de beleidsmakers toekomt. De stadsambtenaar wordt volgens de respondent geacht neutraal te zijn en te werken binnen het kader dat aan hem of haar opgelegd werd.

De andere respondent (Int. 2 STAD) geeft ook aan dat het als stadsambtenaar niet toekomt om het beleid te bepalen. Volgens de respondent gaat het er in eerste instantie om, voor welk opsporingsbeleid of vervolgingsbeleid van cannabis er ook gekozen wordt, dat de richtlijnen die eruit volgen duidelijk en transparant dienen te zijn. Op dat vlak zijn er in het huidige opsporings- en vervolgingsbeleid volgens de respondent enkele aandachtspunten te formuleren.

De Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 maakt een onderscheid tussen twee vormen van politionele registratie naargelang de hoeveelheid cannabis (uitgedrukt in gram) die men bij meerderjarigen in het bezit aantreft. Volgens de respondent heeft het geen zin om hoeveelheden cannabis in gram uit te drukken. De reden die de respondent hiervoor aanhaalt is dat cannabis niet zomaar te herleiden is tot één standaard product. Zo zijn er verschillende soorten die variëren wat betreft hun THC-gehalte.

“Iedereen die iets weet van cannabis of van andere drugs weet dat de ene wiet de andere niet is. Je kunt daar geen grammen opzetten en je kunt ook niet beginnen met kijk van zoveel % THC moet je toch wel oppakken want dat kun je niet controleren.” (Int. 2 STAD)

Ook het feit dat je nergens een hoeveelheid van drie gram cannabis ‘legaal’ kunt kopen maakt dat het aantal niet controleerbaar is en om die reden heeft het volgens de respondent dat ook geen nut heeft om te werken met aantallen uitgedrukt in gram.

“In Nederland kan dat werken omdat ze dan naar de coffeeshop gaan en ze kunnen maar een beperkt aantal gram kopen per persoon. Maar daar zit het dan, hier kun je het niet kopen. Dus waarom zou je dan een bepaald aantal gram toelaten? Dat heeft geen zin.” (Int. 2 STAD)

De richtlijn geeft verder aan dat aan het bezit van één geteelde cannabisplant de laagste vervolgingsprioriteit wordt gegeven. Ook hier laat de richtlijn volgens de respondent aan duidelijkheid te wensen over.

“Eén plant? Als je een beetje een goede tuinier bent, dan kun je daar een plant zetten van 5 meter hoog, als je een slechte bent, dan ééntje van 10 centimeter? En één plant per persoon? Als je met zes in huis woont, wil dat dan zeggen dat je zes planten mag hebben?” (Int. 2 STAD)

Wat betreft het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bij minderjarigen zijn beide respondenten van oordeel dat het een goede zaak is dat er altijd een reactie volgt in de vorm van een PV en dat de ouders verwittigd worden bij de vaststelling van bezit of gebruik van cannabis. Volgens één respondent (Int. 2 STAD) vervult het verwittigen van de ouders dan ook een belangrijke en preventieve functie: door het in kennis stellen van de ouders krijgen de ouders de kans om actie te ondernemen en een vorm van sociale controle uit te oefenen. Verder wordt aangegeven dat reageren op cannabisgebruik en bezit voor minderjarigen van belang is vanuit het idee dat cannabisgebruik bij minderjarigen een nefaste impact kan hebben op de verdere ontwikkeling.

De volgende vraag betreft de vraag naar de **effectiviteit van de drugswetgeving en beleid**

Eén respondent (Int. 2 STAD) geeft aan dat het doel van een wet dient te zijn dat alles duidelijk is zodanig dat alles goed kan verlopen en dat alle actoren hun werk op een adequate manier kunnen uitvoeren. Een richtlijn moet daarbij voor vergemakkelijking

zorgen. Volgens de respondent laat de huidige cannabiswetgeving en beleid voor meerderjarigen daar te wensen over.

Volgens de andere respondent (Int. 1 STAD) zijn de misverstanden omtrent de wetgeving en het beleid rond cannabis niet bevorderlijk voor de reductie van het drugsgebruik. Dit is nochtans één van de doelen van de drugswetgeving en het drugsbeleid.

Na de beoordeling van de wetgeving en het beleid rond cannabis werd gevraagd aan de respondenten hoe zij de concrete toepassing van het cannabisbeleid in de praktijk ervaren.

Eerst en vooral werd gepeild naar de houding van de stadsambtenaren ten aanzien van de prioriteit die gegeven wordt aan de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. In beide steden kwam uit de interviews met de respondenten van de politie naar voor dat dit geen prioriteit blijkt te vormen. Beide stadsambtenaren geven aan zich te kunnen vinden in deze visie en geven aan tevreden te zijn met de huidige inzet van de politie, rekening houdend met de mogelijkheden en middelen waarover de politie beschikt.

“Ja, ik ben tevreden over de samenwerking met de politie. Dat is zeker. Als het nodig is gaan ze daar zeker op inzetten, met de middelen die ze hebben natuurlijk. Je kunt niet verwachten dat ze een hele dag in een park rondhangen. Dat gaat niet. Het zijn aanvullende acties ook.” (Int. 2 STAD)

Een respondent geeft aan vooral zicht te hebben op de werking van de recherche en minder op de werking van de interventie of wijkpolitie.

“Goh ik denk dat de drugsrecherche, je moet eerst en vooral heel goed beseffen dat die mensen ongelofelijk overbevraagd worden. Dat is echt heel belangrijk om te benadrukken. Want die mensen krijgen ongelofelijk veel tips, veel vragen binnen (...) Dus ik snap hen wel in hun visie van we leggen de nadruk echt op die grote dealers omdat je daar op termijn denk ik wel meer mee kunt bereiken.” (Int. 1 STAD)

Ook werd reeds vermeld dat in één stad een GAS-boete bestond naar het ‘zoekgedrag naar drugs’. De stadsambtenaar van de stad Kortrijk is van mening dat de GAS-boete positief kan zijn in die zin dat het een bijkomende maatregel is die er eventueel toe kan leiden dat problematische gebruikers van drugs in het algemeen geholpen worden. In dit verband kan verwezen worden naar het voorbeeld dat eerder gegeven werd van een persoon die een

GAS-boete opgelegd kreeg en georiënteerd werd richting vrijwilligerswerk (Supra 87, 2.3.2.). Deze GAS-boete komt volgens de respondent in de praktijk niet zo vaak voor bij cannabis.

3.2. Beoordeling door politieambtenaren

Net zoals bij de beoordeling door de stadsambtenaren, wordt ingegaan op de beoordeling van de wetgeving en het beleid rond cannabis door politieambtenaren.

Zo komt eerst de houding van de politieambtenaren ten opzichte van de **duidelijkheid** van de wetgeving en het beleid rond cannabis aan bod.

Alle vier de politieambtenaren (Int. 1 POL, Int. 2 POL, Int. 3 POL, int. 4 POL) geven aan dat voor hen persoonlijk, de voorschriften uit de wetgeving en het beleid omtrent cannabis, duidelijk zijn. Eén respondent geeft daarbij aan dat de gewichten, uitgedrukt in gram, in de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 voor duidelijkheid zorgen. Deze mening contrasteert met de opvatting van de stadsambtenaar (Int. 2 STAD) die voorheen werd beschreven.

“Het is met gewichten hé dus op dat vlak kan het niet duidelijker zijn.” (Int. 3 POL)

Een andere respondent wijst in dit verband wel op een aantal onduidelijkheden in het ‘gedoogbeleid’ van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 voor meerderjarigen. De respondent geeft hierbij aan dat, hoewel slechts een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan het bezit van een kleine gebruikershoeveelheid cannabis, nergens geregeld is hoe of op welke manier men cannabis kan aankopen. Ook het feit dat ‘het gedoogbeleid’ uit de richtlijn anders geïnterpreteerd kan worden naargelang het gerechtelijk arrondissement, is volgens de respondent verwarrend.

“Het is een gedoogbeleid, dus dat wil zeggen de ene procureur volgt dat, de andere volgt dat niet. Bijvoorbeeld in arrondissement X volgen ze het niet. Als je dan bijvoorbeeld van hier bent en je wilt een keer uitgaan naar ergens in arrondissement X, hé en hier mag het. Dat is heel verwarrend. Daar loop je tegen de lamp, daar moet je alles dan afgeven en wordt er een ganse rimram gedaan terwijl je het hier enkel gaat kwijt zijn en een VPV’tje gaat krijgen” (Int. 2 POL)

Verder geven wel twee respondenten (Int. 1 POL, Int. 3 POL) aan dat het voor hen persoonlijk complexer is geworden sinds de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005.

“Vroeger was het gewoon ja, het is illegaal en het is er mee gedaan. Maar nu is het zo legaal en niet legaal, ’t is een beetje schemerzone hé. Je moet dan nog kijken hoeveel hebben ze mee? Waar zijn ze? Is het juist voor eigen gebruik? Maar zijn ze bijvoorbeeld bezig aan een school, dan is het wel strafbaar en weet ik veel... Het is er niet op vergemakkelijkt.” (Int. 1 POL)

Verder zijn alle respondenten van mening dat omtrent de bestaande wetgeving en het beleid van cannabis misverstanden bestaan bij de bevolking. Het feit dat de laagste vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan een kleine hoeveelheid cannabis bij meerderjarigen wordt volgens de respondenten vaak verkeerdelijk geïnterpreteerd als zijnde legalisatie van cannabis. Deze verwarring blijkt zich zowel bij meerderjarigen als bij minderjarigen voor te doen.

“Veel mensen denken nu dat cannabis gelegaliseerd is. Dus op dat vlak, ik denk dat dat wel voor verwarring zorgt. Gedoogbeleid is niet legalisatie. En burgers kennen het verschil daartussen niet.” (Int. 4 POL)

“Ze denken dat ze drie gram mogen bijhebben en dat het daarmee in orde is. Ze beseffen niet dat er 1001 dingen zijn in de wetgeving of in het gedoogbeleid die gaatjes laten. Bijvoorbeeld je mag het niet in Nederland kopen, je mag het niet op een weide van een festival gebruiken want als er één minderjarige rondloopt dan heb je prijs. Dus in feite dat gedoogbeleid, je hebt altijd prijs in feite, de gebruiker toch hé. Dat is volgens mij een vals gevoel van wettelijkheid of dat het mag, maar in feite, je loopt altijd tegen de lamp.” (Int. 2 POL)

Een tweede topic betreft de vraag naar de **haalbaarheid** van de voorschriften uit cannabiswetgeving en beleid in functie van tijd en middelen.

Eerst en vooral werd er gepeild bij de respondenten of zij het haalbaar vinden om telkens een klassiek PV op te stellen wanneer zij een meerderjarige aantreffen in het bezit van meer dan 3 gram cannabis of meer dan één cannabisplant of indien er sprake is van verzwarende omstandigheden of verstoring van de openbare orde. Alle respondenten geven aan geen problemen op dit gebied te ervaren. De redenen die hiervoor aangegeven worden zijn: het feit dat het opstellen van een PV voor cannabisgebruik en bezit niet zoveel werk in beslag neemt, het feit dat cannabisgebruik en bezit geen hoofdprioriteit vormt in de actieve opsporing en het feit dat wanneer grote evenementen verwacht worden afspraken gemaakt kunnen worden met het parket.

Bij de minderjarigen dient steeds een PV opgesteld te worden bij het aantreffen van elke hoeveelheid cannabis. Ook hier geven de respondenten blijk van haalbaarheid in functie van tijd en middelen.

Ook het steeds opstellen van een VPV bij het aantreffen van een gebruikershoeveelheid cannabis tot maximum 3 gram of maximum 1 plant, blijkt haalbaar te zijn volgens de respondenten.

“Uiteindelijk het is een VPV’tje. Zo heel veel werk kruipt er daar niet in. Dat zijn ook standaard PV’s, in 10 minuten is het gemaakt.” (Int. 3 POL)

Het volgende thema betreft de mate waarin de politieambtenaren het huidige opsporings- en vervolgingsbeleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik **aanvaardbaar** vinden. Eerst wordt ingegaan op de situatie bij meerderjarigen. Bij meerderjarigen worden hiermee de voorschriften uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 bedoeld.

De meerderheid van de respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL, Int. 4 POL) vindt de lage vervolgingsprioriteit voor een gebruikershoeveelheid cannabis aanvaardbaar. De reden die hiervoor aangegeven wordt is het feit dat men inziet dat op parketniveau onmogelijk alle dossiers behandeld kunnen worden en dat men inderdaad prioriteiten moet gaan leggen.

“Ik vind dat redelijk logisch, omdat, het parket moet ook de dringende zaken voorpakken. Die mensen zitten ook met tijdsgebrek, ze kunnen ook niet alle dossiers behandelen. Dat ze dan een lijn trekken meer en minder dan 3 gram, ik versta dat wel. Uiteindelijk het is niet dat iemand die een joint aan het roken is dat dat de grootste crimineel uit is, maar het blijft wel verboden natuurlijk.” (Int. 3 POL)

Echter, één respondent (Int. 1 POL) vindt de lage vervolgingsprioriteit niet aanvaardbaar. Cannabisgebruikers zijn zich ook bewust van die lage vervolgingsprioriteit en dit minimaliseert volgens de respondent het ontradend effect om cannabis te gebruiken.

Alle respondenten zijn tevens van oordeel dat het goed is dat ook bij een kleine hoeveelheid cannabis (maximum drie gram of 1 plant) toch nog geregistreerd wordt. Ook al is dit in de vorm van een VPV en worden deze in principe niet overgemaakt aan het parket. Onderstaand citaat geeft de redenering hierachter weer.

“Een VPV’tje, het is niet dat er niets mee gebeurt hé (...) Het is niet omdat je vandaag niets hebt, maar je doet er mee door en door en door en uiteindelijk ga je toch gestraft worden hé. En dan gaan ze al die kleine feitjes van vroeger er ook bij rakelen tot één groot feit. Allé dat kunnen ze nog altijd. Dat vergeten de meeste mensen, ze zeggen het is opgelost, ik ben ervan af maar als je dan doordoeft. In feite moet je het beschouwen als een serieuze waarschuwing. En als je dan zegt ik trek mij er niets van aan, dan ga je uiteindelijk toch een keer tegen de lamp lopen.” (Int. 2 POL)

Het volgende aspect betreft de vraag naar de aanvaardbaarheid om de grens van een gebruikershoeveelheid cannabis op maximum drie gram en maximum 1 plant te leggen. Drie respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL, Int. 4 POL) blijken zich te kunnen vinden in deze grens. Dit vanuit de optiek dat men ergens de grens dient te leggen.

“Ja het is redelijk ja, 3 gram. Ik versta hen ook wel. Ze moeten ergens een keuze maken. Je moet ergens een gewicht opzetten hé.” (Int. 4 POL)

De respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL, Int. 4 POL) vinden de grens aanvaardbaar maar geven ook aan dat de grens best niet verhoogd wordt. Ook geven twee respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL) aan dat als één plant toegelaten wordt, de stap naar meer wel snel gezet is. Eén respondent (Int. 3 POL) geeft verder ook aan van mening te zijn dat een plant thuis hebben staan, voor minder overlast zorgt aangezien de drugs dan niet buitenshuis gekocht worden.

De overige respondent (Int. 1 POL) vindt de grens van drie gram en maximum 1 plant niet aanvaardbaar en ziet de grens liever op nul. De kwaliteit van de huidige cannabis is volgens de respondent slecht en de respondent stelt in vraag of cannabis om die reden wel nog tot de categorie van softdrugs gerekend kan worden.

“Als je kijkt welke kwaliteit dat cannabis nu heeft, ik denk dat dat kantje boord is om dat nog als softdrugs te beschouwen, hé. Allé misschien gaan ze volgend jaar zeggen van cocaïne, ja als het niet te straf is mag je misschien ook een keer een grammeke meehebben. Neen ik vind dat gevaarlijk om toe te laten.” (Int. 1 POL)

Wat betreft de aanvaardbaarheid van het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bij minderjarigen kan het volgende vastgesteld worden.

Alle respondenten geven aan het redelijk te vinden dat bij minderjarigen, bij vaststelling van elke hoeveelheid cannabis, een klassiek proces-verbaal wordt opgesteld en dat de ouders in kennis gesteld worden. Het vroeg detecteren om negatieve gevolgen te vermijden wordt daarbij aangegeven als belangrijkste reden.

“Stel je voor dat je een gastje hebt van 16 jaar, je weet er nooit alles van natuurlijk. En als ze dan opeens zeggen je zoontje is hier wiet aan het smoren. Ik zou het wel heel erg vinden, maar ik zou wel content zijn dat ik het weet dat je er kunt op reageren en dat je er iets kan aan doen. Maar als ze dat gastje gerust laten en je weet van niets. Als hij 2 jaar aan de wiet zit, als je hem er dan nog moet vanaf krijgen gaat het moeilijk worden. Buiten als je het redelijk rap weet kun je er misschien nog iets aan doen voordat dat gastje twee jaar aan de wiet zit.” (Int. 1 POL)

Het feit dat de ouders op de hoogte gebracht worden is volgens de respondenten een goede zaak aangezien zij verantwoordelijk zijn voor hun minderjarig kind alsook een belangrijke rol spelen in hun opvoeding. Eén respondent (Int. 3 POL) geeft daarbij aan dat straffen van ouders vaak efficiënter kunnen zijn dan dat het dossier naar het parket of de jeugdrechter gaat.

Het volgende thema is de vraag naar de **effectiviteit**. Hierbij werd gepeild naar het doel dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 volgens de respondenten beoogt.

Volgens drie respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL, Int. 4 POL) is de belangrijkste doelstelling van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 om de werklust bij de parketten te reduceren en andere prioriteiten te stellen. Cannabisgebruik is volgens twee respondenten (Int. 4 POL, Int. 2 POL) zodanig ingeburgerd in de maatschappij dat de parketten op een bepaald ogenblik geconfronteerd werden met een overvloed aan vaststellingen die hun capaciteit te boven ging. Eén respondent (Int. 1 POL) geeft aan niet te weten welk doel beoogd wordt met de richtlijn.

“Wat zij daarmee willen duidelijk maken? Dat ze de capaciteit niet hebben om alles te vervolgen wat zij krijgen. Dat is hetgeen wat erachter zit. Zij kunnen gewoon niet volgen en als ze dan toch een keuze moeten maken tussen iemand die een kilo cannabis bij zich heeft of drugsdealer is of iemand die één joint bij zich heeft. Dan denk ik dat de keuze snel gemaakt is.” (Int. 4 POL)

Het volgende thema gaat na hoe de verschillende politieambtenaren het praktijkoptreden ervaren ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. In beide steden

bleek uit de interviews met de politieambtenaren dat geen prioriteit werd gegeven aan acties enkel en alleen gericht op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Cannabis wordt opgenomen in ruimere acties naar onder meer drugs in het algemeen of overlast. Alle respondenten zijn van mening dat er dan ook voldoende actief gefocust wordt op verdovende middelen in het algemeen. De acties zijn niet specifiek gericht op cannabis (bezit en gebruik) maar dit valt wel onder deze bredere noemer.

“Dat vind ik wel omdat we hebben af en toe, zoals een tweetal, drietal weken geleden, hebben we daar die cafés binnen gevallen. Dat was ook op andere drugs maar ook op marihuana natuurlijk. Iedere actie dat wij doen is niet specifiek gericht op marihuana, dat is een beetje globaler, op drugs in het algemeen of op verboden wapens of op geseinde personen. Maar ik denk dat er wel redelijk wat acties zijn.” (Int. 3 POL)

Twee respondenten (Int. 1 POL, Int. 4 POL) geven hierbij aan dat prioriteit geven aan acties, specifiek en enkel en alleen gericht op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, niet echt aangewezen is aangezien het parket slechts een lage vervolgingsprioriteit toekent aan deze inbreuken.

Tot slot wordt gekeken naar de houding van de politieambtenaren ten aanzien van de GAS-boete ‘zoekgedrag naar drugs’ die in stad Kortrijk bestaat. Eén respondent (Int. 1 POLKO) geeft aan dat het zoekgedrag naar cannabis of drugs in het algemeen, overlast en onveiligheidsgevoelens kan teweegbrengen. In die zin wordt dergelijke boete wel positief geëvalueerd door de respondent ondanks het feit dat deze minder gericht is op cannabis. Dit laatste wordt ook door de tweede respondent (Int. 2 POLKO) bevestigd.

3.3. Beoordeling door vertegenwoordigers van de magistratuur

Bij de beoordeling van de vertegenwoordigers van de magistratuur wordt een onderscheid gemaakt tussen diegene die zich bezighouden met de dossiers voor meerderjarigen en diegene die zich bezighouden met de dossiers voor minderjarigen. Dit aangezien zij elk slechts een beoordeling kunnen geven van de materie waarvoor zij bevoegd zijn. Bij ieder topic wordt vermeld of het om meerderjarigen of minderjarigen gaat. Waar meerderjarigen staat wordt dan de houding van de vertegenwoordigers van de magistratuur weergegeven die de dossiers van de meerderjarigen opvolgen. Waar minderjarigen staat betreft het de

houding van de vertegenwoordigers van de magistratuur die de dossiers van minderjarigen opvolgen.

Er wordt weer begonnen met de perceptie van de **duidelijkheid** van wetgeving en beleid omtrent cannabis.

Eerst zal ingegaan worden op de houding ten aanzien van de duidelijkheid bij de vertegenwoordigers van de magistratuur die zich bezighouden met de opvolging en vervolging van dossiers voor *meerderjarigen*.

Beide vertegenwoordigers van de magistratuur voor meerderjarigen (Int. 1 MAME, Int. 2 MAME) geven aan dat de wetgeving en het beleid rond cannabis voor hen persoonlijk duidelijk zijn. Strikt genomen is het nog altijd strafbaar. Wat betreft de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 geeft één respondent (Int. 2 MAME) aan geen precieze kennis te hebben van de voorschriften met betrekking tot de politionele registratie die uit de richtlijn volgen. De andere respondent (Int. 1 MAME) geeft ook aan dat de voorschriften met betrekking tot politionele registratie uit de richtlijn voor hen niet zo van belang zijn aangezien het parket enkel die zaken ontvangt die de politie verbaliseert in de vorm van een klassiek PV.

De vraag of de regelgeving omtrent cannabis voor de bevolking duidelijk is wordt door beide vertegenwoordigers van de magistratuur negatief beantwoord. Beide zijn van mening dat de lage vervolgingsprioriteit voor een gebruikershoeveelheid cannabis voor meerderjarigen vaak verward wordt met het niet meer strafbaar zijn. Beide respondenten geven aan dat de communicatie hieromtrent, meestal in de media, een rol speelt.

“Ik denk dat wij er geen probleem mee hebben maar ik denk dat de mensen er zelf een mis zicht op hebben op wat strafbaar is en wat niet. (...) Het is ook zo dat het gecommuniceerd wordt hé, meestal vanuit de media. Ik weet nog als De Wever daar zei van de GAS-boetes dat hij op veel verzet botste en dat hij zei van het staat nog altijd in de strafwet. Het zijn de mensen die het verkeerd voor hebben. Omdat dat al jarenlang gedoogd is.” (Int. 2 MAME)

Vervolgens wordt de houding weergegeven ten aanzien van de duidelijkheid bij de vertegenwoordigers van de magistratuur die zich bezighouden met de opvolging en vervolging van dossiers voor *minderjarigen*:

Ook hier geven beide respondenten (Int. 1 MAMI, Int. 2 MAMI) aan dat de wetgeving en het beleid omtrent cannabis voor minderjarigen voor hen persoonlijk duidelijk is.

“Wel voor minderjarigen is het heel duidelijk vind ik. Het is geen gedoogbeleid, het is gewoon heel duidelijk, het is strafbaar, punt.” (Int. 2 MAMI)

Het volgende betreft de vraag of de wetgeving en het beleid omtrent cannabis voor de bevolking duidelijk is. Eén respondent (Int. 1 MAMI) geeft ook hier aan dat de lage vervolgingsprioriteit bij zowel minderjarigen als meerderjarigen vaak gelijkgesteld wordt met het niet meer strafbaar zijn van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Beide respondenten blijken ook de indruk te hebben dat specifiek bij minderjarigen de ernst van cannabisgebruik vaak onderschat wordt.

“Het zijn er veel die zo zeggen van die gasten, ja ja is dat nu zo erg, alcohol is even erg. Maar goed het is strafbaar en alcohol niet hé. Dat is het enigste. En dat zij ook weinig beseffen soms hoe ernstig dat dat eigenlijk wel is dat drugsgebruik.” (Int. 2 MAMI)

Het volgende thema gaat over de **haalbaarheid** van de voorschriften bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in functie van tijd en middelen.

Eerst en vooral bij *de meerderjarigen*: Eén respondent (Int. 1 MAME) geeft aan dat de vraag naar de haalbaarheid van de voorschriften, die volgen uit de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, niet van toepassing is. Het is volgens deze respondent de politie die zich bezighoudt met de registratie, op parketniveau wordt autonoom beslist welk verder gevolg gegeven wordt aan een PV. De andere respondent (Int. 2 MAME) geeft aan dat in geval van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik, zowel voor de politie en het parket, veel tijd en middelen verloren gaan voor iets waar in de meerderheid van de gevallen geen verder gevolg aan gegeven wordt.

Wat betreft de *minderjarigen*: Eén respondent (Int. 2 MAMI) geeft hierbij aan dat het geen kwestie is van haalbaarheid, ieder dossier van minderjarigen moet gewoon behandeld worden. De andere respondent (Int. 1 MAMI) geeft aan dat de komst van de parketcriminoloog er toe heeft bijgedragen dat een grondige studie van de drugsdossiers bij minderjarigen haalbaar is.

Een derde thema betreft de houding ten aanzien van de **aanvaardbaarheid** van de wetgeving en het beleid omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

Wat betreft de *meerderjarigen* geven beide respondenten aan het aanvaardbaar te vinden dat slechts een lage vervolgingsprioriteit geldt voor cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik en dat bij de vaststelling van een gebruikershoeveelheid slechts overgegaan wordt tot politionele registratie. Beiden wijzen hierbij op de praktische onhaalbaarheid om bij iedere vaststelling van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik verdere stappen te ondernemen.

“Je gaat een toevloed kennen die je niet aankunt. Ik denk als je zegt van kijk we gaan dat vanaf nu zo aanpakken, dan moet je zorgen dat alles wat eraan gekoppeld is ook werkt hé. En dat is er niet hé. Stel nu dat je zegt, we gaan ze allemaal in de gevangenis steken, we hebben nu al geen plaats. We gaan ze nu allemaal oriënteren naar de zorgverlening, er zijn nu al wachtlijsten,... Gelijk wat je doet, hetgeen wat daaruit voortvloeit moet klaarstaan. Zolang dat dat niet het geval is moet je zeggen van we gaan het zo of zo doen.” (Int. 2 MAME)

Wel wijst één respondent (Int. 1 MAME) erop dat het wel van belang is om ook bij gebruikershoeveelheden cannabis te blijven registreren, al is dit in de vorm van een VPV en wordt dit in eerste instantie niet overgemaakt aan het parket. Deze VPV's kunnen eventueel op een later tijdstip opgevraagd worden als er zich echt een probleem voordoet en alsnog een rol spelen in de beoordeling van het dossier.

Wat betreft de houding ten aanzien van de grens van maximum 3 gram cannabis of maximum één plant als gebruikershoeveelheid: beide respondenten geven aan de grens redelijk te vinden. Dat is nu eenmaal zo bepaald geweest en de respondenten blijken zich hierin te kunnen vinden. Eén respondent geeft aan dat de grens zeker niet lager dient te zijn.

“Maarja je moet ergens een lijn trekken en ja het moet zeker niet lager, ja je moet er een getal op plakken en is dat nu 3 of 3.5 of 4?” (Int. 1 MAME)

Vervolgens werd de vraag gesteld of de vertegenwoordigers van de magistratuur die zich bezighouden met de dossiers voor *meerderjarigen* het redelijk vinden dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen minderjarigen en meerderjarigen, in die zin dat bij minderjarigen telkens een PV dient opgesteld te worden bij iedere vaststelling van bezit of

gebruik van cannabis. Beide respondenten geven aan deze aanpak bij minderjarigen positief te vinden. Dit vanuit de optiek dat minderjarigen nog voor een stuk beschermd moeten worden en dat men op jongere leeftijd misschien nog wat meer beïnvloedbaar is. Om die reden is vroegtijdig ingrijpen volgens de respondenten belangrijk om verslaving tegen te gaan.

Vervolgens werd ook gepeild naar de houding van de vertegenwoordigers van de magistratuur die zich bezighouden met de dossiers van de *minderjarigen* ten aanzien van de aanvaardbaarheid van het optreden bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bij minderjarigen.

Beide respondenten vinden het goed dat telkens wanneer een minderjarige aangetroffen wordt met cannabis, overgegaan wordt tot het opstellen van een klassiek PV. Eén respondent (Int. 1 MAMI) geeft daarbij aan dat dit niet zozeer gezien mag worden als ‘hard’ optreden ten aanzien van de minderjarige. Op het niveau van het jeugdparket, alsook het niveau van de jeugdrechtbank worden, indien nodig, maatregelen altijd opgelegd in het belang van de minderjarige. De andere respondent (Int. 2 MAMI) is van mening dat het belangrijk is dat bij minderjarigen het probleem gedetecteerd wordt om vroeginterventie te bewerkstelligen. Minderjarigen zijn in die zin nog wat meer beïnvloedbaar en verandering kan nog gerealiseerd worden als vroegtijdig ingegrepen wordt.

“Met minderjarigen kun je gewoon nog heel veel doen. Dat is het ook een beetje, je kunt nog heel veel bewerkstelligen en hen proberen te doen veranderen van gedachten en inzichten bijbrengen. Juist omwille van die leeftijd, het zijn pubers, er is van alles bezig. Dus we kunnen nog heel veel doen, bij meerderjarigen is dat heel wat moeilijker.” (Int. 2 MAMI)

De ouders, indien zij hun verantwoordelijkheid opnemen, kunnen hier volgens de respondenten ook een belangrijke rol bij spelen.

Het volgende thema is de vraag naar de **effectiviteit**. Hierbij werd gepeild naar het doel dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 volgens de respondenten beoogt. Aangezien deze enkel van toepassing is op meerderjarigen werd de vraag enkel gesteld aan de vertegenwoordigers van de magistratuur die de dossiers van *meerderjarigen* opvolgen.

Beide respondenten geven aan van mening te zijn dat deze richtlijn vooral een oplossing van praktische aard is. Het is volgens de respondenten gewoon praktisch niet haalbaar om aan elk PV inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik een vervolg te geven. Ook speelt het besef dat cannabisgebruik op zich niet altijd noodzakelijk problematisch hoeft te zijn volgens de respondenten hierbij een rol.

“Denk dat het ook niet problematisch is iemand die een normaal leven heeft en die af en toe een keer een jointje rookt. Want ik heb altijd iets, het drankmisbruik en het alcoholmisbruik dat is dan niet strafbaar, behalve openbare dronkenschap dan. Als je ziet hoeveel dossiers wij hebben van intrafamiliaal geweld die gepleegd zijn onder invloed van alcohol. Dat is dus gigantisch en dat wordt zo onderschat allé dat mag allemaal. Het is een beetje met 2 maten en twee gewichten, niet dat ik wil dat alcohol ook verboden wordt, daar niet van. Maar ik vind, je moet daar allemaal een beetje realistisch in zijn.” (Int. 1 MAME)

Vervolgens wordt gekeken naar de houding ten aanzien van het praktijkoptreden bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Hierbij werd gepeild naar de houding ten opzichte van de prioriteit die gegeven wordt aan de acties en controles door de politie naar cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

Bij de vertegenwoordigers van de magistratuur voor de dossiers van de *meerderjarigen* geeft één respondent (Int. 1 MAME) aan niet de nood te voelen om het aantal controles naar cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik te verhogen. Het heeft dan ook geen zin om op de gebruikers te focussen gezien de lage vervolgingsprioriteit. Vanuit de politie worden er volgens deze respondent voldoende acties gedaan naar drugs in het algemeen.

Bij de vertegenwoordigers van de magistratuur die de dossiers opvolgen van de *minderjarigen* geven beide respondenten aan geen concreet zicht te hebben op de controles die gebeuren naar drugs door de politie. Eén respondent (Int. 1 MAMI) geeft wel aan het gevoel te hebben dat bij de politie de reflex aanwezig is om steeds te reageren op cannabisgebruik en bezit bij minderjarigen. Dit is volgens de respondent een positief gegeven.

3.4. Discussie

Alle respondenten gaven aan dat de wetgeving en het beleid omtrent cannabis voor hen persoonlijk duidelijk zijn. Men geeft hier dus zelf aan blijk te hebben van een goed zicht op de bepalingen uit de wetgeving en het beleid alsook van de manier waarop deze concreet in de praktijk moeten toegepast worden. Deze bevindingen blijken geen aansluiting te vinden met de resultaten uit het onderzoek van Fincoeur et al. (2005). In dit onderzoek gaven verschillende politieambtenaren alsook vertegenwoordigers van de magistratuur aan dat onduidelijkheden bestonden over de drugswetgeving en het beleid. Dit creëerde ook bij hen persoonlijk verwarring over wat nu wel of niet geaccepteerd werd. Ook gaven de respondenten bij het onderzoek van Fincoeur et al. (2005, p. 106) aan van oordeel te zijn dat tijdens hun opleiding te weinig werd ingegaan op de drugswetgeving en het beleid. Deze bevinding wordt niet bevestigd in het onderzoek van deze meesterproef. De bevindingen van het onderzoek van Fincoeur et al. (2005) dienen echter wel wat genuanceerd te worden omwille van de specifieke tijdscontext waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden. In de periode 2003 en 2004 werden namelijk verschillende wijzigingen aangebracht aan de drugswetgeving (Serlippens, 2005, p. 5).

Hoewel alle respondenten in dit onderzoek van de meesterproef aangaven dat de wetgeving en het beleid omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor hen persoonlijk duidelijk is, kan de vraag gesteld worden of dit daadwerkelijk ook zo is. Zo bleek uit de interviews, overwegend dan uit de interviews met de politieambtenaren, dat op bepaalde punten toch wel onduidelijkheid bestaat over wat nu wel of niet kan inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Zo gaf bijvoorbeeld één respondent aan dat het gebruik in groep nog steeds strafbaar is terwijl dit sinds de nieuwe drugswet van 2003 afgeschaft werd (Bogaerts et al., 2005, p. 26). Eén respondent was verder van mening dat de cannabisplant waarover de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 spreekt, een mannelijke cannabisplant is. Door de respondent werd aangegeven dat dit zinloos is aangezien de mannelijke plant geen psychoactieve bestanddelen kan teweegbrengen. Hoewel de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 enkel spreekt van 'één geteelde plant' en verder geen melding maakt van het geslacht van de plant, blijkt het wel degelijk om een vrouwelijke cannabisplant te gaan (Vanmarcke, 2013, p. 22). Opmerkelijk is ook dat drie respondenten aangaven altijd de hoeveelheid cannabis in beslag te nemen naar aanleiding

van het opstellen van een VPV. Nochtans, conform de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, geeft het opstellen van een VPV in principe geen aanleiding tot inbeslagname.¹⁷ Hoewel de respondenten aangaven de richtlijn te volgen, blijken zij op dit punt toch af te wijken van de richtlijn. Het feit dat cannabis nog altijd strafbaar is in de wetgeving wordt hierbij als belangrijkste reden aangegeven. In dit verband kan verwezen worden naar kritiek die geuit werd door Van Cauwenberghe (2009) op de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Hij stelt dat geen inbeslagname door de politie bij het aantreffen van een gebruikershoeveelheid cannabis onlogisch is gezien het nog steeds om een verboden middel gaat.

De vraag of de regelgeving omtrent cannabis duidelijk is voor de bevolking werd door de overgrote meerderheid van de respondenten negatief beantwoord. Kennelijk merken de respondenten op, vanuit hun functie, dat zowel bij meerderjarigen als minderjarigen verwarring bestaat omtrent de regelgeving rond cannabis. De grootste misvatting bij de bevolking is volgens de respondenten de verwarring of het verkeerdelijk interpreteren van het 'gedoogbeleid' als zijnde niet meer strafbaar zijn van cannabisbezit en gebruik voor persoonlijk gebruik. De (foute) communicatie omtrent wat wel of niet kan inzake cannabis in de media speelt volgens enkele respondenten hierbij een niet onbelangrijke rol. Het onderzoek van Gelders en Vander Laenen (2007) blijkt deze veronderstelling te bevestigen. In het onderzoek werd vastgesteld dat heel wat verwarring bestaat omtrent cannabiswetgeving en vervolging bij studenten en dat de vaak ongepaste berichtgeving via de media hierop van invloed kan zijn.

Los daarvan wijzen enkele respondenten ook op een aantal onduidelijkheden inherent aan de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Zo wordt onder meer aangegeven dat het feit dat de richtlijn anders geïnterpreteerd kan worden per gerechtelijk arrondissement, niet bepaald bevorderend is voor de duidelijkheid. De bedoeling van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 was nochtans om de rechtsonzekerheid, voortvloeiend uit het oude artikel 11 van de nieuwe drugswet, tegen te gaan (De Ruyver et al., 2008, p. 15). De vraag kan hier dan ook gesteld worden in welke mate de niet uniforme interpretatie van de richtlijn in verschillende gerechtelijke arrondissementen, althans indien dit ook daadwerkelijk gebeurt,

¹⁷ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

geen inbreuk vormt op het principe van de rechtszekerheid. Verder werd ook gewezen op het onvoldoende gedefinieerd karakter van bepaalde begrippen in de richtlijn zoals 'in het bijzijn' van een minderjarige of het begrip 'cannabis' zelf. Het idee van een gebrekkige definiëring van het begrip cannabis in de richtlijn wordt overigens ook teruggevonden bij Charlier et al. (2011, p. 152). Hoewel de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 een antwoord wou bieden op de onduidelijke definiëring van bepaalde begrippen uit het oude artikel 11 van de drugswet, blijkt dit doel dan toch niet volledig bereikt te worden.

Over het algemeen worden de voorschriften uit de cannabiswetgeving en beleid door de respondenten en dit is dan ook vooral een vraag gericht naar politieambtenaren toe, haalbaar geacht. Wellicht speelt het feit, zoals werd aangegeven door de respondenten, dat het actief opsporen van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt, hierbij een belangrijke rol.

Wat betreft de aanvaardbaarheid van het optreden ten aanzien van cannabis bij meerderjarigen geven de meeste respondenten aan, de lage vervolgingsprioriteit van kleine hoeveelheden cannabis, aanvaardbaar te vinden. Vooral praktische redenen werden hier door de respondenten naar voren geschoven. Eén respondent bleek tegen de lage vervolgingsprioriteit te zijn. Ook de hoeveelheid van maximum drie gram of 1 plant als grenswaarde voor persoonlijk gebruik wordt door de meerderheid van de respondenten aanvaardbaar gevonden. Opmerkelijk is ook dat alle respondenten het optreden ten aanzien van cannabis bij minderjarigen aanvaardbaar blijken te vinden. Beide stadsambtenaren gaven aan bij het thema aanvaardbaarheid van de wetgeving en het beleid dat zij, gezien hun functie, niet in de positie zijn om hierover een mening te formuleren. Door de overige respondenten werd dit niet expliciet vermeld. Doch zijn ook zij gebonden aan het wettelijk en beleidskader dat aan hen opgelegd is. Er dient dan ook rekening mee gehouden te worden dat dit de antwoorden van de respondenten omtrent dit thema mogelijks kan beïnvloeden hebben.

Vervolgens wordt nog even ingegaan op de vraag naar de effectiviteit. Daar werd bij de respondenten gepeild naar het doel van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. De meerderheid van de respondenten, althans wat betreft de politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur voor de meerderjarigen, is van mening dat dit

vooral een oplossing van praktische aard is, in die zin dat het de werklast bij de parketten diende te reduceren. Twee respondenten verwezen daarbij expliciet naar de inburgering van cannabis in de maatschappij. Korf (2006, p. 61) sprak in dit verband over de “normalisering” van het gebruik van cannabis sinds de jaren 60.

Tot slot wordt hier nog even het praktijkoptreden nader bekeken. De actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik bleek uit de interviews met de politieambtenaren uit beide steden geen prioriteit te vormen. De opsporing van cannabis (gebruik en bezit) wordt opgenomen onder bredere acties naar verdovende middelen of overlast in het algemeen. De meeste respondenten geven dan ook aan zich te kunnen vinden in deze manier van werken. Wat betreft de GAS-boete ‘zoekgedrag naar drugs’ die bestaat in de stad Kortrijk komt naar voor dat deze in de praktijk bij cannabis slechts zelden voorkomt. De toegevoegde waarde die deze boete eventueel kan bieden bestaat er volgens de respondenten uit dat deze overlast en onveiligheidsgevoelens kan terugdringen en problematische gebruikers van drugs kan detecteren.

Hoofdstuk 4: Resultaten en discussie: ‘Verbeteren van het optreden’

Dit vierde hoofdstuk van het empirisch luik wil de resultaten alsook de discussie presenteren van de derde onderzoeksvraag: *“Hoe of op welke manier zouden de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik willen verbeteren?”* De derde onderzoeksvraag heeft als doel om bij de drie groepen van actoren (stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur) na te gaan welke knelpunten zij eventueel ervaren en welke suggesties en aanbevelingen zij kunnen meegeven voor de wetgeving en het beleid alsook het praktijkoptreden met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. De resultaten worden hier eerst achtereenvolgens per groep van informatiedragers weergegeven. Daarna, op het einde van het hoofdstuk, wordt afgesloten met een discussie.

Ook bij deze onderzoeksvraag wordt geen opdeling gemaakt per stad. Eerder wordt gekeken naar welke knelpunten en verbeteringssuggesties de drie groepen van informatiedragers kunnen aanleveren. Daarom wordt, net zoals bij de tweede onderzoeksvraag, dezelfde nummering van de interviews behouden. Doch, waar nodig om de vertrouwelijkheid van de respondenten te waarborgen, wordt op sommige plaatsen teruggegrepen naar de weergave zoals deze gehanteerd werd in de eerste onderzoeksvraag.

4.1. Verbeteringssuggesties van stadsambtenaren

Aangezien de knelpunten en aanbevelingen voor de wetgeving, het beleid en het praktijkoptreden met elkaar verweven zijn, worden deze hieronder niet in aparte onderdelen behandeld.

Wat betreft de duidelijkheid van de regelgeving omtrent cannabis kwam reeds naar voren (Supra 99, 3.1.) dat één respondent (Int. 2 STAD) van mening is dat de regelgeving op vlak van cannabis een aantal onduidelijkheden vertoont. Het ging hierbij dan vooral om de regelgeving bij meerderjarigen en meer specifiek de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005.

Volgens deze respondent is het dan ook van uitermate belang dat, ongeacht voor welk beleidsmodel van cannabis ook geopteerd wordt, de voorschriften en richtlijnen doorzichtig moeten zijn en niet voor interpretatie vatbaar mogen zijn.

Op een aantal punten werd door de respondent gewezen op het vage en onvoldoende gedefinieerd karakter van bepaalde begrippen. Dergelijke onduidelijkheid creëert volgens de respondent niet enkel verwarring bij de bevolking maar laat ook een te grote beoordelingsvrijheid over aan politieambtenaren. Duidelijkere omschreven regels in geval van vaststelling van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik zijn daarom volgens de respondent ook van groot belang voor de politie, die geconfronteerd wordt met het cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in de praktijk.

“Tegen de politie moet je kunnen zeggen: als je dat ziet, dan moet je dat doen. Punt. Niet van het moment dat je ziet dat het problematisch gebruik is of vanaf het moment dat het in zo’n straat is dat minderjarigen aanwezig kunnen zijn. Waarmee ben je dan bezig? Allé neen, dat gaat niet. Politieambtenaren die hebben een ander profiel, dat zijn geen hulpverleners, dat zijn geen rechters, je mag dat niet verwachten.” (Int. 2 STAD)

Om uniformiteit te bewerkstelligen is het volgens de respondent ook niet aangewezen om regels en richtlijnen omtrent cannabisgebruik en bezit op te stellen die anders geïnterpreteerd kunnen worden afhankelijk van het gerechtelijk arrondissement waarin men zich bevindt.

“Dusja, die regels, die stappen moeten duidelijk zijn. En ik ben er ook niet van overtuigd dat je dat per gerechtelijk arrondissement kunt doen. Want dan zit je in de problemen vanaf dat je een stap buiten het gerechtelijk arrondissement zet. En wie kent er de grenzen van het gerechtelijk arrondissement? Niemand die er niet mee bezig is.” (Int. 2 STAD)

Hierbij werd ook aangegeven door de respondent dat het werken met limieten en hoeveelheden cannabis, uitgedrukt in gram, geen nut heeft. De reden die hiervoor aangehaald werd is het feit dat cannabis niet zomaar te herleiden is tot één standaard product, maar er verschillende soorten zijn die variëren wat betreft hun THC-gehalte. Ook het feit dat je nergens een hoeveelheid van 3 gram cannabis ‘legaal’ kunt kopen maakt dat het aantal niet controleerbaar is en om die reden heeft het volgens de respondent dan ook geen nut om te gaan werken met aantallen uitgedrukt in gram.

In essentie komt het er op neer dat de respondent van mening is dat de wetgeving en het beleid omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik zwart-witter zou moeten zijn. Men zou een eenduidig standpunt moeten innemen met daaraan gekoppeld een

duidelijke wetgeving en duidelijke richtlijnen voor de mensen op het veld. De discussie of gebruikershoeveelheden cannabis wel of niet toegelaten zouden moeten zijn is volgens deze respondent niet de kern van de zaak.

“Het mogen of niet mogen, dat is te vergelijken met iets mooi vinden of iets lelijk vinden. Dat is een mening, je kan daar niet uit geraken. (...) Ik denk dat het veel belangrijker is dat de manier van reageren duidelijk gemaakt moet worden en eenvoudiger moet gemaakt worden dan de discussie of het nu al dan niet of wel mag.” (Int. 2 STAD)

Verder gaven beide respondenten (Int. 1 STAD, Int. 2 STAD) aan van mening te zijn dat heel wat misverstanden bestaan, zowel bij minderjarigen als bij meerderjarigen, over wat nu wel of niet kan of mag omtrent cannabisgebruik en bezit. Het belang van duidelijke communicatie over wat wel en niet mag wordt door één respondent dan ook onderstreept.

“Dat staat echt los van welke beleidskeuzes er gemaakt worden. Wel heel duidelijk daarover communiceren. Echt wel, dat is denk ik echt wel nodig. Ik denk dat dat één van de grootste knelpunten is, heel specifiek op vlak van cannabisgebruik bij jongeren of cannabisgebruik in het algemeen eigenlijk, dat daar echt wel misverstanden rond bestaan.” (Int. 1 STAD)

De rol van preventie hierin wordt door beide stadsambtenaren dan ook benadrukt. Beide geven aan dat idealiter nog meer zou mogen ingezet worden op preventie. Eén respondent verwijst hierbij specifiek naar de preventie rond cannabisgebruik waarbij gewerkt wordt rond duidelijke communicatie over cannabis (Int. 1 STAD). Eén respondent (Int. 2 STAD) geeft verder ook aan dat er blijvend nood is aan mensen ‘op het terrein zelf’ wat betreft het preventiewerk. Naast mensen die de regierol opnemen, is het volgens de respondent ook belangrijk dat de specifieke preventie blijft bestaan en uitgebreid wordt.

“Wat we nu zien, is, dat er zeker in onze streken hier, dat er veel mensen zijn zoals ik die dingen moeten proberen te regisseren (...) Maar het blijft ook belangrijk dat er mensen zijn die de heel specifieke preventie kunnen blijven geven. En dat moet niet zo heel uitgebreid zijn zoals het vroeger was van één persoon per stad, dat kan regionaal gebeuren. Ik denk dat er daar zeker kan op ingezet worden. Naar methodieken en allemaal, die bestaan al, dat is niet het probleem. Het gaat vooral om mensen die samen met andere intermediairen op stap kunnen gaan van kijk zo moet je dat doen. En dat gaat ruimer dan enkel gesprekken. Dat gaat ook over de stappen die ze moeten zetten als iemand een probleem heeft, wanneer stap je naar de politie en dergelijke, het opstellen van een drugsbeleid...” (Int. 2 STAD)

Ook wat betreft de bestaande hulpverlening wijzen de respondenten op een aantal pijnpunten. Een respondent (Int. STADOO) geeft daarbij aan dat de doorstroming van mensen die een probleem hebben met cannabis niet altijd even vlot verloopt. Het grootste probleem situeert zich in het aanbod van de hulpverleningsinitiatieven. De respondent wijst op een onvoldoende goede spreiding van verschillende initiatieven waardoor heel wat mensen de drughulpverlening niet op een adequate manier bereiken.

“Er zijn heel veel drempels aanwezig in de hulpverlening, wachtlijsten, maar ook het aanbod. Ik spreek nu over het aanbod in West- Vlaanderen, zeker voor Oostende is dat eigenlijk wel redelijk schrijnend zelfs. Er is echt een heel slechte spreiding van verschillende initiatieven waardoor dat heel veel mensen eigenlijk de drughulpverlening te hoogdrempelig vinden. Puur en alleen omdat er eigenlijk een afstand te overbruggen is.” (Int. STADOO)

Vanuit het idee dat best zo vroeg mogelijk ingegrepen wordt bij drugsgebruik wijst één respondent (Int. 1 STAD) ook op het belang van initiatieven zoals vroeginterventie van het CGG. Een dergelijke manier van werken, waarbij er vroegtijdig ingegrepen wordt, vooraleer er zelfs een diagnose is gesteld van problematisch middelengebruik of een hulpvraag gesteld is, is volgens de respondent erg positief. Om vroeginterventie optimaal te kunnen bewerkstelligen is er volgens de respondent echter nood aan meer van dergelijke initiatieven en dient de visie van vroeginterventie nog meer ingeburgerd te raken.

Tot slot verwijzen beide respondenten naar het voorbeeld van de drugbehandelingskamers in Gent. Dergelijk project waarbij repressie en (drug) hulpverlening met elkaar samenwerken is volgens de respondenten een positieve manier om om te gaan met problematisch drugsgebruik. Bij de drugsproblematiek is het volgens de respondenten geen oplossing om puur repressief op te treden, eerder is het van belang dat het probleem aangepakt wordt. Beide respondenten zien daarom potentieel in dergelijke projecten zoals de drugbehandelingskamers en zijn van mening dat het zinvol is om na te denken over hoe hier verder in geïnvesteerd kan worden.

4.2. Verbeteringssuggesties van politieambtenaren

Ook uit de interviews met de politieambtenaren kwam duidelijk naar voor dat zij van mening zijn dat heel wat onduidelijkheid bestaat bij de bevolking over wat al dan niet toegelaten is in geval van cannabisgebruik en bezit. Het ‘gedoogbeleid’ voor meerderjarigen wordt door de politieambtenaren aangegeven als oorzaak van deze verwarring. In dit verband geven ook twee respondenten (Int. 2 POL, Int. 3 POL) de communicatie via de media omtrent ‘het gedoogbeleid’ aan als beïnvloedende factor. Eén respondent (Int. 4 POL) geeft daarbij aan dat, om duidelijkheid te bewerkstelligen, een eenduidig standpunt zou moeten ingenomen worden: ofwel legaliseren ofwel niet legaliseren. Een andere respondent (Int. 3 POL) geeft hierbij aan dat het belangrijk is dat, ondanks er voor meerderjarigen slechts een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan een gebruikershoeveelheid cannabis, dat duidelijk gecommuniceerd dient te worden dat cannabis voor zowel meerderjarigen als minderjarigen nog steeds verboden is.

“Dat ze een keer misschien duidelijk maken aan de mensen dat hoeveel ze ook zitten hebben in hun zakken, dat drugs verboden zijn, hé. Ik denk dat de mensen dat en een gedoogbeleid een beetje door elkaar steken. Dat ze ervan uitgaan: het wordt gedoogd dus het mag.” (Int. 3 POL)

Verder geeft één respondent (Int. 3 POL) aan dat het misschien een goed idee is dat door de overheid geïnvesteerd wordt in preventiecampagnes rond cannabis. Hierbij verwijst de respondent naar de advertenties langs onder meer de autowegen die er bestaan voor rijden onder invloed.

Ook geeft één respondent (Int. 4 POL) aan op te merken dat scholen vaak bang zijn om een drugsprobleem te erkennen indien ze daarmee te kampen krijgen. Dit volgens de respondent uit angst om een slechte reputatie te krijgen. Volgens deze respondent zouden de scholen nog een actievere rol kunnen spelen in de probleemerkenning en het verder ondernemen van stappen indien ze hiermee geconfronteerd worden.

Aan de respondenten werd gevraagd hoe zij vinden dat idealiter zou moeten gereageerd worden op cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. De meningen hieromtrent blijken verdeeld te zijn.

Eén respondent (Int. 4 POL) is van mening dat het weinig zin heeft om de cannabisgebruiker te vervolgen. Dit vanuit het idee dat door te straffen, het probleem van de verslaving niet opgelost wordt. In die zin kan de politie het probleem wel detecteren maar speelt de hulpverlening volgens de respondent een belangrijke rol bij het aanpakken van het probleem.

Een andere respondent (Int. 1 POL) blijkt geen voorstander te zijn van 'het gedoogbeleid' dat geldt ten aanzien van meerderjarigen. Eerder verkiest deze respondent de situatie waarbij iedere vorm van bezit of gebruik van cannabis strafbaar is en waarbij er geen sprake is van een lage vervolgingsprioriteit. Twee andere politieambtenaren (Int. 2 POL, Int. 4 POL) gaven aan dat cannabis zodanig maatschappelijk aanvaard en ingeburgerd is geworden dat teruggaan naar een dergelijke toestand niet meer haalbaar zou zijn. Volgens de respondent, die geen voorstander is van het gedoogbeleid, is dit een verkeerde manier van redeneren. Dit wordt verduidelijkt aan de hand van onderstaand citaat.

"Ik vind dat een beetje verkeerd dat je de wetgeving aanpast aan iets dat je ziet groeien hé. Dat is een beetje omgekeerd werken. Als ze morgen allemaal beginnen door het rood licht te rijden, ga je toch ook niet zeggen van de rode lichten, misschien moeten we die afschaffen en gewoon zeggen van kijk gewoon of er niets afkomt en rij maar door? Dat is hetzelfde hé." (Int. 1 POL)

Een derde respondent (Int. 2) geeft aan als politieambtenaar niet in de positie te zijn om het beleid te bepalen. De politie volgt wat er leeft in de maatschappij. Als er geopteerd wordt om een lage vervolgingsprioriteit te geven aan een gebruikershoeveelheid cannabis, dan is de taak van de politie om op die manier te gaan optreden. Een toestand waarin opnieuw naar nultolerantie zou gegaan worden zou volgens de respondent, op dit moment, gezien de inburgering van cannabis in de maatschappij, niet haalbaar zijn en de parketten te zeer overbelasten.

Voor één respondent (Int. 3 POL) ten slotte zou de ideale situatie zijn dat het bezit en het gebruik van cannabis volledig verboden is en dat er geen sprake is van een lage vervolgingsprioriteit. De respondent geeft echter aan dat dit realistisch gezien, omwille van praktische overwegingen, niet haalbaar is. Om die reden geeft de respondent aan dat het beter is om een VPV op te stellen bij een gebruikershoeveelheid cannabis tot maximum 3 gram of één plant gekoppeld aan de inbeslagname van de drugs.

Ook werd gepeild naar de houding van de respondenten ten opzichte van de alternatieven voor het omgaan met cannabis namelijk het coffeeshopmodel zoals in Nederland en de volledige legalisering.

Eén respondent (Int. 2 POL) geeft aan hierover geen mening te hebben. De overige drie respondenten (Int. 1 POL, Int. 3 POL, Int. 4 POL) geven aan geen voorstander te zijn van de invoering van een coffeeshop. De belangrijkste redenen die hiervoor aangegeven worden is het feit dat dit voor overlast zou zorgen en dat dit de drempel om cannabis te gaan gebruiken zou kunnen doen dalen.

“Dan ga je mensen lokken hé die naar hier gaan komen. En dan ga je weer met overlast zitten. Neen ik ben absoluut geen voorstander van een coffeeshop. Plus de drempel is dan ook weer niet zo hoog om te gaan gebruiken. Ik weet niet wat de regels zijn van de coffeeshops in Nederland of dat je meerderjarig moet zijn of zo om daar binnen te mogen. Maar dan is de drempel natuurlijk niet meer zo hoog voor mensen. Je hebt nog altijd mensen die zeggen van: ‘k ga het niet doen omdat het niet mag. Dan gaan die mensen wel een keer zeggen van: ‘k ga het misschien een keer proberen. Neen ik ben geen voorstander van coffeeshops.” (Int. 3 POL)

Vervolgens werd de vraag gesteld of het beleidsmodel van de legalisering van cannabis volgens de respondenten een goed beleidsmodel zou zijn. Twee respondenten (Int. 1 POL, Int. 3 POL) geven aan dit geen goede optie te vinden.

“Ik stel me dan de vraag als je dat legaliseert, wat het volgende gaat zijn? En binnen 10 jaar gaan ze dan in Brussel zeker betogen om de cocaïne te legaliseren?” (Int. 1 POL)

Eén respondent (Int. 4 POL) geeft aan een dubbel gevoel te hebben bij de legalisering van cannabis. Enerzijds wordt dan een volledige economie gecreëerd waarbij controle op de productie en de kwaliteit van cannabis kan uitgeoefend worden. Anderzijds is de respondent er niet van overtuigd dat het winstbejag niet opnieuw de bovenhand zou nemen. Eén respondent (Int. 2 POL) geeft ook hier aan geen mening te hebben over dit thema.

Tot slot geven alle politieambtenaren aan van mening te zijn dat het belangrijk is om te blijven registreren, zelfs bij vaststelling van een kleine gebruikershoeveelheid cannabis.

“Als het blijkt dat het dan herhaaldelijke feiten zijn, kunnen zij op een bepaald moment wel beslissen om te bundelen. Dus dat is wel belangrijk om te blijven registreren en blijven het probleem in beeld te brengen of in kaart te brengen in plaats van niets meer te doen.” (Int. 4 POL)

4.3. Verbeteringssuggesties van vertegenwoordigers van de magistratuur

Ook hier wordt het onderscheid gemaakt tussen vertegenwoordigers van de magistratuur die de dossiers opvolgen van de meerderjarigen en diegene die de dossiers opvolgen van de minderjarigen.

Meerderjarigen

Ook beide magistraten die de dossiers opvolgen van de meerderjarigen zijn van mening dat omtrent de regelgeving rond cannabis misverstanden bestaan bij de bevolking. De verkeerde en of incomplete communicatie die hieromtrent gebeurd is via de media speelt hier volgens de respondenten een rol bij. Specifiek naar jongeren toe geeft één respondent (Int. 1 MAME) aan dat hiervoor aandacht zou moeten zijn binnen scholen. Preventie naar drugs toe in het algemeen alsook duidelijke communicatie naar jongeren toe over het wetgevend kader is noodzakelijk.

Het grootste knelpunt dat naar voren komt bij beide respondenten situeert zich echter op het vlak van de hulpverlening. Aangezien twee respondenten uit verschillende gerechtelijke arrondissementen bevroegd werden, wordt hieronder een onderscheid gemaakt.

In het gerechtelijk arrondissement Brugge bleek er op parketniveau het project CLEAN voorhanden te zijn. Zo kunnen problematische drugsgebruikers op parketniveau doorverwezen worden naar de drughulpverlening. Een dergelijk project is volgens de respondent (Int. MAMEOO) dan ook zeer positief en er wordt volgens de respondent getracht om, waar mogelijk, door te verwijzen naar het project. Het idee dat drugsverslaving een probleem is dat in eerste instantie opgelost dient te raken primeert hierbij. Het knelpunt situeert zich volgens de respondent echter in het aanbod van de hulpverlening die voorhanden is. De plaatsen zijn beperkt en het aantal instellingen die drughulpverlening aanbieden zijn insufficiënt. Zeker in het geval van Oostende blijkt dit volgens de respondent een knelpunt te vormen.

“Ik denk dat het grote probleem is dat de hulpverlening totaal ondermaats is. Er is heel weinig en zeker in Oostende is dat het geval.” (Int. MAMEOO)

Het CLEAN-project, in samenwerking met de Sleutel, is een project dat zich strekt over het volledig gerechtelijk arrondissement Brugge. Het probleem dat de respondent hierbij aangeeft is dat de Sleutel een afdeling heeft in Brugge maar niet in Oostende. Als een problematische drugsgebruiker uit Oostende doorverwezen wordt naar aanleiding van het CLEAN-project, dient deze zich aan te melden in de Sleutel in Brugge. De respondent geeft aan dat het, gezien het desbetreffende doelpubliek, niet altijd evident is om dergelijke drempel qua afstand te overbruggen.

“Bijvoorbeeld voor Oostende is dat niet zo evident voor ons publiek. Ik denk dat dat voor ons evident is als je zegt je moet naar de Sleutel gaan in Brugge, je gaat er geraken, je gaat daar op tijd zijn en je gaat je aanmelden. Maar je hebt natuurlijk te maken met een publiek voor wie dat dat niet zo gemakkelijk is om op tijd ergens te zijn en om afspraken na te leven en die afstand te overbruggen. Velen zien ook die afstand niet zitten.” (Int. MAMEOO)

Ook in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk wordt gewezen op een gebrekkig vangnet aan hulpverlening. In tegenstelling tot het gerechtelijk arrondissement Brugge is er in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk op parketniveau geen gelijkaardig project als het CLEAN-project voorhanden.

“We hebben geen Proefzorg, we hebben niets op parketniveau. In Gent hebben ze dat wel, in Brugge ook. Maar hier hebben wij dat niet. We zijn al heel lang vragende partij maar er zijn geen middelen. We hebben geen dergelijk project. Maar dat zou wel een oplossing kunnen zijn voor een aantal dossiers.” (Int. MAMEKO)

Ook wordt in dit verband gewezen op het feit dat Kortrijk niet echt beschikt over een instelling in het arrondissement zoals bijvoorbeeld de Sleutel.

“Wij hebben geen instelling in eigen arrondissement. Wij hebben het Kompas, maar dat is ambulante, een klein beetje residentieel maar ook heel beperkt en die zijn ook geen vragende partij want die zitten ook met wachtlijsten.” (Int. MAMEKO)

In beide gevallen worden dergelijke projecten zoals Proefzorg in Gent alsook de drugbehandelingskamer van de rechtbank in Gent, waarbij de link tussen hulpverlening en

justitie gelegd wordt, wel positief onthaald en is men vragende partij voor dergelijke initiatieven.

Verder geeft nog één respondent (Int. 1 MAME) de indolentie, inherent aan het strafrechtelijk systeem, aan als knelpunt te ervaren. Vooral het personeelstekort wordt hierbij aangegeven als oorzaak waardoor op verschillende niveaus van de strafrechtsbedeling vertragingen ontstaan die ervoor zorgen dat niet altijd kort op de bal gespeeld kan worden.

Tot slot werd ook aan beide magistraten gevraagd hoe zij staan ten opzichte van de alternatieve beleidsmodellen voor het omgaan met cannabis voor persoonlijk gebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

Het volledig verbieden en heel veel investeren in de handhaving ervan wordt volgens beide respondenten niet wenselijk geacht. De praktische onhaalbaarheid wordt hierbij als belangrijkste argument aangegeven.

Ook blijken beide respondenten geen voorstander te zijn van het beleidsmodel van de legalisering van cannabis. Een respondent (Int. 1 MAME) geeft daarbij aan dat cannabis uiteindelijk nog altijd een schadelijk product is en dat de drempel om te gaan gebruiken in geval van legalisatie naar beneden zou gaan. Beide respondenten zijn van mening dat persoonlijk gebruik en bezit voor persoonlijk gebruik strafbaar zou moeten blijven maar met de nodige realiteitszin. In dit verband kan dus geconcludeerd worden dat de respondenten zich in de huidige regeling, met het 'gedoogbeleid' voor meerderjarigen, kunnen vinden.

Minderjarigen

Wat betreft de minderjarigen is de wetgeving duidelijk, er is geen sprake van een 'gedoogbeleid'. Kortom: drugs en minderjarigen, dat gaat niet samen. Toch wordt door één respondent (Int. 1 MAMI) opgemerkt dat bij minderjarigen verwarring bestaat en dat ze vaak niet beseffen dat cannabisgebruik illegaal en strafbaar is. Beide respondenten gaven verder aan dat de ernst van het gebruiken van cannabis door minderjarigen vaak onderschat wordt. Eén respondent (Int. 1 MAMI) geeft hierbij aan dat er misschien nood is om vanuit scholen en andere diensten wat meer aandacht te besteden aan sensibilisatie en duidelijke communicatie over de wettelijke toestand van cannabis.

Beide respondenten geven aan dat in geval van drugsgebruik bij minderjarigen, het vooral van belang is dat de minderjarige van het drugsprobleem afgeholpen wordt. In eerste instantie wordt dan ook getracht om dit doel via vrijwillige hulpverlening te bereiken.

In het jeugdparket te Brugge werd door de respondent aangegeven dat beroep kon gedaan worden op het ViDA-project, een vroeginterventieproject in geval van experimenterend drugsgebruik. De respondent evalueert dergelijke projecten als zijnde positief en geeft aan dat er nood is aan dergelijke projecten om minderjarigen naartoe te oriënteren in geval van drugsgebruik.

Het gaat wel om een vrijwillige deelname aan het project en indien de minderjarige hieraan geen gevolg geeft, kan daar in principe geen consequentie aan gekoppeld worden. In dit verband geeft één respondent aan dat het een verarming is dat sedert 2006, met de wijziging van de Jeugdbeschermingswet, op parketniveau geen diversiemaatregelen meer opgelegd kunnen worden indien door de minderjarige aan het ViDA-project of aan een soortgelijk project geen gevolg wordt gegeven.

“Het zou wel interessant geweest zijn dat we wel nog tegen die minderjarigen konden zeggen: kijk je gaat naar het leerproject en we volgen het op en als je niet gaat dan gaan we naar de jeugdrechter. Maar dat is nu afgeschaft dus we moeten doen wat wet is, we moeten de wet toepassen.” (Int. MAMIOO)

Op het jeugdparket te Kortrijk werd ook aangegeven dat er verschillende hulpverleningsdiensten zijn waar men minderjarigen naartoe kan doorverwijzen. Opmerkelijk is ook dat, in tegenstelling tot de situatie bij meerderjarigen, beide respondenten geen blijk geven van een onvoldoende aanbod aan hulpverleningsinstanties of initiatieven voor minderjarigen.

“Eigenlijk vind ik dat we redelijk veel diensten hebben. We hebben iets voor de vroeginterventie, experimenteerdere, ook Kompas die ook allerlei dingen heeft, voor elk wat wils. En als dat allemaal niet voldoende is, dan hebben we op het niveau van de jeugdrechtbank CLEAN UP” (Int. MAMIKO)

In het gerechtelijk arrondissement Kortrijk is er wel het project CLEAN- Up, dat niet op parketniveau, maar op het niveau van de jeugdrechtbank kan opgelegd worden. Het project past binnen de visie dat minderjarigen met een drugsprobleem geholpen moeten worden.

Het project is dan ook enkel bedoeld voor minderjarigen met een hardnekkig drugsprobleem waarbij vrijwillige hulpverlening niet suffiënt bleek te zijn. De meerwaarde van het CLEAN-Up programma is volgens de respondent het verplichtend karakter en het feit dat er aanklappend en zeer intensief gewerkt wordt. Indien de jongere de motivatie verliest zal er volgens de respondent alles aan gedaan worden om hem of haar toch te motiveren om blijven door te gaan. De ervaring met het CLEAN-Up programma is volgens de respondent erg positief. Men wil dan ook proberen, zo veel waar mogelijk, het project zijn ingang te laten vinden in andere arrondissementen.

Een punt dat nog aangehaald werd door één respondent betreft het feit dat de vraag gesteld kan worden waarom in veel gevallen de weg naar de hulpverlening niet gevonden wordt zonder tussenkomst van justitie. De vraag naar de oorzaken hiervan behoeft echter verder onderzoek.

“Er zijn hier veel mensen die we op gesprek krijgen en waarvan de ouders zeggen: het is eigenlijk ver gekomen dat wij naar hier moeten komen om het probleem aan te pakken.” (Int. 2 MAMI)

Ook werd door één respondent (Int. 1 MAMIOO) aangegeven dat de komst van de parketmagistraat in 2006 een positief effect heeft gehad op de aandacht die besteed wordt aan drugsdossiers en de drugsproblematiek in het algemeen.

Tot slot werd gepeild naar de mening van de respondenten ten opzichte van het beleidsmodel van de legalisering van cannabis voor minderjarigen. Beide respondenten geven aan geen voorstander te zijn van dergelijke beleidsoptie. De reden die hiervoor aangegeven wordt is de schadelijkheid voor de ontwikkeling.

“Ik vind voor minderjarigen en dat is wetenschappelijk ook bewezen, dat cannabisgebruik niet oké is. Dus ik vind dat er nog altijd opgetreden moet worden bij minderjarigen.” (Int. 1 MAMI).

Eerder verkiest men de situatie zoals deze nu bestaat waarbij hulpverlening een belangrijke rol speelt.

4.4. Discussie

Wat duidelijk naar voren komt uit de interviews is het feit dat de respondenten van mening zijn dat heel wat onduidelijkheid bestaat bij de bevolking omtrent de huidige regelgeving van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Een eerste knelpunt blijkt zich op dit vlak voor te doen. De vraag wat nu precies deze onduidelijkheid veroorzaakt kan op basis van dit onderzoek niet beantwoord worden en behoeft verder onderzoek. Verschillende respondenten gaven hierbij wel aan van oordeel te zijn dat het 'gedoogbeleid' bij meerderjarigen mogelijks verwarring bij de bevolking creëert. Ook de manier waarop gecommuniceerd wordt omtrent de wettelijke status van cannabis kan volgens enkele respondenten hierbij een rol spelen. Ook in het onderzoek van Gelders en Vander Laenen (2007) wordt ongepaste berichtgeving via de media aangegeven als een factor die mogelijks van invloed kan zijn op het feit dat verwarring bestaat omtrent cannabiswetgeving en regelgeving. Om die reden wijzen enkele respondenten op het belang van duidelijke communicatie, hoofdzakelijk via de media dan, over wat nu wel of niet mag inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Ook preventie rond cannabisgebruik, waarbij dan aandacht uitgaat naar communicatie over cannabis, kan hier volgens enkele respondenten een bijdrage toe leveren.

Niet enkel omtrent de regelgeving inzake cannabis blijkt volgens de respondenten verwarring te bestaan. Ook gaven enkele respondenten aan dat de ernst van het product vaak onderschat wordt. Bij minderjarigen zou dit volgens de respondenten het meest opgemerkt worden. Dat (langdurig) cannabisgebruik mogelijks schadelijke effecten kan teweegbrengen blijkt nochtans uit verschillende studies (Aldington et al., 2007; Taylor et al., 2002; Meier, 2012). Enkele respondenten geven hierbij dan ook aan dat er nood is aan sensibilisatie gekoppeld aan preventiewerk omtrent de schadelijke effecten van het middel cannabis.

Ook werd door een aantal respondenten gewezen op onduidelijkheden in de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 zelf. Het feit dat bepaalde begrippen onvoldoende gedefinieerd zijn en om die reden een te grote beoordelingsvrijheid overlaten voor mensen in het werkveld, is volgens deze respondenten niet werkbaar. Om die reden wordt door deze respondenten dan ook gepleit om een eenduidig standpunt in te nemen omtrent de status

van cannabis, gekoppeld aan duidelijke wetgeving en duidelijke richtlijnen voor de mensen op het werkveld. Niet de huidige 'grijze zone' van enerzijds strafbaar zijn maar toch in bepaalde gevallen gedogen, maar eerder of strafbaar of niet strafbaar. De vraag kan hier echter gesteld worden in welke mate deze laatste beleids optie wel mogelijk is in het licht van de internationale verdragen die België ondertekend en geratificeerd heeft. Decriminalisering en legalisering zijn namelijk volgens De Ruyver et al. (2002, p. 27) uitgesloten in het licht van artikel 3 van het Sluikhandel Verdrag van 1988 (De Ruyver et al., 2002, p. 27). De andere optie daarentegen zou mogelijks, gezien cannabis momenteel de meest gebruikte illegale drugs zijn, een overbelasting van de parketten kunnen teweegbrengen (VAD, 2013, p. 1). Dergelijke opmerkingen maken duidelijk dat dit een moeilijke kwestie betreft waar in elk geval goed over nagedacht dient te worden en waarbij de diverse opties misschien maar mogelijk zijn met de nodige aanpassing van regelgeving of reorganisatie.

Een tweede belangrijk knelpunt dat uit de interviews naar voren kwam heeft betrekking op de (drug) hulpverlening. Door verschillende respondenten werd gewezen op een insufficiënt aanbod van hulpverlening. In dit verband kan verwezen worden naar het rapport 'Voor een veilig & leefbaar Oostende!', opgesteld door De Ruyver (2009). Daarin worden de bevindingen weergegeven van een studie die tot doel had om meer inzicht te verkrijgen in de reden waarom Oostende vaak gepercipieerd wordt als zijnde onveilig. Van belang voor deze meesterproef is het deel over het drugsfenomeen en het drugsbeleid in Oostende. In het rapport wordt geconcludeerd dat nood is aan de uitbouw van een drughulpverleningsnetwerk en van een zorgcircuit in de provincie West-Vlaanderen (De Ruyver, 2009, p. 69). Specifiek voor de stad Oostende blijkt dan ook uit het rapport dat nood is aan de uitbreiding van de drughulpverlening in Oostende (De Ruyver, 2009, p. 62). Dit werd door verschillende respondenten van deze meesterproef dan ook aangehaald als knelpunt. In Oostende blijken de voorzieningen te bestaan uit het MSOC, CGG en het straathoekwerk. De vraag kan echter gesteld worden waar een beginnende en nog niet-problematische cannabisgebruiker, in dit beschikbare aanbod, zijn hulp dient te zoeken en kan vinden? Daarnaast geeft De Ruyver (2009, p. 62) aan dat voor een bepaald gedeelte van de gebruikerspopulatie een MSOC geen einddoel kan zijn. Een tweede vraag die hier dan ook bij gesteld kan worden is in welke mate problematische cannabisgebruikers ook effectief

terecht kunnen en of thuishoren in een voorziening als MSOC? Bij het CGG bovendien dient in rekening genomen te worden dat zij zich niet uitsluitend toespitsen op de drugsproblematiek maar dat zij ruimere psychische of psychiatrische problematieken behandelen (Agentschap zorg & gezondheid, z.d.). Dit heeft wellicht tot gevolg dat slechts een relatief beperkte groep van drugsgebruikers daar een behandeling kunnen verkrijgen. Ook op het niveau van het parket blijkt dit beperkte aanbod aan hulpverlening een pijnpunt te vormen. Hoewel de respondent van het parket te Brugge voor meerderjarigen aangaf zoveel waar mogelijk door te verwijzen naar hulpverlening in geval van problematisch cannabisgebruik, blijkt dat dit omwille van het hierboven vermelde knelpunt niet steeds mogelijk is. Voor minderjarigen daarentegen werd door de respondenten niet expliciet gewezen op een onvoldoende hulpverleningsaanbod in Oostende. Misschien ligt dit aan het feit dat bepaalde initiatieven voor minderjarigen ontwikkeld worden zoals het ViDA-project.

Niet enkel in Oostende, maar ook in Kortrijk werd gewezen op een gebrekkig vangnet aan drughulpverlening voor meerderjarigen. In tegenstelling tot Oostende, is er specifiek in Kortrijk wel, naast het CGG, het Kompas, dat personen met een drugsverslaving zowel ambulante als residentiële begeleiding kan bieden (Kompasvzw, n.d.). De respondent van het parket te Kortrijk voor meerderjarigen gaf daarbij wel aan dat het residentiële aanbod eerder beperkt is. Het ontbreken van een efficiënt netwerk aan drughulpverlening belemmert dan ook volgens deze respondent de doorverwijzing op parketniveau naar hulpverlening. Uit de interviews met beide parketmagistraten voor de meerderjarigen blijkt dat de wil er dus wel is om bij problematisch cannabisgebruik door te verwijzen naar hulpverlening maar dat het bestaande hulpverleningsaanbod dit niet altijd toelaat. Bij minderjarigen blijkt dit knelpunt inzake het hulpverleningsaanbod ook hier in Kortrijk, net als in Oostende, zich minder voor te doen. Op basis van dit onderzoek kan echter niet uitgemaakt worden of de bestaande drughulpverlening in Kortrijk en Oostende beter uitgebouwd is voor minderjarigen.

Uit de literatuurstudie van deze meesterproef bleek dat discussie bestaat over welke beleidsoptie of model het best gehanteerd wordt bij cannabis. Althans wat betreft bij meerderjarigen, bij minderjarigen blijkt de discussie over alternatieve beleidsopties voor cannabis zich niet voor te doen. Recentelijk werd wereldgeschiedenis geschreven door de Amerikaanse staten Colorado en Washington. Daar werd namelijk de teelt, de commerciële

verkoop alsook het recreatieve gebruik van cannabis voor volwassenen gelegaliseerd (Drug policy alliance, 17.12.2013). Afgezien van de respondenten die blijk gaven geen mening te hebben over dit thema, geeft de meerderheid van de respondenten aan geen voorstander te zijn van de beleids optie van legalisering van cannabis. In de studie van Petrocelli et al. (2013), waar gepeild werd naar de houding van politieambtenaren ten opzichte van het beleidsmodel legalisering, bleek dat 77 % van de bevroegde politieambtenaren het oneens tot zeer oneens is dat legalisering van cannabis zou moeten ingevoerd worden (Petrocelli et al., 2013, p. 25). Van de politieambtenaren die ondervraagd werden in dit onderzoek blijken twee respondenten geen voorstander te zijn van legalisering. Eén respondent geeft aan wel voordelen te zien van een dergelijke optie maar is er niet van overtuigd dat deze zullen opwegen tegen mogelijke nadelen. Gezien de kleine onderzoeksgroep van deze meesterproef is het niet mogelijk om uitspraken te doen over 'de houding van politieambtenaren' ten opzichte van de beleids optie legalisering zoals in het onderzoek van Petrocelli et al. (2013).

Op de vraag naar welk beleidsmodel voor cannabis bij de respondenten dan wel de voorkeur uitgaat kan geen eenduidig antwoord gegeven worden. Verschillende voorkeuren werden aangegeven door de respondenten. Zoals eerder vermeld werd het 'gedoogbeleid' van cannabis bij meerderjarigen, zowel door de literatuur alsook door bepaalde respondenten, onthaald op kritiek. Toch wordt een dergelijke beleids optie door enkele respondenten verkozen boven het volledig verbieden, decriminaliseren of legaliseren van cannabis.

Tot slot kan nog even vermeld worden dat verschillende respondenten aangaven positief te zijn over projecten waarbij justitie en (drug) hulpverlening met elkaar gaan samenwerken. Hoewel de respondenten uit de studie van D. Hart (2004, p. 7) enkel uit politieoversten bestonden, wordt ook daar het idee teruggevonden dat enkel strafrechtelijk reageren bij de drugsproblematiek niet efficiënt is. Dit maakt dat het grootste deel van de respondenten potentieel ziet in een systeem bestaande uit een combinatie van enerzijds strafrechtelijk optreden en anderzijds interventies die erop gericht zijn om de volksgezondheid te verhogen zoals preventie en behandeling.

Zowel op het niveau van de (jeugd) rechtbank als het parket blijken zich dergelijke samenwerkingsinitiatieven te ontwikkelen. Het achterliggende idee is dat repressief

optreden door middel van het strafrecht geen afdoende oplossing kan bieden voor de problematiek van het drugsgebruik (Colman et al., 2011, p. 13). Dergelijke projecten passen tevens binnen de integrale en de geïntegreerde aanpak van de drugsproblematiek die in beide steden als belangrijke kernprincipes naar voor kwamen. Vooral uit de interviews met de vertegenwoordigers van de magistratuur blijkt dat deze projecten wel positief onthaald worden en dat men vragende partij is voor dergelijke initiatieven. Uit de evaluatie van het project Proefzorg in Gent alsook de drugbehandelingskamer bleek ook dat deze projecten over het algemeen positief geëvalueerd werden door de verschillende betrokken actoren (De Ruyver et al., 2008, p. 148; Vander Laenen, 22.11.2013). In het gerechtelijk arrondissement Brugge, in tegenstelling tot Kortrijk, bleek op parketniveau reeds een dergelijk project geïmplementeerd te zijn. De vraag kan echter gesteld worden of het hierboven vermelde knelpunt inzake het hulpverleningsaanbod geen beletsel vormt voor de goede werking en implementatie van deze initiatieven. Dergelijke projecten kunnen echter slechts werken als er voldoende mogelijkheden aanwezig zijn om door te verwijzen.

Hoofdstuk 5: Algemeen besluit en aanbevelingen

Dit laatste hoofdstuk heeft als doel om een samenvattend overzicht weer te geven van het onderzoek van deze meesterproef. Daarbij wordt in het algemeen besluit eerst en vooral nog even kort ingegaan op de probleemstelling alsook op het onderzoeksopzet. Daarnaast worden de hoofdbevindingen van het onderzoek weergegeven. Tot slot wordt nog even stilgestaan bij een aantal beperkingen van het onderzoek en worden deze gekoppeld aan aanbevelingen voor verder onderzoek.

5.1. Algemeen besluit

Cannabis, althans de discussie over welk beleidsmodel het best gehanteerd wordt bij cannabis, is een actueel thema. Dit werd wellicht reeds duidelijk bij het lezen van deze meesterproef. Enerzijds is er de vaststelling dat cannabis de meest gebruikte illegale drugssoort is (VAD, 2013, p. 1). Daarnaast zien we dat heel wat kritiek en vragen reizen omtrent de effectiviteit van het prohibitiemodel ten aanzien van drugs. Dit roept de vraag op of het prohibitiemodel in de 21^e eeuw wel nog stand kan houden? Recentelijk, naar aanleiding van de legalisering van cannabis in Colorado en Washington, laaide het debat over alternatieve beleidsmodellen voor cannabis opnieuw op. Niet enkel in Amerika, maar ook in België bijvoorbeeld blijkt er een groeiende interesse te zijn voor het legaliseren van cannabis. Zo kan het pleidooi van Decorte, De Grauwe en Tytgat (18.11.2013) voor een kritische evaluatie van het Belgische cannabisbeleid alsook het feit dat de legalisering van softdrugs als agendapunt wordt opgenomen door bepaalde politieke partijen, hierbij als voorbeeld aangegeven worden.

De belangstelling voor het product cannabis wordt ook weerspiegeld in de wetenschappelijke literatuur. Toch blijken er ook een aantal hiaten in onderzoek te bestaan. Zo is er slechts weinig onderzoek verricht naar de concrete implementatie van drugs- of cannabiswetgeving en beleid in België. Hoe interpreteert en past men cannabiswetgeving en beleid toe in België op het niveau van de stad? Dit is een interessante vraag die tot nu toe slechts geringe aandacht kreeg in de wetenschappelijke literatuur. Verder hebben verschillende studies, zowel in België als in het buitenland, getracht om de houding of attitudes ten aanzien van drugs en of het gevoerde cannabis- of drugsbeleid in kaart te

brengen. Voornamelijk gaat het dan over onderzoek bij de publieke opinie. Echter, onderzoek in België dat zich specifiek richt op de houding van politieambtenaren, de magistratuur en stadsambtenaren ten aanzien van drugs of cannabis en of het gevoerde beleid inzake drugs of cannabis is eerder schaars. Niettemin kan hun perspectief op het gevoerde beleid interessante invalshoeken of suggesties ter verbetering aanleveren voor beleidsmakers of wetgevers actief op het domein van cannabis. Dit omwille van het feit dat deze actoren een belangrijke rol spelen in de dagdagelijkse uitvoering van de cannabiswetgeving en het beleid.

Gezien de actualiteit van het thema en de bovenvermelde lacunes in wetenschappelijk onderzoek werd geopteerd om cannabis als onderzoeksthema te nemen van deze meesterproef. Het doel van deze meesterproef is tweeledig. Enerzijds wil zij meer inzicht verkrijgen in de manier waarop opgetreden wordt ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden. Anderzijds wil zij dit optreden onderwerpen aan een kritische beoordeling door drie soorten informatiedragers die verantwoordelijk zijn voor de preventie, controle en vervolging van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in stedelijke contexten. Twee steden, Kortrijk en Oostende, werden nader bestudeerd. Vanuit iedere stad werden telkens drie soorten informatiedragers geselecteerd: stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur. Om de gegevens te verzamelen werd een (beperkte) documentenanalyse gedaan en werd ook een kwalitatief empirisch onderzoek uitgevoerd. Daarbij werden per onderzochte stad aan de hand van een topiclijst vijf semi-gestructureerde interviews afgenomen van de drie groepen van informatiedragers die centraal staan in dit onderzoek.

Drie hoofdonderzoeksvragen stonden hierbij centraal : *“Hoe wordt opgetreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?”*, *“Hoe beoordelen de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik?”* en tot slot *“Hoe of op welke manier zouden de verantwoordelijke ambtenaren het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik willen verbeteren?”* De belangrijkste bevindingen van elk van deze vragen worden hieronder weergegeven.

De eerste onderzoeksvraag luidde: “Hoe wordt opgetreden tegen cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik in Vlaamse steden?” Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen drie niveaus van informatieverzameling: de wettelijke- en beleidsvoorschriften, het lokaal beleid en het praktijkoptreden. Wat betreft de eerste onderzoeksvraag kan geconcludeerd worden dat de steden zowel gelijkenissen als verschillen vertonen wat betreft het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. De verschillende onderzoeksvragen dienen vooral een beschrijvend doel en zijn om die reden ook erg uitgebreid. Hieronder wordt dan ook enkel kort ingegaan op een aantal bevindingen, voor een volledig overzicht wordt verwezen naar het tweede, derde en vierde hoofdstuk van het empirisch gedeelte.

Het wettelijk kader

Het wettelijk kader alsook de bijhorende beleidsvoorschriften met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik zijn van toepassing voor gans België, wat maakt dat deze gelden in beide steden.

Het lokaal beleid

Wat betreft het lokaal beleid inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik kan op basis van de interviews en documentenanalyse geconcludeerd worden dat het lokaal beleid in beide steden, op zowel het niveau van de stad, politiezone en parket, grotendeels overeenkomt. Zo blijkt op het niveau van de *stad* in beide steden geen beleid te bestaan specifiek gericht op cannabis. Wel bestaat in tegenstelling tot de stad Oostende, in de stad Kortrijk een GAS-sanctie ‘zoekgedrag naar drugs’ die op cannabis van toepassing kan zijn. Op het niveau van de *lokale politie* kan geconcludeerd worden dat het lokaal beleid analoog is aan de nationale regelgeving omtrent cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Op *parketniveau* blijkt een lokaal parketbeleid gehanteerd te worden inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik voor zowel meerderjarigen als minderjarigen. Echter een ‘officieel’ beleid is dit niet. Bij meerderjarigen is het wel zo dat de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005, die een lage vervolgingsprioriteit toekent aan het bezit van een

hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik door meerderjarigen, in acht wordt genomen.¹⁸

Het praktijkoptreden

Op het *niveau van de stad* kan geconcludeerd worden dat, hoewel er in beide steden op beleidsniveau geen specifiek cannabisbeleid is, er in de praktijk toch wel aandacht blijkt uit te gaan naar het middel cannabis.

Op het *niveau van de lokale politie* werd door alle respondenten aangegeven dat de actieve opsporing van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt. De manier waarop cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik volgens de respondenten in de praktijk vastgesteld wordt, blijkt in beide steden gelijkaardig te zijn. In veel gevallen blijkt dit eerder op een onrechtstreekse manier te gebeuren. Hoewel alle politieambtenaren aangaven zelf altijd op een correcte manier te verbaliseren, blijkt de aanwending van de discretionaire ruimte in de praktijk echter wel mogelijk te zijn.

Op het *niveau van het parket* bij meerderjarigen bleek dat door de respondenten effectief een lage vervolgingsprioriteit wordt gegeven aan het gebruik en bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik. In de praktijk komt dit erop neer dat in een groot deel van de gevallen overgegaan wordt tot seponeren. Het criterium van al dan niet problematisch gebruik blijkt door beide respondenten van belang te zijn voor het verdere vervolg dat gegeven wordt aan het dossier. Een verschil blijkt zich echter wel voor te doen wat betreft de aanwezigheid van samenwerkingsprojecten tussen justitie en hulpverlening tussen het gerechtelijk arrondissement Kortrijk en Brugge. Het feit dat dergelijk project niet geïmplementeerd is in Kortrijk, blijkt ervoor te zorgen dat er een discrepantie bestaat tussen beide gerechtelijke arrondissementen wat betreft de mogelijkheden op vroegtijdige doorverwijzing naar hulpverlening.

Op het *niveau van het parket* bij minderjarigen kwam uit de interviews naar voren dat het zo vroegtijdig mogelijk interveniëren in geval van drugsgebruik bij minderjarigen de rode draad vormt in beide jeugdparketten. Dat de minderjarige van zijn drugsprobleem afgeraakt blijkt

¹⁸ Gemeenschappelijke richtlijn van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal col 2/2005 van 25 januari 2005 omtrent de vaststelling, registratie en vervolging van inbreuken inzake het bezit van cannabis, B.S. 31 januari 2005.

uit de interviews het belangrijkste doel te vormen. In eerste instantie probeert men dit doel te bereiken via vrijwillige hulpverlening. Indien dit niet lukt, eventueel met tussenkomst van de jeugdrechter.

De tweede onderzoeksvraag gaat vervolgens na hoe de verschillende respondenten het optreden ten aanzien van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik beoordelen. De beoordeling heeft betrekking op zowel de wetgeving, het beleid en het praktijkoptreden.

Wat betreft de **duidelijkheid** kan geconcludeerd worden dat, hoewel alle respondenten zelf aangaven dat de wetgeving en het beleid rond cannabis voor hen persoonlijk duidelijk zijn, toch uit de interviews bleek dat op bepaalde punten ook wel bij de respondenten onduidelijkheid bestaat over wat nu wel of niet kan. Verder is de overgrote meerderheid van de respondenten van oordeel dat de regelgeving omtrent cannabis niet duidelijk is voor de bevolking. De grootste misvatting is volgens de respondenten de verwarring of het verkeerdelijk interpreteren van het ‘gedoogbeleid’ als zijnde niet meer strafbaar zijn van cannabisbezit en gebruik voor persoonlijk gebruik. Ook werd door een aantal respondenten gewezen op een aantal onduidelijkheden inherent aan de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Zo werd onder meer de gebrekkige definiëring van bepaalde begrippen aangehaald.

Wat betreft de **haalbaarheid** bleek dat de voorschriften uit de cannabiswetgeving en beleid door de respondenten en dit is dan ook vooral een vraag gericht naar politieambtenaren toe, haalbaar worden geacht. Wellicht speelt het feit, zoals werd aangegeven door de respondenten, dat het actief opsporen van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik geen prioriteit vormt, hierbij een belangrijke rol.

Wat betreft de **aanvaardbaarheid** van het optreden ten aanzien van cannabis bij meerderjarigen geven de meeste respondenten aan de lage vervolgingsprioriteit van kleine hoeveelheden cannabis alsook de hoeveelheid van maximum drie gram of 1 plant als grenswaarde voor persoonlijk gebruik, aanvaardbaar te vinden. Opmerkelijk is ook dat alle respondenten het optreden ten aanzien van cannabis bij minderjarigen aanvaardbaar blijken te vinden. Wel dient hierbij in acht genomen te worden dat de respondenten in hun functie gebonden zijn aan het wettelijk en het beleidskader dat aan hen opgelegd werd. Mogelijks kan dit hun antwoorden omtrent dit thema beïnvloed hebben.

De actieve opsporing van cannabis bleek geen prioriteit te vormen volgens de respondenten van de politie. De meeste respondenten blijken zich hierin te kunnen vinden. Tot slot blijkt de GAS-boete 'zoekgedrag naar drugs', die in Kortrijk bestaat, in de praktijk slechts zelden voor te komen bij cannabis. De toegevoegde waarde die deze boete eventueel kan bieden bestaat er volgens de respondenten uit dat deze overlast en onveiligheidsgevoelens kan terugdringen en problematische gebruikers van drugs kan detecteren.

De derde onderzoeksvraag tot slot heeft tot doel om bij de respondenten na te gaan welke knelpunten zij eventueel ervaren en welke suggesties en aanbevelingen zij kunnen meegeven voor de wetgeving, het beleid en het praktijkoptreden met betrekking tot cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Uit de interviews met de verschillende respondenten kwamen vooral twee grote knelpunten naar voor. Een eerste knelpunt blijkt zich te situeren op het vlak van de duidelijkheid van de regelgeving. De meeste respondenten gaven aan heel wat verwarring op te merken bij de bevolking omtrent de huidige regelgeving rond cannabis. 'Het gedoogbeleid' voor meerderjarigen alsook de onaangepaste berichtgeving via de media werden aangedragen als beïnvloedende factoren. Om die redenen wordt gewezen op het belang van duidelijke communicatie, hoofdzakelijk via de media dan, over wat nu wel of niet mag inzake cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik. Daarmee samenhangend werd door enkele respondenten aangegeven dat, vooral bij minderjarigen dan, de ernst van het product cannabis vaak onderschat wordt. Om die reden is volgens hen nood aan aandacht voor preventie rond cannabisgebruik gekoppeld aan sensibilisatie.

Slechts door enkele respondenten werd expliciet gewezen op een aantal onduidelijkheden inherent aan de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 zelf. Het feit dat bepaalde begrippen onvoldoende gedefinieerd zijn en om die reden een te grote beoordelingsvrijheid overlaten voor mensen in het werkveld, is volgens deze respondenten onvoldoende werkbaar. Om die reden wordt dan ook gepleit om een eenduidig standpunt in te nemen omtrent de status van cannabis, gekoppeld aan duidelijke wetgeving en duidelijke richtlijnen voor de mensen op het werkveld. Dit idee kan ook teruggevonden worden in de literatuur (Charlier et al., 2010; Van Cauwenberghe, 2009; Rosiers et al., 2009).

Een tweede belangrijk knelpunt dat uit de interviews naar voren kwam heeft betrekking op de (drug) hulpverlening. In beide steden werd door verschillende respondenten gewezen op een gebrekkig vangnet aan drughulpverlening voor meerderjarigen. Bij minderjarigen blijkt dit knelpunt inzake het hulpverleningsaanbod zich minder voor te doen. Tot slot kan nog even vermeld worden dat verschillende respondenten aangaven positief te zijn over projecten waarbij justitie en (drug) hulpverlening met elkaar gaan samenwerken. Voorbeelden zijn Proefzorg of CLEAN. De vraag kan echter gesteld worden of het hierboven vermelde knelpunt inzake het hulpverleningsaanbod geen beletsel vormt voor de goede werking en implementatie van deze initiatieven.

5.2. Beperkingen en aanbevelingen

In het eerste deel van deze meesterproef (Supra 54, 1.5.) werd reeds stilgestaan bij een aantal beperkingen eigen aan de gekozen onderzoeksmethode en de geselecteerde onderzoekseenheden. In dit deel worden enkele van deze aangehaalde beperkingen wat meer uitgediept en gekoppeld aan aanbevelingen voor verder onderzoek. In het onderzoek kwamen ook een aantal interessante bevindingen naar voren die in dit deel gepresenteerd worden als suggesties voor verder onderzoek.

De grootste beperking situeert zich op het vlak van de onderzoekseenheden. Het aantal respondenten in deze meesterproef is relatief beperkt omwille van de haalbaarheid en de korte tijdsspanne waarin het onderzoek diende gerealiseerd te worden. Verder werd er geopteerd om een opdeling te maken tussen twee steden en van daaruit dan telkens verschillende informatiedragers te selecteren. Dit maakt dat, voor iedere stad, de groep van informatiedragers (stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur) slechts uit een klein aantal respondenten bestond. De inzichten die deze meesterproef aanreikt werden dus telkens aangebracht door een beperkt aantal respondenten. Zo werd bijvoorbeeld door enkele respondenten gewezen op onduidelijkheden inzake de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. De vraag of deze onduidelijkheden ook algemeen ervaren worden door politieambtenaren, diegene die deze richtlijn in de praktijk dienen toe te passen en welke implicaties dit heeft voor de uitoefening van hun functie, is op zich boeiend om verder te exploreren. In deze meesterproef kwam dit onvoldoende tot uiting. Om het thema uitgebreider uit te diepen is het dan ook aangewezen

om in verder kwalitatief onderzoek een grotere onderzoeksgroep te betrekken. Een tweede voorbeeld dat hierbij aangegeven kan worden betreft het feit dat bij de vertegenwoordigers van de magistratuur, de persoonlijke visie op de drugsproblematiek mogelijks van invloed blijkt te zijn op de verkozen afhandelingsmodaliteit omtrent drugs. Meerdere interviews laten toe om meer inzicht te verkrijgen in eventuele discrepanties die bestaan tussen verschillende respondenten.

Verder blijkt uit het onderzoek dat de integrale en geïntegreerde aanpak van de drugsproblematiek belangrijke kernprincipes vormen. De respondenten die voorwerp uitmaakten van dit onderzoek situeren zich in de pijlers preventie (stad) en repressie (politie en vertegenwoordigers van de magistratuur). Daarnaast blijkt de pijler hulpverlening ook van belang te zijn. Misschien is het perspectief van hulpverleners, diegene die dagelijks in contact komen met cannabis of drugsgebruikers ook een interessant spoor om te exploreren. Zo kan ook hun beoordeling van het optreden ten aanzien van cannabis mogelijks nuttige inzichten bijbrengen. Ook zou het interessant kunnen zijn om na te gaan of zij het knelpunt inzake drughulpverlening, dat door verschillende respondenten werd aangedragen, ook ervaren en op welke manier zij hiermee omgaan.

Een ander punt dat duidelijk naar voor kwam uit de interviews betreft het feit dat verschillende respondenten van mening zijn dat bij de bevolking verwarring bestaat omtrent de huidige regelgeving rond cannabis. De vraag of dit inderdaad zo is en welke factoren hiertoe bijdragen is interessant voor verder onderzoek. Zo kan bijvoorbeeld de vraag gesteld worden of 'het gedoogbeleid' bij meerderjarigen effectief voor verwarring zorgt. Door enkele respondenten werd ook zelf gewezen op een aantal onduidelijkheden in de regelgeving. Onderzoek bij de bevolking zou mogelijks in dit verband aanvullende inzichten kunnen opleveren.

Ook op een aantal andere punten is verder onderzoek relevant. Zo had dit onderzoek niet als hoofddoel om te peilen naar de houding ten opzichte van alternatieve beleidsopties van cannabis. Toch werd dit, gezien het raakpunt met het onderzoeksthema, kort aangehaald. Op basis van dit onderzoek kunnen hieromtrent geen eenduidige conclusies geformuleerd worden. Een dergelijk thema lijkt echter wel interessant om verder uit te diepen. Het legaliseringsdebat is namelijk een actueel thema en inzichten vanuit de praktijk door de

verschillende informatiedragers kunnen mogelijk een kritische bijdrage leveren aan dit debat. Ook de vraag naar de aanwending van de discretionaire ruimte in de praktijk door politieambtenaren blijkt een thema te zijn dat nuttig is voor verder onderzoek. Uit dit onderzoek kwam naar voor dat, hoewel wettelijk gezien geen discretionaire ruimte bestaat, in de praktijk mogelijkwijze toch enige beoordelingsvrijheid bestaat alsook aangewend wordt door politieambtenaren. Aangezien uit de interviews bleek dat dit toch wel een gevoelig thema is om over te praten kan bijvoorbeeld etnografisch onderzoek meer inzicht verwerven in het daadwerkelijke praktijkoptreden bij cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik.

Uit dit onderzoek blijkt dat op verschillende punten inzichten worden aangedragen die stof geven tot nadenken. Dit kwalitatief onderzoek wou dan ook exploratief een aantal inzichten aanreiken. Algemene conclusies trekken die representatief zijn voor de totale populatie van stadsambtenaren, politieambtenaren en vertegenwoordigers van de magistratuur is in dit verband uitgesloten. Echter aanvullend kwantitatief onderzoek zou wel nuttig kunnen zijn om bepaalde thema's die aan bod gekomen zijn in dit onderzoek op grootschalige wijze verder uit te diepen.

Tot slot kan nog even stilgestaan worden bij de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005. Deze werd ingevoerd als overgangsmaatregel om tijdelijk een antwoord te bieden op de onduidelijkheid die ontstaan was door de vernietiging van art. 11 van de drugswet. Anno 2014, negen jaar later wordt nog steeds beroep gedaan op deze richtlijn. Een wijziging in wetgeving bleef sedertdien uit. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat verschillende auteurs deze richtlijn weten te bekritisieren. Ook in het onderzoek van deze meesterproef werd door enkele respondenten gewezen op een aantal onduidelijkheden in deze richtlijn. Daarenboven komt in het onderzoek naar voor dat de overgrote meerderheid van de respondenten van oordeel is dat verwarring bij de bevolking bestaat omtrent de regelgeving van cannabis. Of dit daadwerkelijk zo is en wat de verwarring veroorzaakt kan op basis van dit onderzoek niet vastgesteld worden. Toch insinueren deze bevindingen de behoefte aan duidelijke wetteksten en beleidsvoorschriften met betrekking tot cannabis. Een kritische evaluatie van de Gemeenschappelijke richtlijn van 2005 is om die reden dan ook aangewezen.

Bibliografie

- Agentschap zorg & gezondheid (z.d.). *Centra voor geestelijke gezondheidszorg*. [01.05.2014, Agentschap zorg & gezondheid: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/Nieuws/Uniforme-tarieven-voor-centra-geestelijke-gezondheidszorg/>].
- Aldington, S., Williams, M., Nowitz, M., Weatherall, M., Pritchard, A., Mc Naughton, A., Robinson, G. & Beasley, R. (2007). Effects of cannabis on pulmonary structure, function and symptoms. *Thorax*, 62, pp. 1058-1063.
- Algemene Cel Drugsbeleid (25.01.2010). *Een Globaal en Geïntegreerd drugsbeleid voor België*. [23.11.2013, IMC drugs: <http://www.belspo.be/belspo/organisation/Call/forms/drug2011/IMC%20drugs-algemene%20verklaring%2025%20januari%202010.pdf>].
- Balthazar, T., Christiaens, J., Cools, M., Decorte, T., De Ruyver, B., Hebberecht, P., Ponsaers, P., Snacken, S., Traest, P. & Vander Beken, T. (2004). *Het strafrechtssysteem in de laatmoderniteit*. Mechelen: Kluwer.
- Ballotta, D., Dorn, N., De Ruyver, B., Black, C., Van Impe, K. & Vander Beken, T. (2002). *Prosecution of drug users in Europe*. [15.04.2014, EMCDDA: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33988EN.html>].
- Ballotta, D., Hughes, B., & Carpentier, C. (2002). *Drugs in beeld. Druggebruikers en de wetgeving in de EU. Balans tussen bestraffing en behandeling*. [15.04.2014, EWDD: file:///C:/Users/ulrike/Downloads/Dif02nl.pdf].
- Bauwens, T. (2009-2010). *Lokaal integraal veiligheidsbeleid: onderzoek naar een geïntegreerde aanpak*. [24.11.2013, FOD Binnenlandse Zaken : https://besafe.ibz.be/FR/Academici/onderzoek_recherche/Documents/LIVB_Eindverslag%20v17.pdf].
- Beletsky, L., Macalino, G. & Burris, S. (2005). Attitudes of police officers towards syringe access, occupational needle- sticks, and drug use: A qualitative study of one city police department in the United States. *International Journal of Drug Policy*, 16, pp. 267-274.

- Bewley-Taylor, D. (2004). Harm reduction and the global drug control regime: contemporary problems and future prospects. *Drug and Alcohol Review*, 23, pp. 483-489.
- Bewley-Taylor, D. (2013). Towards revision of the UN drug control conventions: Harnessing like mindedness. *International Journal of Drug Policy*, 24, pp.60-68.
- Bewley-Taylor, D. & Jelsma, M. (2011). *Fifty years of the 1961 Single Convention on narcotic Drugs: a reinterpretation*. [26.02.2014, Transnational institute: <http://reformdrugpolicy.com/wp-content/uploads/2011/09/dlr12.pdf>].
- Bewley-Taylor, D. & Jelsma, M. (2012). *The UN drug control conventions. The Limits of Latitude*. [26.10.2013, International Drug Policy Consortium: <http://www.undrugcontrol.info/images/stories/documents/dlr18.pdf>].
- Blom, T. (2008). *Opiumwetgeving en drugsbeleid*. Deventer: Kluwer.
- Bogaerts, J., Caluwé, N., De Nauw, A., Dom, G., Jorens, P., Stevens, J. & Van de Wynckel, H. (2005). *Jongeren & Drugs*. Antwerpen: Intersentia.
- Böllinger, L. (1997). *Cannabis science: From prohibition to Human right*. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH.
- Burris, S., Blankenship, K., Donoghoe, M., Sherman, S., Verninck, J., Case, P., Lazzarini, Z. & Koester, S. (2004). Addressing the “Risk Environment” for injection Drug Users: The Mysterious Case of the Missing Cop. *The Milbank Quarterly*, 82(1), pp. 125-156.
- Cameron, L. & Williams, J. (2001). Cannabis, Alcohol and Cigarettes: substitutes or Complements? *The economic record*, 77(236), pp. 19-34.
- Caulkins, J. & Reuter, P. (1997). Setting goals for drug policy: harm reduction or use reduction? *Addiction*, 92(9), pp. 1143-1150.
- Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (z.d.). *Vroeginterventie*. [01.04.2014, CGG: <http://www.cgg.be/>]
- Charlier, C., Colman, C., De Backer, B., De Ruyver, B., Legrand, S., Maebe, K., Theunis, L. & Verstraete, A. (2010). *Studie van het marktaandeel van cannabis dat in België wordt geteeld op de Belgische cannabismarkt*. Gent: Academia Press.

- Cohen, P. (1999). Shifting the main purposes of drug control: from suppression to regulation of use. Reduction of risks as the new focus for drug policy. *International Journal of Drug Policy*, 10, pp. 223-234.
- Colman, C., De Ruyver, B., Vander Laenen, F., Vanderplasschen, W. & Broekaert, E. (2011). *De drugbehandelingskamer: Een andere manier van afhandelen. Het proefproject geëvalueerd*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Dangreau, J. (2012). Drugwet: 24 februari 1921. In J. Dangreau, L. Deben, K. De Greve, L. Delbrouck, H. De Waele, M. Lambrechts, J. Meeste, I. Plets, I. Rogiers, A. Serlippens, L. Van Besien, F. Vander Laenen, W. Vanderplasschen, F. Van Hende, E. Van Lishout, S. Van Malderen & W. Van Steenbrugge (reds.), *Drugwetgeving 2012*. (pp. 28-105). Brussel: Larcier.
- Decorte, T., De Grauwe, P. & Tytgat, J. (18.11.2013). *Cannabis: bis? Pleidooi voor een kritische evaluatie van het Belgisch cannabisbeleid*. [19.11.2013: <http://www.kuleuven.be/pers/pb-2013/cannabis/20131118-visietekst-pleidooi-voor-een-kritische.pdf>].
- Decorte, T., Kaminski, D., Muys, M. & Slingeneyer, T. (2005). *Problematisch gebruik van (illegale) drugs. Onderzoek naar de operationalisering van het concept in een wettelijke context*. [24.11.2013, Academia Press: http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/Drug/rDR11_2.pdf].
- Decorte, T., Muys, M. & Slock, S. (2003). *Cannabis in Vlaanderen. Patronen van cannabisgebruik bij ervaren gebruikers*. Leuven: Acco.
- Decorte, T. & Zaïtch, D. (2009). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco.
- D. Hart, P. (2004). *Police chiefs speak out. A national survey among chiefs of police*. [04.12.2013, NCJRS: <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=241009>].

- Donnelly, N., Hall, W. & Christie, P. (1995). The effects of partial decriminalization on cannabis use in South Australia 1985-1993. *Australian Journal of Public Health*, 19(3), pp. 281-287.
- De Ridder, H. (2006). *Jongeren, ouders en drugs*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- De Ruyver, B. (2009). *Voor een veilig & leefbaar Oostende! Een onderzoek naar dreigingen, uitdagingen en kansen*. [01.05.2014, IRCP: http://www.oostende.be/Nieuwsdetail.aspx?_vs=0_n&id=2911].
- De Ruyver, B., Colman, C., De Wree, E., Vander Laenen, F., Reynders, D., van Liempt, A. & De Pauw, W. (2008). *Justitie en de drughulpverlening*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- De Ruyver, B., Lemaître, A., Schoenaers, F., Vander Laenen, F., Ponsaers, P., Pauwels, L., Legrand, S., De Scheemaeker, C., Colman, C., Moës, A., Delvaux, D. & Fincoeur, B. (2009). *Onderzoek naar de essentiële en bijkomende randvoorwaarden voor interactie justitie en drughulpverlening*. Gent: Academia Press.
- De Ruyver, B., Pelc, I., Casselman, J., Geenens, K., Nicaise, P., From, L., Vander Laenen, F., Meuwissel, K. & Van Dijck, A. (2004). *Drugbeleid in cijfers: een studie naar betrokken actoren, overheidsuitgaven en bereikte doelgroepen*. [24.11.2013, belspo: http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/rappSC_nl.stm].
- De Ruyver, B., Pelc, I. & Licaise, P. (2007). *Drugs in cijfers II. Studie naar betrokken actoren, overheidsuitgaven en bereikte doelgroepen*. Geraadpleegd via <http://www.google.be/books>
- De Ruyver, B., Vander Beken, T., Vermeulen, G. & Vander Laenen, F. (2003). *International Drug Policy Status Quaestionis*. Antwerpen: Maklu.
- De Ruyver, B., Vander Laenen, F., & Eelen, S. (2011). *Pompidou Country Report Belgium 2011*. [23.11.2013, Pompidou Group: <https://biblio.ugent.be/publication/.../1944761.pdf>].
- De Ruyver, B., Vermeulen, G., Vander Beken, T., Vander Laenen, F. & Geenens, K. (2002). *Multidisciplinary Drug Policies and the UN Drug Treaties*. Antwerpen: Maklu.

Drug Policy Alliance (17.12.2013). *Colorado makes history when marijuana legalization law goes into effect on January 1.* [22.02.2014, Drug policy alliance: <http://www.drugpolicy.org/news/2013/12/colorado-makes-history-when-marijuana-legalization-law-goes-effect-january-1>].

Drug Policy Alliance (12.02.2014). *Marijuana legalization in Washington and Colorado.* [05.05.2014, Drug Policy Alliance: http://www.drugpolicy.org/sites/default/files/DPA_Fact_Sheet_Marijuana_Legalization_in_Washington_and_Colorado_Feb2014_2.pdf].

EMCDDA (2005). *Illicit drug use in the EU: legislative approaches.* [01.11.2013, EMCDDA: file:///C:/Users/ulrike/Downloads/TP_IllicitEN.pdf].

EMCDDA (2008). *A cannabis reader: global issues and local experiences.* [15.03.2014, EMCDDA: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/monographs/cannabis>].

EMCDDA (03.12.2009). *The EU action plan on drugs (2000-2004).* [01.11.2013, EMCDDA: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index1338EN.html>].

Erickson, P. (2000). The harm minimization options for cannabis: history and prospects in Canadian drug policy. In J. Inciardi & L. Harrison (reds.), *Harm reduction* (pp. 155-170). United Kingdom: Sage Publications, Inc.

European Coalition for Just and Effective Drug Policies (19.03.2011). *After 50 years, the single convention is dead.* [01.11.2013, ENCOD: <http://www.encoded.org/info/AFTER-50-YEARS-THE-SINGLE.html>].

European Commission (29.12.2012). *The EU Drugs Strategy (2013-2020).* [01.11.2013, European Commission: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:402:0001:0010:en:PDF>].

Europees Parlement (2003). *Werkdocument over de VN-verdragen inzake drugs.* [24.10.2013, Europees Parlement: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/libe/20030211/488454nl.pdf>]

ederale Regering (19.01.2001). *Beleidsnota van de Federale Regering in verband met de drugsproblematiek.* [25.11.2013, Federale regering:

http://ocmw.antwerpen.be/Docs/Overig/OCMW/SODA/federale_drugsnota_2001.pdf
].

Federale Overheidsdienst Justitie (2011). *Cannabis*. [16.10.2013, Federale Overheidsdienst Justitie:

http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/veiligheid_en_criminaliteit/drugs/cannabis/].

Fincoeur, B., Vaerewyck, W., Born, M., De Ruyver, B., Hoogenboom, B., Lemaître, A., Macquet, C. & Ponsaers, P. (2005). *Kennis en knowhow van politie en magistratuur over drugs*. Gent: Academia Press.

Garoupa, N. (1997). Optimal law enforcement and the economics of the drug market: some comments on the Schengen Agreements. *International Review of Law and Economics*, 17, pp. 521-535.

Gelders, D. & Vander Laenen, F. (2007). 'Mr Police Officer, I thought cannabis was legal'-Introducing new policy regarding cannabis in Belgium: A story of good intentions and Babel. *Drugs: Education, Prevention, and Policy*, 14(2), pp. 103-116.

Goode, E. (1997). *Between politics and reason. The drug legalization debate*. New York: St. Martin's Press.

Greenwald, G. (2009). *Drug Decriminalization in Portugal: Lessons for creating fair and successful drug policies*. [16.02.2014, Cato institute: http://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/greenwald_whitepaper.pdf].

Gwynne, K. (27.06.2013). *Five reasons cops want to Legalize Marijuana*. [03.12.2013, Rolling Stone Politics: <http://www.rollingstone.com/politics/news/five-reasons-cops-want-to-legalize-marijuana-20130627>].

Hall, W. (2001). Reducing the harms caused by cannabis use: the policy debate in Australia. *Drug and Alcohol Dependence*, 62(3), pp. 163-174.

Hawken, A., Caulkins, J., Kilmer, B. & Kleiman, M. (2013). Quasi-legal cannabis in Colorado and Washington: local and national implications. *Addiction*, 108(5), pp. 837-838.

- Hunter, N. (2001). *Cannabis Expiation Notices (CENs) in South Australia, 1997 to 2000*. [03.12.2013, Office of Crime Statistics: http://www.ocsar.sa.gov.au/docs/information_bulletins/IB27.pdf].
- Iversen, L. (2001). The sorry story of drug prohibition. *Nature*, 414, pp. 846-847.
- Kilmer, B., Kruithof, K., Pardal, M., Caulkins, J. & Rubin, J. (2013). *Multinational overview of cannabis production regimes*. [04.05.2014, RAND: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR500/RR510/RAND_RR510.pdf].
- Kleiman, M. (13.01.2014). *How to legalise cannabis safely without curbing liberty*. [24.02.2014, Financier times: <http://www.ft.com/cms/s/0/248e922c-7a0c-11e3-a3e6-00144feabdc0.html#axzz2uEuHJ9py>].
- Kleiman, M., Caulkins, J. & Hawken, A. (2011). *Drugs and drug policy: what everyone needs to know*. New York: Oxford University Press.
- Kompasvzw (z.d.). *Doelstelling*. [01.05.2014, Kompasvzw: <http://www.kompasvzw.be/doelstellingen.php>].
- Korf, D. (2006). Coffeeshops en cannabis. *Justitiële verkenningen*, 32(1), pp. 61-69.
- Krajewski, K. (1999). How flexible are the United Nations drug conventions? *International Journal of Drug Policy*, 10, pp. 329-338.
- Lenton, S. & Single, E. (1998). The definition of harm reduction. *Drug and Alcohol Review*, 17 (2), pp. 213-220.
- Levine, H. (2002). The secret of worldwide drug prohibition. The Varieties and Uses of Drug Prohibition. *The independent Review*, VII(2), pp. 165-180.
- Levine, H. (2003). Global drug prohibition: its uses and crises. *International Journal of Drug Policy*, 14, pp. 145-153.
- Maccoun, R. & Reuter, P. (1997). Interpreting Dutch Cannabis Policy: Reasoning by Analogy in the Legalization Debate. *Science*, 278, pp. 47-52.

- Maccoun, R. & Reuter, P. (2001). Evaluating alternative cannabis regimes. *The British Journal of Psychiatry*, 178, pp. 123-128.
- Maccoun, R. & Reuter, P. (2001). *Drug war heresies*. New York: Cambridge University Press.
- Maher, L. & Dixon, D. (1999). Policing and public health. Law enforcement and harm minimization in a street-level drug market. *British Journal of Criminology*, 39(4), pp. 488-512.
- Matthys, F. (2013). *Drugs en de wet. De meest gestelde vragen*. [16.10.2013, VAD: http://www.ida-nl.be/media/1134636/faq_wet_website_%20def.pdf].
- May, T., Warburton, H., Turnbull, P. & Hough, M. (2002). *Times they are a-changing. Policing of cannabis*. [16.04.2014, Joseph Rowntree foundation: <http://www.jrf.org.uk/sites/files/jrf/1859353878.pdf>].
- McKeganey, N. (01.10.2013). *The Opposition's opening remarks*. [07.11.2013, The Economist, http://www.economist.com/debate/days/view/1018#con_statement_anchor].
- Meier, M., Caspi, A., Ambler, A., Harrington, H., Houts, R., Keefe, R., Mc Donald, K., Ward, A., Poulton, R. & Moffit, T. (2012). *Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife*. [14.04.2014, PNAS: <http://www.pnas.org/content/early/2012/08/22/1206820109.abstract>].
- Miron, J. (2008). *The effect of marijuana decriminalization on the budgets of Massachusetts governments, with a discussion of decriminalization's effects on Marijuana Use*. [14.02.2014, New England Policy Advocates: http://scholar.harvard.edu/files/miron/files/decrim_update_2007-1.pdf].
- Miron, J. & Waldock, K. (2010). *The budgetary impact of ending drug prohibition*. [07.11.2013, CATO, <http://www.cato.org/publications/white-paper/budgetary-impact-ending-drug-prohibition>].
- Moore, R. & Palmiotto, M. (1997). Drug policies: a study of the opinions of local law enforcement patrol officers about various policy alternatives. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 12(1), pp. 32-38.

- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.
- Nadelmann, E. (09.10.2013). *The proposer's closing remarks*. [07.11.2013, The economist: <http://www.economist.com/debate/days/view/1020>]
- Nolin, P. & Kenny, C. (2002). *Cannabis: our position for a Canadian public policy. Report of the senate special committee on illegal drugs. Volume II: Part III*. [16.04.2014, Senate Canada: <http://www.parl.gc.ca/Content/SEN/Committee/371/ille/rep/repfinalvol2-e.pdf>].
- Pacula, R., Maccoun, R., Reuter, P., Chiqui, J., Kilmer, B., Harris, K. Paoli, L. & Schaefer, C. (2004). *What does it mean to decriminalize Marijuana? A cross-national empirical examination*. [05.11.2013, Center for the Study of Law and society Jurisprudence and social policy program: <http://escholarship.org/uc/item/9v76p00j>].
- Paul, M. (16.12.2013). *Heavy marijuana users have abnormal brain structure and poor memory*. [14.04.2014, Northwestern University: http://www.eurekalert.org/pub_releases/2013-12/nu-hmu121013.php].
- Petrocelli, M., Oberweis, T., Smith, M. & Petrocelli, J. (2013). Assessing police attitudes toward drugs and drug enforcement. *American Journal of Criminal Justice*, 39(1), pp. 22-40.
- Pew Research Center (04.04.2013). *Majority now supports legalizing marijuana*. [13.03.2014, Pew Research Center: <http://www.people-press.org/2013/04/04/majority-now-supports-legalizing-marijuana/>].
- Politiezone Oostende (2014). *Drugs-cannabis*. Niet gepubliceerde bron, PZ Oostende.
- Politiezone VLAS (2014). *Drugs-cannabis*. Niet gepubliceerde bron, PZ VLAS.
- Raad van Brussel (12.10.1999). *EU-drugsstrategie (2000-2004)*. [01.11.2013, De Europese Unie: <http://www.europa-nu.nl/9353000/1/j9vvi6bgts9h8st/vj6ip9wdcqzp>].
- Raad van de Europese Unie (z.d.). *Informeel samenwerkings- en totstandbrengingsproces van het Schengengebied*. [29.10.2013, Raad van de Europese Unie:

[http://ue.eu.int/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-\(jai\)?lang=nl](http://ue.eu.int/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-(jai)?lang=nl)].

Reuter, P. (2009). *The unintended consequences of drug policies*. [12.02.2014, http://130.154.3.8/content/dam/rand/pubs/technical_reports/2009/RAND_TR706.pdf].

Reuter, P. (2010). *Marijuana legalization: What can be learned from other Countries?* [01.11.2013, RAND: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2010/RAND_WR771.pdf].

Riley, D. & O'Hare, P. (2000). *Harm Reduction: history, definition and practice in harm reduction*. United States of America: Sage publications.

Room, R. (2013). Legalizing a market for cannabis pleasure: Colorado, Washington, Uruguay and beyond. *Addiction*, 109(3), pp. 345-351.

Room, R. & Reuter, P. (2012). How well do international drug conventions protect public health? *The Lancet*, 379, pp. 84-91.

Rosiers, J., Hublet, A., Van Damme, J. & Van Hal, G. (2009). *In hogere sferen? Volume 2. Een onderzoek naar het middelengebruik bij Vlaamse studenten*. [14.04.2014, VAD: http://www.vad.be/media/634561/in_hogere_sferen_2.pdf].

Serlippens, A. (2012). Beleid. In J. Dangreau, L. Deben, K. De Greve, L. Delbrouck, H. De Waele, M. Lambrechts, J. Meeste, I. Plets, I. Rogiers, A. Serlippens, L. Van Besien, F. Vander Laenen, W. Vanderplasschen, F. Van Hende, E. Van Lishout, S. Van Malderen & W. Steenbrugge (reds.), *Drugwetgeving 2012* (pp. 1-10). Brussel: Lancier.

Silverman, D. (2010). *Doing qualitative research: a practical handbook*. Los Angeles: Sage.

Single, E. (1999). Options for cannabis reform. *International journal of drug policy*, 10, pp. 281-290.

Single, E., Christie, P. & Ali, R. (2000). The impact of cannabis decriminalisation in Australia and the United States. *Journal of Public Health Policy*, 21(2), pp. 157-186.

- Sourcebook of criminal justice statistics (2009). *Public attitudes toward crime and criminal justice related-topics*. [17.02.2014, Hindelang Criminal Justice Research Center: http://www.albany.edu/sourcebook/tost_2.html].
- Stad Kortrijk (z.d.). *Het parket en meer bepaald het jeugdparquet is een onmisbare schakel in het drugbeleid*. [27.04.2014, Stad Kortrijk: <http://www.kortrijk.be/search/gss/parket>].
- Stad Kortrijk (2010). *Actieplan Drugspreventie 2010*. Niet gepubliceerde bron, Stad Kortrijk.
- Stad Kortrijk (2013-2019). *Drug overleg Kortrijk. Op weg naar een integrale aanpak*. Niet gepubliceerde bron, Stad Kortrijk.
- Stad Oostende (2010-2013). *Drugbeleidsplan 2010-2013*. [22.03.2014, stad Oostende: <http://www.oostende.be/product.aspx?id=7669>].
- Stad Oostende (2014-2019). *Drugbeleidsplan 2014-2019*. [22.03.2014, Stad Oostende: <http://www.oostende.be/product.aspx?id=12243>].
- Steunpunt Jeugdhulp vzw (2012). *2003-07/08 Cannabis en de wet*. [17.10.2013, Steunpunt Jeugdhulp vzw: http://www.jeugdrecht.be/?action=artikel_detail&artikel=36].
- Surmont, T. (2007). Het profiel van coffeeshopbezoekers in Terneuzen. In B. De Ruyver & T. Surmont (reds.), *Grensoverschrijdend drugtoerisme. Nieuwe uitdagingen voor de Euregio's* (pp. 54- 87). Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Sutton, A. & McMillan, E. (1998). *A review of law enforcement and other criminal justice attitudes, policies and practices regarding cannabis and cannabis laws in South Australia*. [03.12.2013, National Drug Strategy: [http://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/C90DC94E2F441F17CA257BF000209C74/\\$File/mono38.pdf](http://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/C90DC94E2F441F17CA257BF000209C74/$File/mono38.pdf)].
- Svrakic, D., Lustman, P., Mallya, A., Lynn, T., Finney, R. & Svrakic, N. (2013). Legalization, decriminalization & medical use of cannabis: a scientific and public health perspective. *Missouri Medicine*, 109(2), pp. 90-98.
- Swift, W., Copeland, J. & Lenton, S. (2000). Cannabis and harm reduction. *Drug and Alcohol Review*, 19, pp. 101-112.

- Swift, W., Hall, W. & Copeland, J. (1997). *Cannabis dependence among long-term users in Sydney, Australië*. [08.11.2014, National Drug and Alcohol Research Centre University of New South Wales: <http://ndarc.med.unsw.edu.au/sites/default/files/ndarc/resources/T.R%20047.pdf>].
- Tashkin, D., Simmons, M., Sherrill, D. & Coulson, A. (1997). Heavy habitual marijuana smoking does not Cause an accelerated decline in FEV1 with age. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine*, 155(1), pp. 141-148.
- Taylor, A. (2007). Addressing the global tragedy of needless pain: rethinking the United Nations Single Convention on Narcotic Drugs. *The Journal of Law, Medicine & Ethics*, 35(4), pp.556-570.
- Taylor, D., Fergusson, D., Milne, B., Horwood, L., Moffitt, T., Sears, M. & Poulton, R. (2002). A longitudinal study of the effects of tobacco and cannabis exposure on lung function in young adults. *Addiction*, 97, pp. 1055-1061.
- Thanki, D., Matias, J., Griffiths, P., Noor, A., Olszewski, D., Simon, R. & Vincente, J. (2012). *Prevalence of daily cannabis use in the European Union and Norway*. [26.03.2014, EMCDA: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers/daily-cannabis-use>].
- The Global Commission on Drug Policy (2011). *War on drugs. Report of the global commission on drug policy*. [03.11.2013, The Global Commission on Drug Policy: http://www.voc-nederland.org/persberichten_pdf/Report_on_the_Global_Commission_on_Drug_Policy_June_2011.pdf].
- T.M.C. Asser instituut (2005). *Experimenteren met het gedogen van de teelt van cannabis ten behoeve van de bevoorrading van coffeeshops. Internationaal rechtelijke en Europees rechtelijke aspecten*. [03.11.2013, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: http://www.hetccv.nl/binaries/content/assets/ccv/dossiers/cannabisbeleid/asser_ondzoek_cannabis.pdf].

- Thies, C. & Register, C. (1993). Decriminalization of Marijuana and the Demand for Alcohol, Marijuana and Cocaine. *The Social Science Journal*, 30(4), pp. 385-399.
- United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention (2000). *Demand reduction: a glossary of Terms*. [06.11.2013, UN ODCCP: http://www.unodc.org/pdf/report_2000-11-30_1.pdf].
- United Nations Office on Drugs and Crime (2013). *Convention on Psychotropic Substances, 1971*. [23.10.2013, UN ODCPP : <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/psychotropics.html?ref=menu>].
- VAD (z.d.). *Minderjarigen die illegale drugs bezitten en/of gebruiken*. [06.04.2014, VAD: <http://www.vad.be/alcohol-en-andere-drugs/wetgeving/illegale-drugs-minderjarigen.aspx>].
- VAD (2013). *Actuele kijk op cannabis*. [12.04.2014, VAD: <http://www.vad.be/media/1519326/actuele%20kijk%20op%20cannabis.pdf>].
- Van Cauwenberghe, K. (2009). *Handhavingszakboekje drugs 2009*. Mechelen: Kluwer.
- Vanderhallen, M., Jaspert, E. & Vervaeke, G. (2009). *De relatie in de strafrechtsketen tussen politie, parket, onderzoeksrechter en rechtbank*. Antwerpen: Maklu.
- Vander Laenen, F. (22.11.2013). *De Gentse drugbehandelingskamer (DBK), de uitkomsten*. [19.04.2014, VAD: <http://www.vad.be/media/1515203/freya%20vander%20laenen.pdf>].
- van der Stel, J. (1999). Een nieuw drugsbeleid? Voor en nadelen van de legalisering van drugs. [11.11.2013, Colofon: http://www.jaapvanderstel.nl/Boeken_en_rapporten_files/Nieuw%20drugsbeleid_1999.pdf].
- van Eijken, H. & van Harten, H. (2011). Lookin' for a little green bag: en de werkingssfeer van het Unierecht. *Nederlands tijdschrift voor Europees Recht*, 4, pp. 105-113.
- Van Hende, F. (2008). *Recht op antwoord*. [25.03.2014, VAD: <file:///C:/Users/ulrike/Desktop/Jeugdparquet/rechtopantwoord.pdf>].

- van het Loo, M., Hoorens, S., van 't Hof, C. & Kahan, J. (2003). *Cannabis policy, implementation and outcomes*. [17.04.2014, RAND: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1805.html].
- Van Hollebeke, F. (2009-2010). *Straffen en maatregelen uitgesproken door Vlaamse jeugdrechters. Toetsing van de effectiviteit* [Masterthesis]. Gent: Universiteit Gent.
- van Kempen, P. & Fedorova, M. (2014). *Internationaal recht en cannabis*. [04.05.2014, WODC: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/03/21/rapport-internationaal-recht-en-cannabis.html>].
- Vanmarcke, K. (2013). *Cannabisdossier*. [03.03.2014, VAD: <http://www.vad.be/media/37448/cannabisdossier%202013%20met%20voorblad.pdf>].
- Vanvelthoven, L. (1998). De politiek: conclusies van de parlementaire commissie 'drugs'. In B. De Ruyver, P. De Somere, G. Vermeulen, A. Noirfalise & C. Figiel (reds.). *Het drugbeleid in België: actuele ontwikkelingen* (pp. 177-183). Antwerpen- Apeldoorn: Maklu.
- Verhoeven, E. (2008-2009). *De wijzigingen in de drugswetgeving en de impact ervan op het drugsfenomeen* [Masterthesis]. Gent: Universiteit Gent.
- VZW Oranjehuis (z.d.). *CLEAN Up*. [27.04.2014, VZW Oranjehuis: <http://www.vzw-oranjehuis.be/werkingen/clean-up>].
- Wodak, A. & Owens, R. (1996). Drug prohibition: A call for change. Geraadpleegd via <http://www.google.be/books>
- Wood, E., Werb, D., Fischer, D., Hart, C., Wodak, A., Bastos, F., Montaner, J. & Kerr, T. (2010). *Tools for debate: US federal government data on cannabis prohibition*. [10.02.2014, International centre for science in drug policy: [http://www.icsdp.org/Libraries/doc1/Tools for Debate - US Federal Government Data on Cannabis Prohibition.sflb.ashx](http://www.icsdp.org/Libraries/doc1/Tools%20for%20Debate%20-%20US%20Federal%20Government%20Data%20on%20Cannabis%20Prohibition.sflb.ashx)].
- ZOGBY international inc. (2003). Poll finds increasing support for legalizing marihuana. *Alcoholism & Drug Abuse Weekly*, 15(27), p.8.

Bijlage 2: Topiclijst

1. Het optreden ten aanzien van cannabisgebruik/ bezit voor persoonlijk gebruik.

A. Wettelijke en beleidsvoorschriften

B. Lokaal beleid

-Voorschriften m.b.t. cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik

- Politionele opsporing-registratie-vervolgning
- Bijzondere aandacht scholen, publieke ruimtes, personen,..

-Principes

- Plaats cannabis ten opzichte van andere drugs
- Oriëntatie ten aanzien van cannabis (preventie, hulpverlening, repressie,..)

-Verandering beleid

-Onderscheid meerderjarigen-minderjarigen

C. Praktijkoptreden

-Prioriteit actieve opsporing, controles door politie/(preventieve) activiteiten stad

- Onderscheid meerderjarigen-minderjarigen

-De praktijk m.b.t. vaststelling/registratie/vervolgning van cannabisgebruik en bezit voor persoonlijk gebruik

- Onderscheid meerderjarigen-minderjarigen

-Andere maatregelen

2. Beoordeling wetgeving, beleid en praktijk

A. Beoordeling wetgeving en beleid

-Duidelijkheid

-Haalbaarheid

-Aanvaardbaarheid

- Aanvaardbaarheid huidig opsporingsbeleid meerderjarigen
- Aanvaardbaarheid prioriteit vervolging cannabis meerderjarigen
- Aanvaardbaarheid optreden minderjarigen

-Effectiviteit

B. Beoordeling concrete toepassing/praktijk

-Houding prioriteit actieve opsporing, controles, activiteiten

-Houding ten opzichte van andere maatregelen

C. Verbeteringssuggesties/aanbevelingen

-Wetgeving en beleid

-Praktijkoptreden

-Onderscheid meerderjarigen-minderjarigen